Венедикт Ерофеев
МОСКВА–ПУШКИ

Venedikt Erofeev, *Moscou-sur-vodka*

Copyright © Editions Albin Michel – Paris 1976
All rights reserved

© 2014 by Editura POLIROM, pentru traducerea în limba română

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Pe copertă: © iStockphoto.com/eugeneivanov

www.polirom.ro

Editura POLIROM
Iași, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
București, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1, sector 4, 040031, O.P. 53, C.P. 15-728

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României:

EROFEEV, VENEDIKT

Moscova-Petușki / Venedikt Erofeev; trad. din lb. rusă de Emil Iordache. – Iași: Polirom, 2014

ISBN: 978-973-46-4380-6

I. Iordache, Emil (trad.)

821.161.1-31=135.1

Printed in ROMANIA

VENEDIKT

EROFEEV

Moscova-Petuşki

Traducere din limba rusă
și note de Emil Iordache

POLIROM
2014

Născut sub zodia protestului, VENEDIKT EROFEEV (1938-1990) s-a dovedit în perioada studiilor un elev și mai apoi un student cu caracter puternic, asemenea tatălui, unul dintre mulții arestați în 1946 pentru „propagandă antisovietică". În 1955 Erofeev este admis la Facultatea de filologie a Universității din Moscova. Va fi exmatriculat timp de trei semestre, pentru comportament „necuviincios și inadecvat". Nu renunță însă la studii și frecventează cursurile altor facultăți. În anii '60-'70 se căsătorește, călătorește mult, are cîteva slujbe mărunte și scrie cea mai importantă operă a sa: „poemul" *Moscova-Petuşki*, care avea să circule multă vreme în exemplare dactilografiate și să fie publicat în spațiul rus abia la sfîrșitul anilor '80. Înainte de moarte avea să mai scrie o piesă de teatru (*Walpurgisnacht*) și să înceapă o alta, avînd ca subiect viața lui Fanny Kaplan. Se pare că tot în anii '80 a scris un roman despre compozitorul rus Dimitri Șostakovici, roman niciodată găsit.

Avertisment din partea autorului

Prima ediție a poemului *Moscova-Petușki*, fiind apărută într-un singur exemplar, s-a epuizat rapid. De atunci am primit numeroase reproșuri pentru capitolul *Secera și Ciocanul – Karaciarovo*, absolut nemeritate. În introducerea la prima ediție, le preveneam pe toate domnișoarele că peste capitolul *Secera și Ciocanul – Karaciarovo* trebuie să sară fără să-l citească, întrucît după fraza „și am băut imediat" urmează o pagină și jumătate de înjurături porcoase, că în tot capitolul nu există nici un cuvînt decent, cu excepția frazei „și am băut imediat". Prin acest avertisment de bună-credință am reușit performanța că toți cititorii, și mai ales domnișoarele, s-au repezit de prima dată la capitolul *Secera și Ciocanul – Karaciarovo*, chiar fără să parcurgă capitolele precedente și chiar fără să citească fraza „și am băut imediat". Din această cauză, am considerat necesar, la ediția a doua, să elimin toate măscările. Așa va fi mai bine, pentru că, în primul rînd, voi fi citit de la un capăt la altul și, în al doilea rînd, nimeni nu va fi ofensat.

V.E.

Lui Vadim Tihonov, iubitului meu prim născut,
îi dedică autorul aceste file tragice

Moscova.
În drum spre Gara Kursk

Toți spun: Kremlinul, Kremlinul. Pe toți i-am auzit vorbind despre el, dar eu nu l-am văzut niciodată. De-atîtea ori (de-o mie de ori), beat sau mahmur, am străbătut Moscova de la nord la sud, de la vest la est, de la un capăt la altul și la nimereală – și niciodată n-am văzut Kremlinul.

Ieri iarăși nu l-am văzut – și doar toată seara m-am învîrtit împrejurul locurilor acelora și nu că aș fi fost foarte beat: de îndată ce ieșisem în Savelevski, băusem pentru început un pahar de zubrówka, pentru că știu din experiență că, în calitate de decoct matinal, oamenii n-au inventat nimic mai bun.

Așa. Un pahar de zubrówka. Iar apoi, pe Kaliaevskaia, alt pahar, numai că nu de zubrówka, ci de votcă cu coriandru. Un cunoscut de-al meu spunea că votca cu coriandru acționează în mod antiuman asupra omului, adică, întărindu-i toate membrele, îi slăbește sufletul. La mine, cine știe de ce, efectul a fost invers, adică sufletul mi s-a întărit în gradul cel mai înalt, iar membrele mi-au slăbit, dar sînt de acord și eu că și asta-i ceva antiuman. De aceea, tot acolo, pe Kaliaevskaia, am mai băgat în mine două halbe de bere jiguliovskoe și am băut alb-de-desert din gîtlejul sticlei.

Desigur, o să mă întrebați: dar mai pe urmă, Venicika, mai pe urmă ce ai băut? La drept

vorbind, nici eu nu mai știu bine ce am băut. Îmi aduc aminte – asta mi-o aduc limpede aminte – că pe strada Cehov au băut două pahare de vinătorească. Doar nu puteam să traversez Sadovoe Kolțo fără să beau nimic, nu? Nu puteam. Înseamnă că am mai băut ceva.

Iar pe urmă m-am dus în centru, pentru că întotdeauna mi se întîmplă așa: cînd caut Kremlinul, ajung negreșit la Gara Kursk, nu în centru. La drept vorbind, chiar trebuia să merg la Gara Kursk, și totuși m-am dus în centru ca să văd Kremlinul măcar o dată în viață: oricum, mi-am zis, n-o să văd nici un Kremlin și am să mă pomenesc de-a dreptul la Gara Kursk.

Acum aproape că îmi vine să plîng de ciudă. Nu pentru că, desigur, ieri n-am ajuns la Gara Kursk. (Asta-i un fleac: n-am ajuns ieri, am să ajung azi.) Și, firește, nu pentru că m-am trezit dimineață într-o casă a scării necunoscută (îmi dau seama că m-am așezat ieri pe o treaptă dintr-o casă a scării, treapta a patruzecea, numărînd de jos, am strîns valijoara la piept și am adormit). Nu, nu de asta mi-e ciudă. Uite de ce mi-e ciudă: mai adineauri am socotit că de pe strada Cehov și pînă la casa scării am mai băut de șase ruble – dar ce, și unde am băut? Și în care succesiune? Am turnat în mine spre binele sau spre răul meu? Nimeni nu știe și de-acum niciodată n-o să mai afle. Doar nici pînă acum nu știm dacă țarul Boris l-a omorît pe țareviciul Dmitri sau invers[1].

---

1. Trimitere la un episod din istoria Rusiei (sfîrșitul secolului al XVI-lea – începutul secolului al XVII-lea), din care este inspirat poemul dramatic *Boris Godunov* de Pușkin; Dmitri, fiul cel mic al lui Ivan cel Groaznic (1530-1584), a murit la o vîrstă fragedă;

Ce-i cu casa asta a scării? Nici acum n-am habar; dar așa se cuvine. Uite-așa. Totul pe lume trebuie să se producă lent și eronat, pentru ca omul să nu se înfumureze, pentru ca omul să fie trist și buimac.

Am ieșit la aer cînd se luminase de ziuă. Știu toți – toți cei care, buimaci, au nimerit într-o casă a scării și au ieșit în zori de acolo – toți știu ce greutate am purtat eu în inimă pe aceste patruzeci de trepte ale unei case a scării dintr-un bloc străin și ce povară am scos la aer.

Nu-i nimic, nu-i nimic, mi-am zis, nu-i nimic. Uite o farmacie, o vezi? Și uite-l pe poponarul acela în geacă maro, care răzăluiește trotuarul. Asta o vezi și tu. Așa, calmează-te. Totul merge cum se cuvine. Dacă vrei s-o iei la stînga, Venicika, du-te la stînga, eu nu te silesc și nu-ți impun nimic. Dacă vrei la dreapta, du-te la dreapta.

Am pornit spre dreapta, clătinîndu-mă puțintel din cauza frigului și a necazului, da, din cauza frigului și a necazului. O, povara asta matinală din inimă! O, iluzie a dezastrului! O, neputință de a îndrepta ceva! Ce-i mai mult în ea, în povara asta, căreia încă nimeni nu i-a dat un nume? Ce-i mai mult în ea: paralizie sau greață? Epuizare a nervilor sau dor de moarte undeva aproape de inimă? Și dacă astea-s în părți egale, totuși ce-i mai mult în toate: tetanos sau febră?

---

mai tîrziu, poporul a început să vorbească în taină că Dmitri s-ar fi salvat, Boris Godunov (țarul *de facto* după moartea lui Ivan cel Groaznic) a încercat să înăbușe aceste zvonuri, dar zadarnic; Boris Godunov a murit în 1605, iar Moscova a fost ocupată de un uzurpator, care se dădea drept Dmitri, fiul „salvat" al lui Ivan cel Groaznic.

Nu-i nimic, nu-i nimic, mi-am zis, înfășoară-te în haină, ca să te aperi de vînt, și du-te încetișor. Și răsuflă uite-așa, rar, rar. Răsuflă, ca să nu te lovească peste genunchi picioarele trecătorilor. Și du-te undeva, dar du-te. Oriunde. Chiar dacă mergi la stînga, nimerești la Gara Kursk; dacă mergi înainte, dai tot de Gara Kursk. De aceea mergi la dreapta, ca să nimerești acolo cu siguranță[1].

O, deșertăciune! O, efemeritate! O, intervalul cel mai neputincios și mai infam din viața poporului meu, răstimpul dintre răsăritul soarelui și deschiderea magazinelor! Cîți peri albi de prisos ne-a scos nouă, șatenilor fără adăpost și triști. Du-te, Venicika, du-te.

Moscova.
Piața Gării Kursk

Uite, am știut eu ce spun: dacă mergi la dreapta, nimerești neapărat la Gara Kursk. Ți-a fost urît pe aceste străduțe, Venicika, ai vrut aglomerație, na-ți aglomerație...

— Dar lasă-mă-n pace, m-am eschivat singur de mine, parcă de aglomerația ta am eu nevoie? Parcă de oamenii tăi am eu nevoie? Pînă și Mîntuitorul, chiar Maicii Sale bune, i-a spus: „Ce am eu cu Tine?". Cu atît mai mult eu – ce am eu cu oamenii ăștia grăbiți și nesuferiți?

Mai bine mă sprijin de coloană și închid ochii, ca să nu-mi mai fie așa de greață.

---

1. Parafrază a unei situații din baladele istorice despre eroul popular Ilia Muromeț. Aflat la răspîntia a trei drumuri, eroul îl alege pe cel mai rău și pînă la urmă se dovedește că alegerea sa este bună.

— *Firește, Venicika, firește, cîntă cineva de sus, lin-lin, mîngîietor-mîngîietor, ia și închide ochii, să nu-ți fie greață.*

O! îi recunosc! Îi recunosc! Iar sînt ei!

— Îngeri ai Domnului! Tot voi sînteți?

— *Firește că tot noi*, spuseră ei, foarte mîngîios din nou.

— Știți ceva, îngerilor? întrebai eu tot încet-încet.

— Ce? îmi răspunseră îngerii.

— Mi-e greu...

— *Da, știm că ți-e greu*, cîntară îngerii. *Dar umblă, umblă, îți va fi mai ușor. Iar peste o jumătate de oră se deschide magazinul: ce-i drept, votca se dă acolo de la nouă, dar vinișor roșu au să-ți dea de îndată...*

— Roșior?

— *Roșior*, repetară tărăgănat îngerii Domnului.

— Rece?

— *Rece, firește...*

O, ce tare m-am emoționat!

— Voi ziceți: umblă, umblă, ai să te simți mai bine. Păi nici să umblu nu-mi vine. Știți și voi ce înseamnă să umbli în situația mea!...

Auzind asta, îngerii au tăcut. Apoi au început din nou să cînte:

— *Ia ascultă: du-te-n restaurantul gării. Acolo ieri s-a adus Xérès. Doar n-au putut să bea într-o seară tot Xérèsul!...*

— Da, da, da. Mă duc acum și aflu. Vă mulțumesc, îngerilor...

Iar ei mi-au cîntat încet-încetișor:

— *Să fii sănătos, Venea...*

Iar apoi, uite-așa, mîngîios-mîngîios:

— *N-ai pentru ce...*

Ce drăguți sînt!... Dar... Dacă-i de dus, apoi să mă duc. Și ce bine-i că ieri am cumpărat

dulciuri – doar n-aveam să mă duc la Petuşki fără dulciuri. La Petuşki fără dulciuri nu se poate nicidecum. Îngerii mi-au adus aminte de dulciuri, fiindcă cei pentru care le-am cumpărat seamănă şi ei a îngeri. Bine că le-am cumpărat... Dar cînd le-ai cumpărat ieri? Aminteşte-ţi... Umblă şi aminteşte-ţi...

Am pornit de-a latul pieţei – mai bine zis, n-am pornit, ci m-am împleticit. De două sau de trei ori m-am oprit şi am încremenit în loc – ca să-mi domolesc senzaţia de leşin. Căci omul nu are numai latura fizică, o are şi pe cea spirituală şi, pe deasupra, mai are o latură mistică, supraspirituală. Aşa deci, mă aşteptam clipă de clipă să mă apuce greaţa în mijlocul pieţei din toate cele trei laturile. Şi iar mă opream şi încremeneam.

— Deci, cînd ai cumpărat ieri dulciurile? După votca vînătorească? Nu. După vînătorească n-aveam chef de dulciuri. Între primul şi al doilea pahar de vînătorească? Tot nu. Între ele a fost o pauză de treizeci de secunde şi eu nu-s supraom ca să apuc să fac ceva în treizeci de secunde. De fapt, un supraom s-ar fi prăbuşit după primul pahar de vînătorească, nemaiizbutind să-l golească pe al doilea... Atunci cînd? Doamne milostive, cîte taine sînt pe lume! Un văl impenetrabil de taine! Înainte de votca cu coriandru sau între bere şi alb-de-desert?

Moscova.
Restaurantul Gării Kursk

Nu, numai nu între bere şi alb-de-desert, între ele, categoric, n-a fost nici o pauză. Însă înainte de votca cu coriandru – se prea poate.

Lucrurile stau cel mai probabil așa: alunele le-am cumpărat înainte de votca cu coriandru, iar bomboanele, după aceea. Sau, poate, invers: după ce am dat de dușcă votca cu coriandru, eu...

— Băuturi alcoolice nu avem, spuse bătăușul de la intrare. Și se uită la mine ca la o păsăruică moartă sau ca la o murdară floricică de piciorul-cocoșului.

— Băuturi alcoolice nu avem!

Eu, cu toate că m-am chircit de-a binelea de disperare, am fost în stare să îngăim că am venit pentru cu totul altceva. Parcă puține motive aș avea să vin? Poate că expresul meu de Perm, cine știe din ce cauză, nu vrea să meargă la Perm și eu am venit aici uite cu ce intenție: să mănînc boeuf Stroganov și să-l ascult pe Ivan Kozlovski[1] sau ceva din „Bărbierul".

Totuși, valijoara am luat-o cu mine și, ca mai înainte în casa scării, am strîns-o la piept, așteptînd să mi se ia comanda.

Nu au nici o băutură alcoolică! Împărăteasă a cerurilor! Păi, dacă-i să le dau crezare îngerilor, aici este Xérès întotdeauna. Iar acum – numai muzică, o muzică cu niște modulații cîinești. Într-adevăr, cel care cîntă e Ivan Kozlovski, l-am recunoscut de îndată, nu există nimic mai parșiv decît vocea asta. Toate vocile tuturor cîntăreților sînt la fel de parșive, dar fiecare o are parșivă în felul lui[2]. De aceea îi deosebesc ușor

1. Ivan Kozlovski (1900-1993) – cîntăreț de operă; a interpretat, de asemenea, romanțe și cîntece populare.
2. Parafrază a începutului romanului *Anna Karenina* de Lev Tolstoi: „Toate familiile fericite seamănă una cu alta, fiecare familie nefericită este nefericită în felul ei".

după auz... Da, sigur, e Ivan Kozlovski... „O-o-o, cupă a strămo-o-o-oșilor... O-o-o, lasă-mă să te privesc la lumina nopților cu ste-e-le..." Da, sigur e Ivan Kozlovski: „O-o-o, de ce m-ai fermeca-a-a-at... Nu mă respi-i-i-inge..."

— Doriți să comandați ceva?

— Aveți numai muzică?

— De ce „numai muzică"? Avem boeuf Stroganov, prăjituri, uger...

Iar începuse să-mi dea tîrcoale greața.

— Dar Xérès aveți?

— Xérès nu avem.

— Interesant. Uger este, iar Xérès nu-i!

— Foa-a-arte interesant. Da. Xérès nu avem. Iar uger avem.

Și mă părăsi. Ca să nu mă mai chinuiască greața, m-am apucat să studiez lustra de deasupra capului...

Frumoasă lustră. Dar prea grea. Dacă se desprinde acum și-i cade cuiva în cap – o să-l doară grozav de tare... Ba nu, pesemne că nici n-are să-l doară: în timp ce lustra se desprinde și zboară, tu, fără să bănuiești nimic, bei, de pildă, Xérès. Și cînd te-a lovit, nu mai ești printre cei vii. Greoi gînd... stai și, de sus, îți cade lustra-n cap. Un gînd foarte greoi...

Ba nu, de ce să fie greoi?... Dacă, să zicem, bei Xérès, nu-i greoi deloc... Însă dacă stai așa, după o beție, dacă încă n-ai apucat să te dregi, și nu ți se dă Xérès, uite, atunci e greu... Un gînd foarte apăsător. Un gînd pe care nu oricine îl poate duce, mai ales după o beție.

Tu ai accepta, dacă ți s-ar face următoarea ofertă: îți aducem, chipurile, 800 de grame de Xérès, dar dezlegăm lustra de deasupra capului tău și...

— Ei, v-ați gîndit? Luați ceva?

— Xérès, vă rog, 800 de grame.

— Văd că ești grozav! Ți-am spus rusește că n-avem Xérès!

— Bine... O să aștept... Pînă cînd o să aveți...

— Așteaptă, așteaptă... N-ai să stai degeaba!... Ai să vezi tu îndată Xérès!

Și iar m-a lăsat singur. M-am uitat cu dezgust în urma femeii. Mai ales la ciorapii albi, fără nici o cusătură; cusătura m-ar fi îmblînzit, poate că mi-ar fi descărcat sufletul și conștiința...

De ce-s cu toții atît de grosolani? Și sînt grosolani, subliniat grosolani, chiar în clipele cînd n-au voie să fie grosolani, cînd omul, după beție, are toți nervii revărsați, cînd e descurajat și blînd! De ce așa? O, dacă întreaga lume, dacă fiecare din lumea asta ar fi liniștit și temător, cum sînt eu acum, dacă ar fi nesigur de sine și s-ar îndoi de temeinicia locului său sub soare – ce bine ar fi! N-ar mai exista nici entuziaști, nici fapte eroice, nici obsesii! Toți ar fi descurajați. Aș accepta să trăiesc pe pămînt și o veșnicie, dacă mai înainte mi s-ar arăta un ungher unde nu întotdeauna este loc pentru faptele eroice. „Descurajarea generală" – uite unde-i salvarea de toate nenorocirile, iată panaceul, iată predicatul marii desăvîrșiri! Și în ce privește structura activă a firii...

— Cine vrea Xérès aici?

Deasupra mea stăteau aplecați două femei și un bărbat, tustrei în alb. Mi-am ridicat ochii la ei – pesemne că în ochii mei era multă infamie și tulbureală; asta am înțeles-o după mutrele, după ochii lor, pentru că în ochii lor se reflectaseră tulbureala și infamia asta... M-am făcut mic și mi-am pierdut sufletul.

— Păi eu... Nu cer mai nimic. Bine, dacă nu-i Xérès, am să aștept, așa...

— Cum, adică, „așa"?... Ce aveți de „așteptat"?!

— Păi aproape nimic... Pur și simplu, merg la Petușki, la fata pe care o iubesc (ha-ha-ha! „la fata pe care o iubesc"!), uite, am cumpărat niște dulciuri...

Ei, călăii, așteptau să vadă ce mai spun.

— Păi eu... Vin din Siberia, sînt orfan... Și, pur și simplu, ca să nu-mi mai fie așa de greață... Vreau niște Xérès.

Nu trebuia, nu trebuia să le spun iar de Xérès! Asta i-a făcut să explodeze. Toți trei m-au luat de subsuori – o, durerea unei asemenea rușini! – m-au tîrît prin toată sală și m-au îmbrîncit la aer. Mi-au aruncat din urmă și valijoara cu dulciuri.

Iar sînt la aer. O, deșertăciune! O, rînjet de fiară al existenței!

Moscova.
Spre tren prin magazin

Ce a fost mai pe urmă, de la restaurant pînă la magazin și de la magazin pînă la tren – limba omenească nu este în stare să exprime. Nici eu n-am să mă apuc. Și dacă de asta s-ar apuca îngerii, n-ar face altceva decît să izbucnească în plîns și n-ar fi în stare să spună nimic din cauza lacrimilor.

Hai mai bine să facem așa: să păstrăm un moment de reculegere pentru aceste două ore mortale. Ține minte, Venicika, aceste două ore. În zilele cele mai solemne, în zilele cele mai strălucitoare ale vieții tale, amintește-ți de ele. În momentele de fericire și încîntare, nu le

uita. Așa ceva nu trebuie să se mai repete. Mă adresez tuturor rudelor și prietenilor, tuturor oamenilor, a căror inimă este deschisă pentru poezie și compasiune: „Lăsați-vă ocupațiile. Opriți-vă împreună cu mine și haideți să cinstim cu un moment de reculegere ceea ce e inexprimabil. Dacă aveți la îndemînă un claxon hîrbuit, apăsați pe claxonul acela".

Așa. M-am oprit și eu. Exact de un minut, privind tulbure spre orologiul gării, stau ca un stîlp în mijlocul pieței Gării Kursk. Părul meu ba flutură în vînt, ba mi se face măciucă, ba din nou flutură. Taxiurile mă învăluie din toate părțile. La fel și oamenii, care mă privesc ciudat, gîndindu-se pesemne: oare să-l sculptăm așa, să le fie de învățătură popoarelor antice, sau să nu-l sculptăm?

Și această liniște o strică doar o voce feminină, răgușită, de bas, care se revarsă de nicăieri: „Atenție! La ora 8 și 16 minute, de la linia a patra, pleacă trenul cu destinația Petușki. Opriri: Secera și Ciocanul, Ciuhlinka, Reutovo, Jeleznodorojnaia. În continuare, în toate stațiile, exceptînd Esino".

Iar eu stau tot în loc.

„Repetăm! La ora 8 și 16 minute, de la linia a patra, pleacă trenul cu destinația Petușki. Opriri: Secera și Ciocanul, Ciuhlinka, Reutovo, Jeleznodorojnaia. În continuare, în toate stațiile, exceptînd Esino".

Asta-i tot. Minutul s-a scurs. Acum voi toți, desigur, vă veți repezi la mine cu întrebări: „Nu-i așa că vii de la magazin, Venicika?"

— Da, vă răspund, de la magazin, și îmi văd de drum, mergînd în direcția peronului cu capul aplecat spre stînga.

— Acum valijoara ți-e grea? Da? Și în inimă îți cîntă un fluier? Așa-i?

— Oho, asta depinde cum o spui! zic eu, înclinîndu-mi capul spre dreapta. Valijoara e într-adevăr foarte grea. Cît despre fluier, e prea devreme ca să vorbim...

— Totuși, Venicika, ce ai cumpărat? Ne interesează grozav!

— Păi înțeleg și eu că vă interesează. Acuși, acuși vă fac lista: în primul rînd, două sticle de kubanskaia de cîte două ruble și șaizeci și două de copeici fiecare, în total cinci și douăzeci și patru. Pe urmă: două sferturi de russkaia de cîte o rublă și șaizeci și patru de copeici, în total cinci douăzeci și patru plus trei douăzeci și opt. Opt ruble și cincizeci și două de copeici. Și încă un vin roșu. Acuși mi-aduc aminte. Da, un vin roz, alcoolizat, de o rublă și treizeci și șapte.

— Așa, așa, așa, ziceți voi, dar totalul general? Că doar e grozav de interesant...

— Vă spun acuși totalul general....

— Totalul general e de zece ruble optzeci și nouă de copeici, spun eu, pășind pe peron, dar ăsta nu-i deloc totalul general. Că am mai cumpărat și două sandvișuri, ca să nu borăsc.

— Venicika, ai vrut să spui: „ca să nu mi se facă greață"?

— Nu, ce am spus – am spus. Prima doză n-o pot îngurgita fără gustare, fiindcă aș putea să borăsc. Însă pe-a doua și pe-a treia pot să le iau pe uscat, pentru că s-ar putea să mi se facă greață, dar nu mai borăsc pentru nimic în lume. Și tot așa pînă la a noua. La a noua, iar e bun un sandviș.

— De ce? Iar ți se face greață?

— Ba nu, greață nu mi se mai face deloc, dar de borît – borăsc.

Voi toți, desigur, clătinați din cap. Chiar văd de aici, de pe peronul ud, cum voi toți, cei care

sînteți răspîndiți pe pămîntul meu, clătinați din cap și vă apucați să mă ironizați:

— Cîtă complexitate, cîtă finețe, Venicika!

— Ba bine că nu!

— Cîtă precizie a gîndirii! Și asta-i tot? Și asta-i tot ce-ți trebuie ca să fii fericit? Nimic altceva?

— Cum, adică, nimic altceva? spun eu, urcînd în vagon. Dacă aș fi avut mai mulți bani, aș mai fi luat niște bere și două sticle de vin de Porto, dar...

Aici, de-acum vă apucați cu toții să gemeți.

— O-o-o-o, Venicika! O-o-o, ce primitivism!

Ei bine, și ce-i cu asta! N-are decît să fie primitivism, zic. Și cu asta pun capăt discuției noastre. „Să fie primitivism!", dar la întrebările voastre nu mai răspund. Mai bine mă așez, strîng valijoara la piept și mă uit pe fereastră. Uite-așa: „Să fie primitivism!".

Dar voi vă țineți mereu de capul meu:

— Ce-i cu tine? Te-ai supărat?

— Ba nu, răspund.

— Nu te supăra, îți vrem binele. Dar de ce, prostule, strîngi mereu valijoara la piept? Pentru că ai votca în ea?

Aici, chiar mă supăr foc: ce legătură are votca?...

„Stimați pasageri, trenul nostru circulă pînă la stația Petușki. Opriri: Secera și Ciocanul, Ciuhlinka, Reutovo, Jeleznodorojnaia, în continuare, în toate stațiile, exceptînd Esino."

Chiar așa, ce legătură are votca? Văd că nu puteți vorbi decît despre votcă. V-a cășunat votca asta! Păi, dacă vreți, și la restaurant am strîns-o la piept, și nu aveam încă votcă în ea. Și în casa scării, dacă vă mai amintiți, am strîns-o la piept și n-aveam nici un strop de votcă în ea!... Dar, dacă vreți să știți totul, am

să vă povestesc, numai să aşteptaţi un pic. Mă dreg la Secera şi Ciocanul şi...

Moscova – Secera şi Ciocanul

şi atunci vă povestesc tot. Aveţi răbdare. Că doar eu rabd!

Firește, toţi cred că-s om rău. Dimineaţa, după beţie, şi eu am aceeaşi părere. Însă nu poţi avea încredere în părerea unui om care n-a apucat să se dreagă! În schimb seara ce abisuri sînt în mine, firește, dacă apuc să mă înţepenesc bine peste zi – ce mai abisuri sînt în mine!

Dar, fie. Fie, sînt un om rău. În general, bag şi eu de seamă: dacă un om se simte mizerabil dimineaţa, iar seara e plin de planuri, de visări şi eforturi, e foarte rău omul acela. Dacă dimineaţa îi e rău şi seara îi e bine – ăsta-i semnul sigur că omu-i rău. Însă dacă lucrurile stau invers, dacă dimineaţa omu-i vioi şi plin tot de speranţe şi dacă seara-l doboară epuizarea – e sigur că omul acela-i un nemernic, un afacerist şi un mediocru. Mi-e scîrbă de un asemenea om. Nu ştiu cum vi se pare vouă, dar mie mi-e scîrbă.

Desigur, sînt şi din aceia cărora le este la fel de bine şi dimineaţa, şi seara, care se bucură şi de răsăritul, şi de asfinţitul soarelui – dar ăştia-s nişte ticăloşi şi mi-e şi greaţă să vorbesc despre ei. Iar dacă vreunuia îi e la fel de rău şi seara, şi dimineaţa, despre acela nu mai am ce spune, doar că-i un gunoi şi-o sculă bleagă. Fiindcă la noi magazinele sînt deschise pînă la nouă, iar cel de pe Eliseevski chiar pînă la unsprezece, iar tu, dacă nu eşti un gunoi, apuci

întotdeauna să te înalți spre seară pînă undeva, pînă la un abis mititel.

Prin urmare, ce am?

Am scos din geamantan ce aveam și am pipăit totul: de la sandviș pînă la roziul alcoolizat de o rublă și treizeci și șapte. Am pipăit și deodată mi s-a urît și mi-a pierit cheful... Doamne, vezi și tu ce de bunătăți. Dar oare am nevoie de ele? Oare după *așa ceva* tînjește sufletul meu? Uite ce mi-au dat oamenii în schimbul lucrului după care tînjește sufletul meu! Dar, dacă mi-ar fi dat lucrul *acela*, aș mai fi avut nevoie de toate *astea*? Uită-te și Tu, Doamne: roziu alcoolizat de o rublă și treizeci și șapte...

Și, învăluit cu totul în fulgere albastre, Dumnezeu mi-a răspuns:

— Dar de ce are nevoie sfînta Tereza de stigmate? Doară nici ea nu are nevoie. Dar și le dorește.

— Uite-așa! am răspuns eu plin de încîntare. Uite, și eu îmi doresc toate astea, dar n-am deloc nevoie de ele!

„Bine, dacă-ți dorești, Venicika, atunci ia și bea", m-am gîndit eu încetișor, dar nu mă grăbeam. O să-mi mai spună Dumnezeu ceva sau n-o să-mi mai spună?

Dumnezeu tăcea.

Așa, bine. Am luat sfertul și m-am dus la capătul vagonului. Spiritul meu a lîncezit în închisoare patru ore și jumătate, acum am să-i dau drumul să se plimbe. Am un pahar, am un sandviș, *ca să nu mi se facă greață*. Și am un suflet, deocamdată doar întredeschis pentru impresiile existenței. *Împarte bucatele cu mine, Doamne!*

Secera și Ciocanul – Karaciarovo

Și am băut imediat.

Karaciarovo – Ciuhlinka

Și, după ce am băut – vedeți și voi ce mult timp m-am strîmbat, mi-am înghițit voma, cît de mult am drăcuit și am înjurat porcos. Poate cinci, poate șapte minute, poate o întreagă veșnicie m-am zbuciumat între cei patru pereți, ținîndu-mă cu mîna de gît și implorîndu-l pe Dumnezeul meu să nu mă nedreptățească.

Și pînă la Karaciarovo, de la Secera și Ciocanul pînă la Karaciarovo, Dumnezeul meu nu a putut să-mi audă ruga – paharul băut se învolbura undeva între pîntece și esofag, ba se învîrtejea în sus, ba se retrăgea iarăși în jos. Era ceva ca Vezuviul, ca Herculanele sau Pompeiul, ca focurile de artificii de Unu Mai din capitala țării mele. Și eu sufeream și mă rugam.

Și uite că de-abia lîngă Karaciarovo Dumnezeul meu m-a auzit și m-a înțeles. Totul s-a potolit și s-a așezat. Și dacă la mine ceva se potolește și se așază, asta-i ireversibil. Puteți fi siguri. Respect natura, n-ar fi frumos să-i restitui naturii darurile[1]... Da.

Mi-am netezit cumva părul și am revenit în vagon. Publicul s-a uitat la mine aproape apatic, cu niște ochi mari și parcă fără nici o treabă...

---

1. Aluzie la o frază a biologului și agronomului Ivan Miciurin (1855-1935): „Nu putem aștepta darurile naturii; sarcina noastră este să le luăm".

Asta îmi place. Îmi place că poporul țării mele are ochii atît de goi și de bulbucați. Asta îmi imprimă un sentiment de legitimă mîndrie. Ne putem imagina ce fel de ochi sînt acolo. Unde totul se vinde și totul se cumpără: ...ochi bine ascunși, pitiți, rapaci și înspăimîntați... Inflație, șomaj, pauperism... Se uită pe sub sprîncene, cu îngrijorare perpetuă și suferință – iată ce fel de ochi sînt în lumea banilor peșin...

În schimb, ce ochi are poporul meu! Sînt mereu holbați, dar n-au în ei nici un fel de tensiune. Deplină absență a oricărui sens, în schimb – ce vigoare (ce vigoare spirituală!); ochii ăștia n-au să te vîndă. N-au să vîndă nimic și n-au să cumpere nimic. Orice s-ar întîmpla cu țara mea, în zile de îndoială, în zile de împovărătoare meditații, în vremuri de încercări și amaruri felurite[1] – ochii ăștia n-au să clipească. Pentru ei, totu-i rouă dumnezeiască...

Îmi place poporul meu. Sînt fericit că m-am născut și am crescut sub privirea acestor ochi. Un singur lucru e rău: nu cumva au zărit ce trăsnăi am făcut la capătul vagonului?... M-am rostogolit dintr-un colț într-altul ca marele tragedian Feodor Șaliapin, cu mîna la gît, de parcă mă sugruma ceva?

De altfel, fie cum o fi. Dacă a văzut cineva, n-are decît. Poate că repetam ceva, nu? Da... Într-adevăr. Poate că jucam nemuritoarea dramă *Othello, maurul venețian*? Jucam singur și în toate rolurile deodată. Eu, de pildă, m-am trădat, mi-am trădat convingerile: mai precis, am

1. Parafrază a unui fragment din poemul în proză *Limba rusă* de Ivan Turgheniev: „În zile de îndoială, în zile de împovărătoare meditații la soarta patriei mele, tu singură îmi ești sprijin și susținere, o viguroasă, autentică și liberă limbă rusă".

început să mă suspectez de trădare a propriei persoane și a propriilor convingeri – oh, ce reproșuri mi-am șoptit! – și iată, eu, care mi-am îndrăgit propria persoană pentru chinurile suportate, m-am apucat să mă sugrum. M-am înșfăcat de gît și mă sugrum. Dar parcă are importanță ce am făcut acolo?...

Iată, în dreapta, la fereastră, stau doi. Unul tontălău, cu o pufoaică pe el. Iar altul, deștept nevoie-mare, cu un palton de covercot. Și poftim! N-au nici o rușine, toarnă și beau. Nu dau fuga la capătul vagonului și nu-și frîng mîinile. Tontălăul bea, plescăie din buze și zice: „Aha! Bine s-a dus, curva!". Iar deșteptul nevoie-mare bea și zice: „Trans-cen-den-tal!". Și cu ce voce sărbătorească! Tontălăul ia o îmbucătură din gustare și zice: „Gusta-area noastră de azi e grozavă! Gustare de tipul «vă implor»!". Iar deșteptul nevoie-mare mestecă și spune: „Da-a-a.. Trans-cen-den-tal!..."

Extraordinar! Am intrat în vagon și stau, și sufăr întrebîndu-mă drept cine m-au luat – maur sau nemaur? Vor fi gîndit frumos sau urît despre mine? Iar ăștia beau energic și fățiș, ca niște culmi ale creației, beau cu conștiința propriei superiorități față de lume... „Gustare de tipul «vă implor»!..." Eu, dregîndu-mă de cu dimineață, mă ascund de cer și de pămînt, pentru că asta-i ceva mai intim decît orice intimitate!... Beau înainte de muncă – mă ascund. Beau la muncă – mă ascund... Iar ăștia! „Trans-cen-den-tal!"

Îmi dăunează foarte mult delicatețea, ea mi-a stîlcit tinerețea. Copilăria și adolescența[1]... Mai degrabă așa: mai degrabă nu-i vorba de

1. Aluzie la trilogia autobiografică a lui Lev Tolstoi: *Copilăria, Adolescența și Tinerețea*.

delicatețe, ci de faptul că eu doar am lărgit la nesfîrșit limitele intimității – de cîte ori asta nu m-a nenorocit...

Uite, acum am să vă povestesc ceva. Mi-aduc aminte, acum vreo zece ani m-am mutat la Orehovo-Zuevo. Cînd m-am mutat, în camera mea erau deja patru locatari, eu am devenit al cincilea. Trăiam în bună înțelegere, nu ne certam nicidecum. Dacă vreunul voia să bea vin de Porto, se scula și zicea: „Băieți, eu vreau vin de Porto". Și toți spuneau: „Bine. Bea vin de Porto. O să bem și noi vin de Porto cu tine". Dacă cineva avea chef de bere, toți aveau și ei chef de bere.

Excelent. Dar deodată am început să bag de seamă că ceilalți patru cumva *mă îndepărtează* de ei, *șușotesc* între ei uitîndu-se la mine, *mă urmăresc* dacă mă duc undeva. Mi s-a părut ciudat și chiar mă simțeam alarmat. Și pe fizionomiile lor citeam aceeași îngrijorare și chiar un fel de spaimă... „Ce să fie? mă dădeam eu de ceasul morții. De ce au atitudinea asta?"

Și, iată, a venit o seară cînd am înțeles care-i chestia și de ce aveau atitudinea asta. Îmi amintesc că în ziua aceea nici măcar nu mă ridicasem din pat: băusem bere și mă apucase urîtul. Pur și simplu: zăceam și mi se ura.

Și văd: toți patru mă înconjoară încetișor – doi mi se așază la căpătîi, iar ceilalți doi la picioare. Și mă privesc în ochi, mă privesc cu reproș, mă privesc cu încrîncenarea unor oameni care nu pot pricepe un mister ce sălășluiește în mine... Parcă s-ar fi întîmplat ceva...

— Ia ascultă, mi-au spus ei, las-o baltă.

— Ce să las „baltă"? m-am mirat eu și aproape că m-am săltat din pat.

— Nu te mai crede mai presus de ceilalți... Că noi sîntem o plevușcă acolo, iar tu ești Cain și Manfred...

— Păi asta de unde ați mai scos-o?
— Uite că am scos-o. Azi ai băut bere?

Ciuhlinka – Kuskovo

— Am băut.
— Ai băut multă?
— Multă.
— Atunci scoală-te și du-te[1].
— Unde „du-te"?
— Parcă nu știi! Că altfel noi parcă am fi niște gîngănii mărunte și niște nemernici, iar tu ești Cain și Manfred...
— Dați-mi voie, zic, asta n-am afirmat-o...
— Nu, ai afirmat-o. De cînd te-ai mutat cu noi, o afirmi în fiecare zi. Nu cu vorba, ci cu fapta. Nici măcar cu fapta, ci cu absența acestei fapte. O afirmi *negativ*...
— Dar care „faptă"? Cu care „*absență*"? De uimire, căscasem ochii mari.
— Se știe care faptă. Nu te duci afară, asta-i. Noi am simțim de îndată că nu-i a bună. De cînd te-ai mutat, n-am văzut niciodată să te duci la WC. Bine, dacă ar fi fost vorba de treaba mare! Dar nici cu treaba mică nu te-am văzut... Nici măcar cu cea mică!

Și toate astea au fost rostite fără zîmbet, pe un ton de oameni jigniți de moarte.

— Nu, băieți, nu m-ați înțeles bine...
— Ba da, te-am înțeles bine...
— Ba nu, nu m-ați înțeles. Doar nu pot face ca voi: să mă ridic din pat și să spun în auzul

1. Aluzie la episodul vindecării slăbănogului din *Noul Testament*: „Scoală-te, ia-ți patul tău și umblă" (Ioan 5, 8).

tuturor: „Băieți, mă duc să mă c...!" sau: „Băieți, mă duc să mă p...!". Nu pot așa...

— De ce să nu poți? Noi putem, iar tu nu poți! Înseamnă că ești mai bun ca noi! Noi sîntem niște animale murdare, iar tu ești ca un crin!...

— Ah, nu... Cum să vă explic...

— N-ai ce să ne explici... Pentru noi totu-i clar.

— Dar ascultați-mă... Pricepeți odată... În lumea asta există lucruri...

— Știm la fel de bine ca tine care lucruri există și care nu există...

Și n-am putut nicidecum să-i conving. Cu privirile lor posomorîte, îmi sfredeleau sufletul... Am început să cedez.

— Firește, și eu pot... Și eu aș putea...

— Chiar așa. Înseamnă că poți ca și noi. Dar noi nu putem ca tine. Tu, firește, poți totul, iar noi nu putem nimic. Tu ești Manfred, ești Cain, iar noi sîntem ca niște sculpături la picioarele tale...

— Ba nu, nu, m-am zăpăcit eu cu totul, în lumea asta există lucruri... Există asemenea sfere... Nu se poate așa, pur și simplu, să te ridici și să te duci. Pentru că e o autolimitare, nu-i așa? Există o prohibiție a rușinii din timpul lui Ivan Turgheniev... Și pe urmă, jurămîntul de pe Vorobievî Gorî...[1] Și după asta, să te ridici

---

1. În acest pasaj există mai multe aluzii literare. Expresia: „Nu se poate așa, pur și simplu..." trimite la romanul *Oblomov* de Ivan Goncearov, în care eroul rostește cam aceleași cuvinte într-o situație similară; eroinele lui Turgheniev sînt remarcabile prin pudoarea și puritatea lor morală; jurămîntul de pe Vorobievî Gorî (o colină din Moscova) se referă la un episod din viața poetului Nikolai Ogariov (1813-1877) și a scriitorului și

și să spui: „Băieți..." – e cumva jignitor. Căci, dacă cineva are inima delicată...

Ei, toți patru, s-au uitat distrugător la mine. Am strîns din umeri și am tăcut iremediabil.

— Lasă-ne-n pace cu Ivan Turgheniev. Vorbește, dar nu bate cîmpii. Am citit și noi. Mai bine ia spune: ai băut bere azi?

— Am băut?

— Cîtă?

— Trei halbe și un țap.

— Atunci ridică-te și du-te. Ca să te vedem că te-ai dus. Nu ne înjosi și nu ne chinui. Ridică-te și du-te.

Nemaiavînd încotro, m-am ridicat și m-am dus. Nu ca să mă ușurez. Ca să-i ușurez pe ei. Iar cînd m-am întors, unul dintre ei mi-a spus: „Cu asemenea opinii rușinoase vei fi veșnic singur și nefericit".

Da. Și a avut perfectă dreptate. Știu multe planuri ale lui Dumnezeu, dar de ce a insuflat în mine atîta pudoare – asta n-o știu nici pînă acum. Iar această pudoare – ceea ce-i mai caraghios! – această pudoare era înțeleasă atît de alandala, încît mi se refuza și cea mai elementară bună-creștere.

De pildă, în Povlovo Posad. Sînt condus la dame și prezentat astfel:

— E celebrul Venicika Erofeev în persoană. E celebru pentru foarte multe lucruri. Dar, firește, e celebru pentru că în toată viața lui n-a tras nici măcar un pîrț...

— Cum, nici unul? se miră damele și se holbează la mine. Nici unuul?

---

publicistului militant Aleksandr Herzen (1812-1870) - în 1828, pe Vorobievi Gorî, cei doi își jură prietenie veșnică și promit să-și dedice viața cauzei libertății.

Eu, desigur, încep să mă jenez. Nu pot să nu mă jenez în prezența damelor. Zic:

— Cum, adică, nici unul? Cîteodată... totuși...

— Cum? se miră damele și mai tare. Erofeev, și... E ciudat să te gîndești!... „Cîteodată, totuși!"

Auzind una ca asta, mă pierd cu totul și spun cam așa:

— Mda... Ce *mare lucru-i* în asta... Păi eu... Să tragi *pîrțuri* e doar noumenal... Nu-i nimic fenomenal în a trage pîrțuri...

— Ia gîndiți-vă, oameni buni! rămîn perplex damele.

Iar apoi trag clopotele pe toată linia ferată spre Petușki: „Asta o face ca să se audă și zice că n-o face rău! Că o face *bine*!".

Așa că vedeți și voi. Așa-i de-o viață. De-o viață întreagă mă apasă acest coșmar, coșmarul că ești înțeles *anapoda*, nu, nu *„anapoda"*, ci *strict pe dos*, adică de-a dreptul porcește, adică *antinomic*.

Aș putea povesti multe pe marginea acestui subiect, dar, dacă aș povesti totul, m-aș întinde pînă la Petușki. Mai bine să nu vă povestesc totul, ci doar o singură întîmplare, pentru că e cea mai proaspătă: cum am fost dat afară, acum o săptămînă, din funcția de brigadier pentru vina de „introducere a sistemului imoral de grafice individuale". Toată direcția noastră din Moscova se cutremură de *groază* de îndată ce-și aduce aminte de aceste grafice. Și doar s-ar părea că nu-i nimic *îngrozitor* în asta!...

Da! Pe unde trecem acum?...

Kuskovo! Trecem fără oprire prin Kuskovo! Cu un asemenea prilej, ar trebui să mai beau o dată, dar mai bine vă povestesc mai întîi,

și pe urmă beau.

Așadar. Acum o săptămînă mi s-a făcut vînt din funcția de brigadier, iar cu cinci săptămîni mai înainte fusesem numit. În patru săptămîni, înțelegeți și voi, nu poți face schimbări spectaculoase; de fapt, eu nici n-am făcut schimbări spectaculoase, iar dacă i s-a părut cuiva că le-am făcut, n-am fost, totuși, dat afară din pricina unor schimbări spectaculoase.

Tărășenia a început mai simplu. Înaintea mea, procesul nostru de producție arăta în felul următor: de dimineață ne apucam de jucat sika[1] pe bani (voi știți să jucați sika?). Așa. Pe urmă ne ridicam, desfășuram tamburele cu cabluri, iar cablul îl îngropam în pămînt. Iar apoi, se știe ce urma: ne așezam și fiecare își omora cum se pricepea timpul liber, căci fiecare își are propriul vis și propriul temperament. Unul bea vermut, altul, mai nepretențios, apă de colonie „Prospețime", iar altul cu pretenții bea coniac în aeroportul internațional Șeremetievo. Și ne culcam.

Iar dimineața o luam de la capăt: mai întîi beam vermut. Apoi ne ridicam și cablul de ieri îl scoteam de sub pămînt și îl aruncam, pentru că era ud de tot, firește. Iar pe urmă ce făceam? Pe urmă ne apucam de jucat sika, pe bani. Într-un sfîrșit ne culcam, fără să terminăm jocul.

Dimineața devreme ne trezeam unul pe altul: „Leoha! Scoală să jucăm sika!" „Stasik, scoală

1. Joc de cărți (practicat mai ales în lumea interlopă) care durează pînă cînd toți banii sînt cîștigați de un singur jucător.

să terminăm jocul de ieri!". Ne sculam, terminam sika de ieri. Iar apoi, cu noaptea în cap, fără să fi băut nici „Prospețime", nici vermut, înșfăcam tamburul cu cablu și începeam să-l desfășurăm, pentru ca pînă a doua zi să se umezească și să devină inutilizabil. Iar pe urmă fiecare își vedea de ale lui, pentru că fiecare își are propriile idealuri. Și tot așa, de la început.

Devenind brigadier, am simplificat acest proces pînă la ultima limită imaginabilă. Acum iată cum procedam: o zi jucam sika, a doua zi beam vermut, a treia zi ne apucam iar de sika, a patra zi reveneam la vermut. Iar cel care se dădea intelectual dispărea cu totul la aeroportul Șeremetievo, unde își făcea veacul bînd coniac. De tambur, firește, nici nu ne atingeam; de altfel, chiar dacă aș fi propus să-l atingem, toți ar fi rîs, precum zeii, mi-ar fi stîlcit fața cu pumnii, după care și-ar fi văzut de treburile lor: care de sika, pe bani, care de vermut, care de „Prospețime".

Și un timp totul a mers excelent. Noi le trimiteam o dată pe lună angajamentele socialiste, iar ei ne trimiteau lefurile de două ori pe lună. Noi, de-o pildă, scriem: în cinstea centenarului ce se apropie[1], ne angajăm să punem capăt accidentelor de muncă. Sau așa: în cinstea gloriosului centenar ne angajăm să facem în așa fel, încît fiecare al șaselea să studieze la fără frecvență într-o instituție de învățămînt superior... Dar care accidente și care instituții, dacă noi, jucînd sika, nu mai vedem lumina zilei și nu sîntem decît cinci!

Ah, libertate și egalitate! Ah, frățietate și sinecură! Ah, dulceața lipsei gestionării! Ah,

1. În 1970 se împlineau 100 de ani de la nașterea lui Lenin.

fericită perioadă din viața poporului meu – perioada de la deschiderea pînă la închiderea magazinelor!

Lăsînd deoparte rușinea și grijile îndepărtate, noi trăiam o viață exclusiv spirituală. Eu le lărgeam orizontul de cunoaștere, atît cît îmi stătea în putere, iar lor le plăcea foarte mult cînd li-l lărgeam, mai ales cînd era vorba de Israel și de arabi. Aici erau extraordinar de încîntați: încîntați de Israel, încîntați de arabi și mai cu seamă de înălțimile Golan. Iar Abba Eban[1] și Moshe Dayan[2] era mereu pe buzele lor. Vin dimineața de la tîrfe, de pildă, și unul îl întreabă de celălalt: „Ei, cum a fost? Ninka din camera 13 dayan eban[3]?". Iar celălalt îi răspunde cu un surîs satisfăcut: „Ce putea face, lepădătura? Sigur că dayan!".

Și pe urmă (ascultați), pe urmă, cînd au aflat de ce a murit Pușkin, le-am dat să citească „Grădina cu privighetori", poemul lui Aleksandr Blok[4]. Acolo, în centrul poemului, dacă, desigur, lăsăm deoparte toți acești umeri parfumați, ceșturile nestrăbătute de lumină și turlele roze în odăjdii fumegoase, acolo, în centrul poemului, este un personaj liric dat afară din slujbă pentru beție, preacurvie și chiul. Le-am spus: „E o carte foarte oportună, o s-o citiți cu mare folos pentru voi". Și ce? Au citit-o. Dar, în

1. Abba Eban (1915-2002) – ministrul de externe al Israelului în perioada 1966-1974.
2. Moshe Dayan (1915-1981) – general și om politic israelian.
3. Joc de cuvinte bazat pe sonoritatea asemănătoare a numelor Dayan și Eban cu aceea a cuvintelor rusești care înseamnă „a da" și „a f...".
4. Aleksandr Blok (1880-1921) celebru poet simbolist rus.

pofida tuturor așteptărilor, a avut o influență deprimantă asupra lor: din toate magazinele a dispărut deodată „Prospețimea". Nu știu de ce, dar sika a fost dată uitării, vermutul a fost uitat, aeroportul internațional Șeremetievo a fost uitat – și a triumfat „Prospețimea", toți beau numai „Prospețime".

O, lipsă de griji! O, păsări cerești, care nu adunați în hambare! O, crini de cîmp, îmbrăcați mai frumos decît Solomon! Au băut toată „Prospețimea" de la stația Dolgoprudnaia pînă la aeroportul internațional Șeremetievo!

Și în momentul acesta m-am iluminat: păi tu, Venicika, ești un nepriceput, ești prost de dai în gropi; amintește-ți că ai citit la nu știu care înțelept că Domnul Dumnezeu se îngrijește numai de soarta prinților, oferindu-le prinților posibilitatea de a se îngriji de soarta popoarelor. Și doar tu ești brigadier, deci ești un „mic prinț"[1]. Unde ți-e grija pentru soarta popoarelor tale? Te-ai uitat oare în sufletele paraziților ăstora, în obscuritatea sufletelor paraziților ăstora? Dialectica inimilor acestor patru hăndrălăi – îți e oare cunoscută? Dacă ți-ar fi cunoscută, ai înțelege mai bine ce au în comun „Grădina cu privighetori" și „Prospețimea" și de ce „Grădina cu privighetori" n-a putut să se împace nici cu sika, nici cu vermutul, în timp ce cu ele se împăcau foarte bine Moshe Dayan și Abba Eban!...

Și atunci am introdus faimoasele mele „grafice individuale", pentru care mi-au și făcut vînt pînă la urmă...

---

1. Trimitere la cunoscuta carte a lui Antoine de Saint-Exupery.

Să vă spun ce fel de grafice erau? E foarte simplu: pe hîrtie velină, cu tuș negru, se desenează două axe – una orizontală, cealaltă verticală. Pe orizontală se trec succesiv toate zilele de lucru din luna încheiată, iar pe verticală cantitatea de grame băute calculată în alcool pur. Se avea în vedere, desigur, numai ce se bea în timpul producției și înaintea începerii lucrului, întrucît ceea ce se bea seara este o mărime mai mult sau mai puțin constantă și nu poate trezi interesul unui cercetător serios.

Așadar, la sfîrșitul lunii muncitorul vine la mine cu raportul: în ziua cutare am băut asta și atît, în altă zi am băut atît și asta. Iar eu, cu tuș negru și pe hîrtie velină, reprezint toate astea într-o diagramă frumoasă. Uitați-vă, admirați, de pildă, linia comsomolistului Viktor Totoșkin:

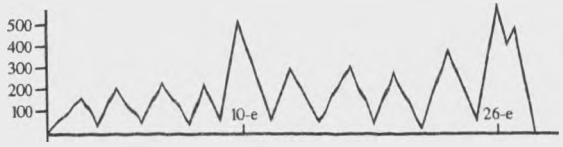

Iar asta este a lui Aleksei Blindiaev, membru al PCUS din 1936, un ghiuj bătrîn și ramolit:

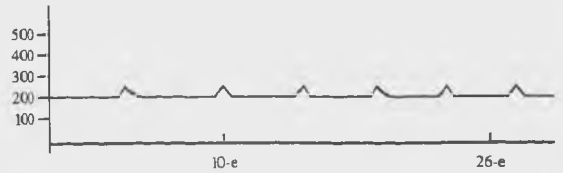

Iar ăsta sînt eu, prea umilul servitor al domniilor voastre, ex-brigadierul montatorilor de la PTUS[1], autorul poemului *Moscova-Petuşki*:

Niște linii interesante, nu-i așa? Chiar și pentru privirea cea mai superficială, sînt interesante. Unul are Himalaya, Tirolul, exploatările de la Baku și chiar vîrful zidului Kremlinului, pe care eu, de altminteri, nu l-am văzut niciodată.

Al doilea are briza de dinaintea zorilor care adie pe fluviul Kama, plescăitul calm și mărgelele micilor tremurături ale felinarului. Al treilea are zbaterea unei inimi mîndre, cîntecul albatrosului[2] și al nouălea val[3]. Și toate astea numai dacă vedem doar forma exterioară a liniilor.

Iar unui ins iscoditor (mie, de pildă) aceste linii i-au bîrfit tot ce se poate bîrfi despre om și despre inima omenească: toate calitățile lui, de la cele sexuale pînă la cele profesionale, toate complexele, profesionale și sexuale. Și gradul său de echilibru, și capacitatea de a trăda și toate tainele subconștientului său, dacă aceste taine există.

Acum studiam sufletul fiecărui hăndrălău cu atenție, minuțios și îndeaproape. Dar nu le-am studiat prea multă vreme; într-o zi funestă, de pe masa mea de lucru au dispărut toate

1. Abreviere în limba rusă: Direcția tehnică și de producție pentru comunicații.
2. Poem în proză de Maxim Gorki.
3. Tablou celebru de Ivan Aivazovski (1817-1900).

diagramele. Am constatat că boșorogul de Aleksei Blindiaev, membru al PCUS din 1936, a trimis în ziua aceea la direcție noul nostru angajament socialist, în care noi, cu prilejul centenarului ce se apropia, juram să fim în viață la fel ca în producție, și – din prostie sau de beat ce era – a pus în același plic și graficele mele individuale.

De îndată ce am observat dispariția, am băut și m-am apucat cu mîinile de cap. Iar acolo, la direcție, după ce au primit plicul, s-au apucat și ei cu mîinile de cap, au băut ceva și în aceeași zi, cu un „moskvici", au venit în dispozitivul sectorului nostru. Și ce au descoperit, dînd buzna în biroul nostru? N-au descoperit nimic, în afară de Leoha și de Stasik; Leoha dormea ghemuit pe dușumea, iar Stasik bora. Într-un sfert de ceas s-a hotărît totul: steaua mea, care luminase timp de patru săptămîni, s-a prăbușit. Răstignirea s-a săvîrșit la exact treizeci de zile după înălțare. O singură lună de la Toulonul meu pînă la Elena mea[1]. Pe scurt, am fost degradat, iar în locul meu a fost numit Aleksei Blindiaev, acest prostănac bătrîn, membru al PCUS din anul 1936. Iar el, imediat după numire, s-a trezit pe dușumeaua lui și le-a cerut o rublă – dar ei nu i-au dat. Stasik a încetat boritul și le-a cerut și el o rublă, dar ei nici lui nu i-au dat. Au băut un pic de vin roșu, au urcat în „moskviciul" lor și au făcut cale întoarsă.

Și, iată, anunț solemn: pînă la sfîrșitul zilelor mele nu voi mai întreprinde nimic ca să repet trista experiență a avansării. Rămîn jos și de jos scuip pe toată scara voastră socială. Da. Pe fiecare treaptă a scării cîte un scuipat. Ca

1. Aluzie la Napoleon.

să urci pe ea trebuie să fii jidan fără frică și prihană[1], trebuie să fii poponar forjat din oțel curat[2] din cap pînă-n picioare. Iar eu nu-s așa.

Cum-necum, mi-au făcut vînt. Pe mine, prințul-analist meditativ, care analizam cu dragoste sufletele oamenilor mei, m-au considerat de jos drept spărgător de grevă și colaboraționist, iar de sus drept un pierde-vară cu psihicul dezechilibrat. Cei de jos nu mă puteau suferi în ochi, iar cei de sus nu puteau să vorbească despre mine fără să rîdă. „Cei de sus n-au putut, iar cei de jos n-au vrut."[3] Ce prevestește una ca asta, cunoscători ai adevăratei filosofii a istoriei? Absolut exact: la chenzina următoare mă vor beli conform legilor binelui și frumosului, iar chenzina următoare este poimîine, ceea ce înseamnă că poimîine au să-mi frece rînza.

— *Ptiu!*

— Cine a spus *„ptiu"?* Voi, îngerilor, ați spus *„ptiu"?*

— *Da, noi am spus ptiu, Venea, ce urît vorbești!*

— Păi judecați și voi – cum să nu vorbești urît! Toată murdăria asta a vieții m-a copleșit în asemenea hal, încît din ziua aceea nu m-am mai trezit. N-aș zice nici că și mai înainte eram foarte treaz, dar, în tot cazul, măcar țineam minte ce beau și în ce succesiune, pe cînd acum nu-mi pot aminti nicidecum... La mine toate merg pe perioade, viața parcă mi-e împărțită în perioade: ba nu beau o săptămînă întreagă și după aceea beau patruzeci de zile, pe urmă

---

1. „Fără frică și prihană" este supranumele cavalerului francez Pierre Terrail de Bayard (1476-1524).
2. Despre decembriști (revoluționarii aristocrați ruși de la 1825) Lenin s-a exprimat că au fost „voinici din oțel forjat"
3. Definiția situației revoluționare, dată de Lenin.

iarăși nu beau patru zile, după care beau din nou șase luni fără să mă opresc măcar o dată ca să-mi trag sufletul... Uite, și acum...

— *Înțelegem, înțelegem totul. Ai fost jignit, și inima ta minunată...*

— Da, da, în ziua aceea, inima mea minunată a luptat o întreagă jumătate de oră cu rațiunea. Ca în tragediile lui Pierre Corneille, poetul-laureat: datoria luptă cu dragostea. Numai că la mine era invers: dragostea lupta cu rațiunea și cu datoria. Inima îmi spunea: „Ai fost jignit, ai fost făcut de căcat. Du-te, Venicika, și te îmbată. Scoală-te și du-te să te îmbeți ca porcul". Așa îmi vorbea inima mea minunată. Dar rațiunea? Ea mormăia și se împotrivea: „N-ai să te scoli, Erofeev, n-ai să te duci nicăieri și n-ai să bei nici un strop". Iar inima răspundea: „Bine, Venicika, bine. Nu trebuie să bei mult, nu trebuie să te îmbeți ca porcul, bea și tu patru sute de grame și gata". „Nici un gram! se răstea rațiunea. Dacă fără asta nu se poate, du-te și bea trei halbe de bere, iar gramele, Erofeev, uită-le". Însă inima gemea: „Măcar două sute de grame. Hai..."

Reutovo – Nikolskoe

hai, măcar o sută cincizeci..." Și atunci rațiunea: „Bine, Venea, bine, bea o sută cincizeci, dar nu te duce nicăieri, stai acasă".

Și ce credeți? Că am băut o sută cincizeci și am stat acasă? Ha-ha! Începînd cu ziua aceea, am băut cîte o mie cinci sute pe zi ca să stau acasă și totuși n-am stat. Fiindcă în a șasea zi m-am înțepenit într-un asemenea hal, încît a dispărut granița dintre rațiune și inimă,

și amîndouă m-au îndemnat într-un glas: „Du-te, du-te la Petușki! La Petușki se află mîntuirea ta și bucuria ta, du-te".

„Petușki este locul unde păsările nu tac nici ziua, nici noaptea, unde iasomia nu se scutură nici iarna, nici vara. Păcatul originar – poate că va fi existat – nu împovărează acolo pe nimeni. Acolo chiar și cei care nu se trezesc cu săptămînile au privirea adîncă și senină..."

„Acolo, în fiecare vineri, la unsprezece fix, pe peronul gării mă așteaptă *fata asta* cu ochii de culoare albă, albă trecînd în alburie, cea mai iubită dintre tîrfe, diavolița bălaie. Iar astăzi e vineri și peste mai puțin de două ore va fi unsprezece fix, și va fi ea, va fi peronul gării, și privirea asta alburie, în care nu-i nici cinste, nici rușine. Haideți cu mine – oho, ce o să vedeți!..."

„De fapt, ce am lăsat în urmă în locul de unde am plecat? O pereche de obiele împuțite și o pereche de pantaloni primiți de la stat, un clește plat și un rașpel, o chenzină și niște cheltuieli de regie – uite ce am lăsat! Și ce mă așteaptă înainte? Ce este în Petușki, pe peron? Păi pe peron sînt niște gene roșcate lăsate în jos, și freamătul formelor, și o cosiță de la ceafă pînă la poponeață. Iar după peron – votcă cu sunătoare și vin de Porto, beatitudine și convulsii, entuziasme și spasme. Împărătească a cerurilor, ce mult mai e încă pînă la Petușki!"

„Iar acolo, dincolo de Petușki, unde se contopesc cerul și pămîntul și unde lupoaica urlă la stele – acolo e cu totul altceva, dar același lucru: acolo, într-un palat fumegos și păduchios, necunoscut bălăioarei, se răsfață pruncul meu, cel mai dolofan și mai sfios dintre toți pruncii. El știe litera «u» și pentru asta vrea alune de la mine. Cîți dintre voi știați, la trei ani, litera «u»? Nici unul; voi nici acum n-o știți

bine. Însă el o știe și pentru asta nu așteaptă nici o răsplată, decît un pahar de alune."

— Rugați-vă, îngerilor, pentru mine. Să-mi fie luminoasă calea, să nu mă poticnesc de-o piatră[1], să văd orașul de care mi-a fost atîta dor. Și pînă atunci – iertați-mă – aveți grijă de valijoara mea, mă duc undeva pentru zece minute. Trebuie să beau votcă kubanskaia ca să nu mi se stingă elanul.

Și, iată, m-am sculat iarăși și, străbătînd jumătate de vagon, m-am dus în capăt.

Și n-am mai băut ca la Karaciarovo, nu, acum am băut fără greață și fără sandviș, din gîtul sticlei, dîndu-mi capul pe spate ca un pianist și cu conștiința măreției a ceea ce de-abia începe și este hărăzit să fie.

Nikolskoe – Saltîkovskaia

— N-o să te bucuri de aceste treisprezece înghițituri, m-am gîndit eu dînd a treisprezecea dușcă.

— Doar știi că a doua doză matinală, dacă o sorbi din gîtul sticlei, posomorăște sufletul, chiar dacă nu pentru mult timp, pînă la a treia doză băută cu paharul, însă-l posomorăște totuși. Tu să nu știi asta?

— Fie. Fie-ți luminoasă ziua de astăzi. Ziua de mîine fie-ți și mai luminoasă. Dar de ce se fîsticesc îngerii de îndată ce aduci vorba despre bucuriile de pe peronul din Petușki și după aceea?

— Oare ce cred ei? Că n-o să mă aștepte nimeni acolo? Sau că trenul va deraia? Sau că

1. Aluzie la un vers de Serghei Esenin.

la Kupavna mă vor da jos din tren controlorii? Sau că undeva, pe la kilometrul 105, am să adorm din cauza băuturii și, așa adormit, au să mă strivească ca pe un băiețel? Sau au să mă înjunghie ca pe o fetiță? De ce îngerii se fistîcesc și tac? Ziua mea de mîine e luminoasă. Da. Ziua noastră de mîine e mai luminoasă decît cea de ieri și cea de astăzi. Dar cine garantează că ziua noastră de poimîine nu va fi mai rea decît cea de alaltăieri?

— Asta-i! Bine ai spus-o, Venicika. Ziua noastră de mîine și așa mai departe. Foarte corect și inteligent ai spus-o, arareori vorbești atît de corect și de inteligent.

— Și îndeobște nu ai prea mult creier. Dar tu parcă nu știi asta? Împacă-te, Venicika, măcar cu ideea că sufletul ți-e mai încăpător decît mintea. Și în general la ce-ți mai trebuie mintea, dacă ai rușine și gust pe deasupra? Rușine și gust – asta-i atît de mult, încît creierul devine cu totul de prisos.

— Dar cînd, Venicika, ți-ai dat seama pentru prima dată că ești prost?

— Păi uite cînd. Cînd am auzit în același timp, deodată, două reproșuri total opuse: că-s plicticos și ușuratic. Pentru că un om, dacă-i deștept și plicticos, nu mai decade pînă la ușurătate. Iar dacă-i ușuratic și deștept, nu-și mai permite să fie plicticos. Pe cînd eu, nătîngul, am reușit să le combin cumva.

— Și să vă spun de ce? Pentru că am sufletul bolnav, dar nu mă dau de gol. Pentru că de cînd mă știu nu fac altceva decît că simulez sănătatea sufletească, și asta clipă de clipă, cheltuindu-mi astfel toate (fără excepție) forțele intelectuale și fizice, și de care vor mai fi fiind. Uite, de asta-s plicticos. Mi-s nesfîrșit de străine lucrurile pe care le vorbiți și care vă preocupă

zi de zi. Iar ceea ce mă preocupă pe mine – despre asta n-am să suflu vreo vorbă nimănui și niciodată. Poate, de teamă să nu-mi meargă vestea de tontălău, poate din altă pricină, dar – nici o vorbă.

— Îmi aduc aminte că demult tare, cînd de față cu mine oamenii se certau din cauza unei prostii, eu ziceam: „Eh! Aveți chef să discutați prostia asta!" – iar ceilalți se mirau de mine și spuneau: „Cum să fie prostie? Dacă și asta-i prostie, atunci ce nu-i prostie?", la care eu răspundeam: „Ah, nu știu, nu știu! Dar asta-i o prostie".

— Nu susțin că acum știu adevărul sau că m-am apropiat foarte mult de el. Cîtuși de puțin. Dar am ajuns la distanța de la care poate fi cercetat cel mai confortabil.

— Și mă uit, și văd, și de aceea sînt mîhnit. Și nu cred că vreunul dintre voi a mai purtat în el uruiala astă amară – din ce-i uruiala asta mi-e greu să spun și, oricum, voi n-o să pricepeți, dar cel mai mult are în ea „tristețe" și „spaimă". Hai să-i spunem așa. Uite: în primul rînd „tristețe" și „spaimă", și apoi mutenie. Și în fiecare zi, de dimineață, „inima mea minunată" emană această infuzie și se scaldă în ea pînă seara. Altora, știu, altora li se întîmplă atunci cînd le moare cineva pe neașteptate, dacă ființa de care au cel mai mult nevoie pe lume moare dintr-o dată. Însă mie mi se întîmplă veșnic – măcar asta pricepeți-o!

— Cum să nu fiu plicticos și să nu beau kubanskaia? Mi-am cîștigat dreptul ăsta. Știu mai bine decît voi că „tristețea universală" nu e o ficțiune pusă în circulație de vechii literați, pentru că o port în mine și știu ce-i asta și nu vreau s-o ascund. Trebuie să mă obișnuiesc să vorbesc cu curaj, să le spun oamenilor de

la obraz care-mi sînt calitățile. Cine, dacă nu noi înșine, să știe cît sîntem de buni?

— De pildă: ați văzut *Tristețea nemîngîiată* a lui Kramskoi[1]? Firește că ați văzut-o. Așadar, dacă la prințesa sau boieroaica aceea încremenită o pisică ar răsturna pe podea în clipa asta așa ceva, să zicem o cupă din porțelan de Sèvres sau, să zicem, ar sfîșia în bucăți un halat de o valoare inestimabilă, ce-ar face ea? S-ar zăpăci și ar plesni din palme? Niciodată n-ar face așa ceva, pentru că toate astea-s fleacuri pentru ea, fiindcă pentru o zi sau trei ea este „mai presus de toate halatele și pisicile, de toate porțelanurile de Sèvres"!

Deci, cum e? E plicticoasă prințesa asta? E imposibil de plicticoasă și n-are cum să nu fie plicticoasă! E ușuratică? Ușuratică în ultimul hal!

— Așa și eu. Acum ați priceput de ce sînt mai trist decît toți cheflii ăștia? De ce sînt mai superficial decît toți idioții ăștia, dar și mai întunecat decît orice rahat? De ce sînt și prost, și demon, și palavragiu totodată?

— Foarte bine că ați înțeles. Să bem pentru înțelegere rămășița asta de kubanskaia, s-o bem de-a dreptul din gîtul sticlei și s-o bem numaidecît.

— Uitați-vă cum se face asta!

Saltîkovskaia – Kucino

Rămășițele de kubanskaia încă mai fumegau foarte aproape de gîtlej și de aceea, cînd mi s-a spus din ceruri: *„De ce ai băut tot, Venea? E*

1. Ivan Kramskoi (1837-1887) – cunoscut pictor rus.

prea mult..." – eu, sufocîndu-mă, de-abia am izbutit să răspund:

— Pe tot pămîntul... Pe tot pămîntul, de la Moscova pînă hăt la Petuşki, nu există ceva care să fie prea mult pentru mine... Şi de ce v-aţi teme pentru mine, îngeri cereşti?...

— *Ne temem că iar...*

— Că iar o să vorbesc urît? O nu, nu, pur şi simplu n-am ştiut că sînteţi tot timpul cu mine, altfel nici mai înainte n-aş fi început. Din minut în minut sînt tot mai fericit... Şi dacă acum am să încep să vorbesc porcos, am s-o fac cumva fericit... Ca în versurile poeţilor germani: „Am să vă arăt curcubeul!" sau: „Duceţi-vă la perle!" şi atît... Ce proşti sînteţi!...

— *Nu, nu sîntem proşti, ne temem numai că iar n-ai să ajungi...*

— Unde să nu ajung!! Acolo, la Petuşki să nu ajung? La ea să nu ajung? La împărăteasa mea nerușinată cu ochii ca norii? Ce caraghioşi sînteţi...

— *Nu, nu sîntem caraghioşi, ne temem că n-ai să ajungi* la el *şi are să rămînă fără alune...*

— S-o credeţi voi, s-o credeţi voi! Atîta timp cît trăiesc... Asta s-o credeţi voi! Vinerea trecută, da, vinerea trecută *ea* nu m-a lăsat să plec la el... M-am moleşit, îngerilor, vinerea trecută, m-am tot uitat la pîntecele ei alb, rotund, precum cerul şi pămîntul... Dar azi am să ajung, numai să nu crăp, ucis de soartă.... Mai bine zis nu, astăzi nu ajung, astăzi am să rămîn la ea, am să pasc de dimineaţă printre crini, dar mîine...

— *Bietul băiat...*, oftară îngerii.

— „Bietul băiat"!? De ce, adică, „bietul"? Dar ia spuneţi-mi, îngerilor, o să fiţi cu mine pînă la Petuşki? Da? N-o să zburaţi?

— *O, nu, chiar pînă la Petuşki nu putem. O să zburăm de îndată ce-o să zîmbeşti... Astăzi*

încă n-ai zîmbit niciodată... De îndată ce-o să zîmbești pentru prima oară, o să zburăm... Și-o să fim liniștiți în privința ta...

— Și acolo, pe peron, o să mă așteptați, da?

— *Da, acolo o să te așteptăm...*

Minunate făpturi sînt îngerii ăștia! Numai de ce „bietul băiat"? Nu e biet deloc. Un prunc care știe litera „u" ca pe apă, un prunc care-și iubește tatăl ca pe sine însuși are oare nevoie de compătimire?

Bine, să zicem că acum două vineri a fost bolnav și toți au fost îngrijorați acolo din pricina lui... Dar a început să se simtă mai bine de îndată ce m-a văzut!... Da, da... Doamne milostive, fă în așa fel încît să nu i se întîmple nimic și să nu i se întîmple niciodată nimic!...

Fă așa, Doamne, încît, dacă ar cădea din cerdac sau de pe cuptor, să nu-și rupă nici o mînă, nici un picior. Dacă zărește un cuțit sau un brici, să nu se joace cu ele, găsește-i alte jucării, Doamne. Dacă mama lui face focul în sobă – îi place foarte mult cînd mama lui face focul în sobă –, trage-l deoparte, dacă poți. Mă doare să mă gîndesc că s-ar putea frige... Și dacă se îmbolnăvește, să înceapă să se însănătoșească de îndată ce mă vede...

Da, da, cînd am venit data trecută mi s-a spus că doarme. Mi s-a spus că e bolnav și are febră. Am băut votcă cu aromă de lămîie lîngă pătuțul lui și m-au lăsat singur cu el. Chiar că avea febră, pînă și gropița din obrăjor îi era fierbinte și era de-a mirării că un nimic ca acela poate avea fierbințeală...

Am băut trei pahare de votcă cu aromă de lămîie pînă cînd s-a trezit și s-a uitat la mine și la cel de-al patrulea pahar din mîna mea. Atunci am discutat mult timp cu el, i-am spus:

— Tu... Știi ceva, băiete? Să nu mori... Gîndește-te și singur (desenezi de-acum literele, deci poți să gîndești și singur): e o mare prostie să mori știind numai litera „u" și neștiind... Măcar îți dai seama că-i o prostie?...

— *Îmi dau seama, tată...*

Și cum a spus-o! Și toate cîte spun ei, îngerii ce trăiesc veșnic și copiii muribunzi, toate astea sînt atît de importante, încît le scriu cu litere cursive și groase, iar cuvintele noastre le scriu cu litere de rînd, pentru că sînt mai mult sau mai puțin bazaconii. *„Îmi dau seama, tată!"*

— Ai să te faci bine, băiete, și ai să dansezi din nou pe melodia „farandela purcelușilor" – îți mai aduci aminte? Cînd aveai doi ani, o dansai. Melodia tatălui tău și cuvintele tot ale lui: „Ni-ni-niște dră-cu-șori drăguți, hazlii îmi zgîrîiau, îmi mușcau burtica...", iar tu, sprijinindu-te cu o mînă și fluturînd batista cu cealaltă, țopăiai ca un prostuț de-o șchioapă... „Din fe-bru-a-ri-e pînă-n august am scîncit și-am gîngurit, la sfîr-și-tul lui august am dat ortul po-pii..." îl iubești pe taică-tău, băiete?

— *Îl iubesc foarte mult...*

— Atunci să nu mori... Dacă n-ai să mori și ai să te faci bine, ai să-mi dansezi iar ceva. Numai că farandela n-o s-o mai dansăm. Are niște cuvinte care n-au nici un rost... „La sfîr-și-tul lui au-gust am dat ortul popii..." Asta nu merge. Mult mai frumoasă-i asta: „Un-doi-încalță-ți-pantofii-nu-ți-e-rușine-să-dormi?"... Am niște motive speciale să-mi placă mîrșăvia asta.

Am dat gata cel de-al patrulea pahar și m-am emoționat:

— Cînd nu ești cu mine, băiete, sînt tare singur... Înțelegi?... Ai dat fuga în pădure vara asta, da? Și sigur că îți minte cum sînt pinii acolo, nu?... Uite, și eu sînt ca un pin... E

lung-lung, singur-singur-singurel, și eu la fel... Pinul e ca mine – se uită numai la cer și nu vede, nici nu vrea să vadă ce are sub picioare... E atît de verde și va fi veșnic verde, pînă se va prăbuși... Uite și eu, cît timp n-o să mă prăbușesc, o să fiu veșnic verde...

— *Verde*, a repetat pruncul.

— Sau uite, de pildă, păpădia. Se tot clatină și se scutură de puf în bătaia vîntului, că te întristezi cînd te uiți la ea... Uite și eu: oare nu-mi scutur puful? Oare nu ți-e scîrbă să vezi cum zile întregi îmi tot scutur puful?...

— *Scîrbă*, a repetat pruncul după mine și a surîs fericit...

Iată, acum îmi amintesc cum a spus „*Scîrbă*" și surîd, tot fericit.

Și văd: de departe îngerii îmi fac semn cu capul și zboară de la mine, așa cum au promis.

Kucino – Jeleznodorojnaia

Totuși, mai întîi trebuie să mă duc la ea. Mai întîi – la ea! S-o văd pe peron, cu cosița de la poponeață pînă la ceafă, să mă îmbujorez de emoție, să iau foc, să mă îmbăt criță și să pasc, să pasc printre crini – exact atît cît să mă vlăguiesc de moarte!

Adu brățări, salbe,
Mătase și catifea, mărgăritare și diamante,
Vreau să mă îmbrac regină,
Căci regele meu s-a întors!

Fata asta nu-i cîtuși de puțin fată! E o seducătoare – nu-i o fată, ci o baladă în la bemol major! Această femeie, această japiță

roșcată nu-i femeie, ci o vrajă! O să mă întrebați: dar de unde ai scos-o, Venicika, de unde a apărut cățeaua asta roșcovană? Și oare în Petușki poate exista ceva ca lumea?

Poate! vă răspund și vorbesc atît de tare, încît zdrăngănesc și Moscova, și Petușki. În Moscova – nu, în Moscova nu poate exista, dar în Petușki – poate! Și ce dacă-i „cățea"? în schimb, ce cățea armonioasă e! Și dacă vă interesează unde și cum am găsit-o, dacă vă interesează – ascultați, nerușinaților, o să vă povestesc tot.

În Petușki, așa cum v-am mai spus, iasomia nu se scutură niciodată și cîntecul păsărilor nu se potolește. Uite, și în ziua aceea, exact acum douășprezece săptămîni, erau păsărele și era iasomie. Și mai era ziua de naștere a nu știu cui. Și mai era și puzderie de tărie: poate zece, poate douăsprezece sticle sau chiar, poate, douăzeci și cinci. Și era tot ce-și poate dori omul care a băut atîta tărie: adică absolut totul, de la bere la halbă pînă la cea în sticle. Și mai ce? o să mă întrebați. Ce mai era?

— Păi mai erau doi tipi și trei gîngănii care sugeau din pahare, una mai beată decît alta, și un fum să-l tai cu cuțitul, și trîncăneală. Altceva, parcă, nu mai era.

Iar eu diluam și beam, diluam votca rossiiskaia cu bere jiguliovskoe și mă uitam la cele „trei" și intuiam ceva la ele. Nu pot spune ce anume intuiam și de aceea diluam și beam și, pe măsură ce intuiam mai mult la ele acest „ceva", diluam tot mai cu spor și, din cauza asta, intuiam cu și mai multă agerime.

Însă intuiția reciprocă n-am simțit-o decît la una dintre femei, numai la una! O, gene roșcate, mai lungi decît firele de păr de pe capetele voastre! O, inocentă albeață a ochilor!

O, albeața aceea care se învecina cu alburiul! O, vrăjitorie și aripi de porumbiță!...

— Deci, dumneata ești Erofeev? Și s-a aplecat puțin spre mine, și-a strîns, apoi și-a desfăcut genele...

— Sigur că da! Cine altul?

(O, armonioasa! Cum de și-a dat seama?)

— Am citit o chestioară de-a dumitale. Și știi: niciodată nu m-aș fi gîndit că pe cincizeci de pagini se pot îndruga atîtea verzi și uscate. E mai presus de puterile omenești!

— Cum să fie mai presus? Măgulit, am turnat bere în votcă și am băut-o. Dacă vrei, îndrug și mai multe! Îndrug și mai sus!

Uite, de la asta a început totul. Adică a început amnezia: trei ore de lapsus. Ce am băut? Ce am vorbit? În ce proporție am diluat? Poate că n-ar fi existat acel lapsus, dacă n-aș fi diluat votca, însă, cum-necum, m-am dezmeticit peste vreo trei ore și uite în ce postură m-am dezmeticit: stau la masă, diluez și beau.

Și în afară de noi doi nu mai era nimeni. Și ea, alături, rîde de mine ca un copil plin de har. M-am gîndit: „E nemaipomenită! E o femeie căreia pînă astăzi sînii i-au fost ciupiți doar de presimțiri. E o femeie căreia înainte de mine nimeni nu i-a pipăit nici măcar pulsul. O, mîncărime fericită în suflet și peste tot!".

Iar ea s-a apucat și-a mai băut o sută de grame. A băut din picioare, dîndu-și capul pe spate ca o pianistă. Și după ce a băut a expirat tot, tot ce avea sfînt în ea, a dat totul afară. Iar apoi s-a arcuit ca o lepădătură și a început să facă niște mișcări ondulatorii cu coapsele – și toate astea cu atîta plasticitate, încît nu mă puteam uita la ea fără să mă cutremur...

Voi, neobrăzaților, o să mă întrebați, firește: „Și cum a fost, Venicika? S-a.....?". Ei, ce

să vă răspund? Firește că s-a.....! Cum să nu se.....? Mi-a zis de-a dreptul: „Vreau să mă îmbrățișezi autoritar cu mîna dreaptă!" Ha-ha! „Autoritar" și „cu mîna dreaptă"?! Iar eu înțepenisem atît de tare, încît nu doar s-o îmbrățișez autoritar nu eram în stare, ci voiam doar să-i ating trupul și nu i-l nimeream, bîjbîiam mereu pe lîngă trup...

N-ai decît! Joacă-ți coapsele tari! m-am gîndit eu, după ce am diluat și am băut. Joacă, seducătoareo! Joacă, Cleopatro! Joacă, tîrfă planturoasă, care ai sleit de puteri inima poetului! Tot ce am, tot ce, *poate*, am – arunc astăzi totul pe altarul alb al Afroditei!

Așa mă gîndeam. Iar ea rîdea. Iar ea s-a apropiat de masă și a băut dintr-o suflare încă o sută cincizeci, căci era perfectă și perfecțiunea nu are limite...

Jeleznodorojnaia – Ciornoe

A băut și a aruncat de pe ea ceva de prisos. „Dacă mai aruncă ceva de pe ea, m-am gîndit eu, dacă, după lucrul ăsta de prisos, își mai aruncă și ce are pe dedesubt, se va cutremura pămîntul și pietrele vor geme."

Iar ea a spus: „Ei, Venicika, e bine la mine între.....?". Iar eu, strivit de dorință, așteptam păcatul, sufocîndu-mă. I-am spus: „Trăiesc pe lume de exact treizeci de ani... Și încă n-am văzut ca să fie atît de frumos la cineva între.....!"

Ce să mă fac acum? Să fiu insinuant-tandru? Să fiu fermecător-grosolan? La naiba, niciodată nu înțeleg bine cum și în ce clipă trebuie să mă port cu o femeie cherchelită. Pînă atunci – oare

să vă spun? – pînă atunci nu le cunoșteam bine nici pe cele cherchelite, nici pe cele treze. Mă năpusteam în urma lor cu gîndul, dar, de îndată ce mă năpusteam inima mi se oprea înspăimîntată. Planuri aveam, dar nu aveam intenții. Iar cînd apăreau intențiile, dispăreau planurile și, deși eu mă năpusteam cu inima în urma lor, cugetarea mi se oprea înspăimîntată.

Eram contradictoriu. Pe de o parte, îmi plăcea că au o asemenea talie, iar noi n-avem nici o talie. Asta trezea în mine – cum să-i spun? – „încîntarea", poate? Mda, asta trezea în mine încîntarea. Dar, pe de altă parte, ele l-au înjunghiat pe Marat cu briceagul, iar Marat era Incoruptibil, așa că nu făcea să-l înjunghie. Asta îmi omora de-acum orice încîntare. Pe de o parte, mie, ca și lui Karl Marx, îmi plăcea slăbiciunea lor că-s nevoite să urineze așezîndu-se pe vine, asta îmi plăcea, asta mă umplea – oare de ce mă umplea? Poate că de încîntare? Da, asta mă umplea de încîntare. Dar, pe de altă parte, ele și în Ilici au tras[1] cu naganul! Asta iar omora încîntarea: n-ai decît să te pui pe vine, dar de ce să tragi în Ilici cu naganul? Și, după asta, ar fi fost ridicol să vorbesc despre încîntare... Dar m-am luat cu vorba.

Așadar, cum să fiu acum? Să fiu cumplit, sau să fiu seducător?

Ea însăși, ea însăși a făcut alegerea în locul meu, lăsîndu-se pe spate și mîngîindu-mă pe obraz cu glezna. În asta era un fel de încurajare și un fel de joc, un fel de scatoalcă ușoară. Era și un fel de bezea. Și apoi – albeața aceea din ochi, o albeață tulbure, ca de cățea, mai albă decît delirul și al șaptelea cer! Și pîntecele – precum

1. Aluzie la atentatul asupra lui Lenin (1918), săvîrșit de Fania Kaplan.

cerul și pămîntul. De cum l-am văzut, mai că am scîncit de emoție, am început să fumeg și să mă cutremur din tot trupul. Și toate s-au învălmășit: și trandafirii, și crinii, și, în cîrlionții mărunți, umedă și tremurătoare – intrarea în Eden, și amnezia, și genele roșcate. O, sughițurile acestor profunzimi! O, albeață nerușinată! O, desfrînată cu ochii precum norii! O, buric voluptuos!

Totul s-a învălmășit numai ca să înceapă, ca în fiecare vineri să se repete și să nu-mi iasă din inimă și din cap. Și știu: și astăzi va fi la fel, aceeași mahmureală și același asasinat...

O să-mi spuneți: ce-i cu tine, Venicika, crezi că la ea ești singurul asasin?

Nu mă privește! Iar pe voi – cu atît mai puțin! N-are decît să-mi fie necredincioasă. Bătrînețea și fidelitatea sapă riduri pe mutră, iar eu nu vreau, de pildă, să aibă mutra plină de riduri. N-are decît să-mi fie necredincioasă, firește, nu chiar „n-are decît", însă, totuși, n-are decît. În schimb, e țesută cu totul din încîntare și arome. Pe ea trebuie s-o inhalezi, nu s-o pipăi și s-o plesnești peste muie. O dată am încercat să număr toate sinuozitățile ei tainice și nu le-am putut număra – am ajuns pînă la douăzeci și șapte și moleșeala m-a înnebunit atît de tare, încît am băut zubrówka și am renunțat la numărătoare.

Însă, desigur, mai frumoase îi sînt antebrațele. Mai ales cînd le mișcă și rîde cu încîntare și spune: „Eh, Erofeev, bulangiu păcătos ce ești!". O, diavolița! Parcă poți să nu inhalezi o tipă ca asta?

Firește, se întîmplă să fie și veninoasă, dar toate astea-s fleacuri, era așa în scopul autoapărării sau mai știu eu din ce pricină femeiască – la astea mă pricep prea puțin. În tot cazul, cînd

m-am dumerit cu totul în privința ei, n-avea deloc venin, avea zmeură cu frișcă. Într-una din zilele de vineri, de pildă, cînd eram bine înțepenit cu zubrôwka, i-am spus:

— Hai, hai să fim toată viața împreună! Am să te duc la Liubnia, am să te îmbrac în purpură și în in răsucit, cîștig un ban în plus cu cutiile de telefoane, iar tu ai să miroși ceva, crini, să zicem, ai să miroși. Hai să mergem!

Iar ea mi-a arătat în tăcere tifla. Moleșit, i-am luat degetele îndoite, le-am dus la nas, le-am mirosit și am izbucnit în plîns:

— Dar de ce?... De ce?

Mi-a arătat a doua tiflă. Și de data asta i-am dus degetele la nas, mi-am mijit ochii și am început din nou să plîng.

— Dar de ce, o implor, răspunde-mi: de ce?...

Și atunci ea a izbucnit în plîns și mi s-a atîrnat de gît:

— Smintitule! Știi și singur de ce! Știi și singur de ce, bezmeticule!

Și după aceea, aproape în fiecare vineri s-au repetat aceleași lucruri: și lacrimile, și ciuca. Dar astăzi, astăzi se va hotărî ceva, pentru că această vineri este a treisprezecea la număr. Și mă apropii din ce în ce mai mult de Petușki. Împărătească a Cerurilor!...

Ciornoe – Kupavna

M-am dus la capătul vagonului și, teribil de emoționat, fumam, fumam...

— Și, după toate astea, spui că ești singur și neînțeles? Tu, care ai *atîtea* în suflet și *atîtea* la sufletul tău! Tu, care ai o *asemenea* ființă

în Petuşki! Şi un *asemenea* băiat dincolo de Petuşki!... Eşti singur?

— Nu, nu mai sînt singur, de-acum sînt înţeles, sînt douăsprezece săptămîni de cînd sînt înţeles. Tot ce-a fost a trecut. Uite, îmi amintesc că-n ziua cînd am împlinit douăzeci de ani, atunci eram imposibil de singur. Şi ziua de naştere a fost posomorîtă. A venit la mine Iuri Petrovici, a venit Nina Vasilievna, mi-au adus o sticlă de stolicinaia şi un borcan de sarmale din legume – şi atît de singur, atît de imposibil de singur mi s-a părut că sînt din pricina acelor sarmale, din pricina acelei stolicinaia, încît, deşi nu aveam chef să plîng, am plîns...

Dar cînd am împlinit treizeci, toamna trecută? Păi cînd am împlinit treizeci, ziua a fost posomorîtă, ca şi atunci cînd am împlinit douăzeci. A venit la mine Borea cu o poetă pe jumătate descreierată, au venit Vadea cu Lida, Ledik cu Volodea. Şi mi-au adus – ce mi-au adus? – două sticle de stolicinaia şi două borcane de tomate umplute. Şi o asemenea disperare, un asemenea chin au pus stăpînire pe mine din pricina acelor tomate, că mi-a venit să plîng, dar n-am mai putut...

Oare asta să însemne că în zece ani am devenit mai puţin singur? Nu, nu înseamnă. Atunci să însemne oare că în zece ani sufletul mi s-a abrutizat? Că inima mi s-a încrîncenat? Nici asta nu înseamnă. Mai curînd invers; şi totuşi nu am plîns...

De ce? Poate că aş reuşi să vă răspund dacă aş găsi pentru asta vreo analogie în universul *sublimului*. Să zicem aşa: dacă un om liniştit bea şapte sute cincizeci de grame, devine impetuos şi bucuros. Dar dacă mai adaugă şapte sute? Va fi mai impetuos şi mai bucuros? Nu, iar va fi liniştit. Din exterior s-ar părea chiar că

s-a trezit. Dar asta înseamnă oare că s-a trezit? Nicidecum: e beat ca porcul și de aceea e liniștit.

La fel și eu: în acești treizeci de ani nu am devenit mai puțin singur și inima nu mi s-a abrutizat – ba chiar dimpotrivă. Însă din exterior, firește...

Da, acum nu-mi mai rămîne decît să trăiesc, să tot trăiesc! Și viața nu-i deloc plicticoasă! Plicticoasă viața li s-a părut doar lui Nikolai Gogol[1] și regelui Solomon. Dacă am trăit treizeci de ani, trebuie să încercăm să mai trăim încă treizeci, da, da. „Omul e muritor" – asta-i părerea mea. Dar dacă ne-am născut, nu mai avem ce face – trebuie să trăim puțin... „Viața e minunată" – asta-i părerea mea.

Păi, știți voi cîte taine sînt încă pe lume, ce multe lucruri sînt necercetate și ce spațiu este pentru cei atrași de aceste taine? Bine, iată exemplul cel mai simplu. De ce, dacă ieri ai băut, să zicem, șapte sute cincizeci de grame, iar dimineața n-ai avut prilejul să te dregi – slujba și toate celelalte – și abia tîrziu după-amiaza, după ce te-ai istovit șase ore sau șapte, ai băut, în cele din urmă ca să-ți ușurezi sufletul (ei, cît ai băut? Să zicem că o sută cincizeci) – de ce sufletului tău îi e mai ușor? Greața care te-a însoțit de dimineață, după ce ai băut aceste o sută cincizeci de grame, este succedată de o greață de altă categorie, de o greață pudică, obrajii ți se fac purpurii ca ai unei tîrfe, iar sub ochi ești atît de vînăt, de parcă în ajun nici nu ți-ai fi băut cele șapte sute cincizeci de grame, ci parcă în ajun, în loc de asta, ai fost pocnit toată seara peste bot. De ce?

---

1. Aluzie la finalul nuvelei lui Gogol, *Cum s-a certat Ivan Ivanovici cu Ivan Nikiforovici:* „Mare plictiseală pe lumea asta, domnilor".

Vă spun eu de ce. Pentru că omul acela a devenit victima celor șase sau șapte ore de muncă ale sale. Trebuie să știi să-ți alegi munca, munci proaste nu există. Profesii rele nu există, trebuie să respectăm fiecare vocație. Trezindu-te, trebuie să bei imediat ceva. Ba nu, mint. Nu „ceva", ci chiar ceea ce ai băut ieri, și să bei cu pauze de patruzeci-patruzeci și cinci de minute, astfel încît spre seară să fi băut cu două sute cinzeci de grame mai mult decît în ajun. Uite, atunci nu vei mai avea greață și vei fi atît de alb la față, de parcă timp de o jumătate de an n-ai fost pocnit peste bot.

Vedeți cîte enigme sînt în natură, fatale și îmbucurătoare, cîte pete albe sînt peste tot!

Iar tineretul ăsta neghiob, care vine în urma noastră, parcă nici n-ar observa misterele existenței. Nu are destulă minte și inițiativă și eu mă îndoiesc în general că ar avea ceva în creier. Ce poate fi, de pildă, mai plin de noblețe decît să experimentezi pe tine însuți? La anii lor, aș face așa: joi seara aș bea pe nerăsuflate trei litre și jumătate de carcalete[1], aș bea și m-aș culca fără să mă dezbrac, numai cu un singur gînd: am să mă trezesc vineri dimineața, sau n-am să mă trezesc?

Și totuși, vineri dimineața nu mă trezeam. Mă trezeam sîmbătă dimineața desculț și de-acum nu în Moscova, ci la marginea rambleului căii ferate, în raionul Naro-Fominsk. Iar apoi – apoi, cu eforturi, îmi aminteam și acumulam faptele și, după ce le acumulam, le confruntam. Și, confruntîndu-le, începeam din nou să le refac prin încordarea memoriei și cu ajutorul unei

1. Carcalete (în original: „iorș") – amestec de bere cu votcă, în diferite proporții.

analize atotpătrunzătoare. Apoi, de la contemplare, trecem la abstracție: cu alte cuvinte, mă dregeam concentrat și pînă la urmă aflam unde dispăruse ziua de vineri.

Aproape din copilărie, aproape din fașă, cuvîntul meu preferat a fost „îndrăzneală" și – Dumnezeu mi-i martor – ce îndrăzneală am avut! Dacă voi ați îndrăzni așa, v-ar lovi damblaua sau paralizia. Și nici măcar asta: dacă voi ați fi tot atît de îndrăzneți, cum am fost eu la anii voștri, într-o bună dimineață nu v-ați mai trezi. Iar eu mă trezeam, în fiecare dimineață aproape că mă trezeam și iar începeam să îndrăznesc...

De-o pildă: la optsprezece ani sau cam pe-acolo, am băgat de seamă că de la prima doză pînă la a cincea inclusiv mă maturizez, adică mă maturizez irezistibil, dar, începînd cu cea de-a șasea

Kupavna – kilometrul 33

și pînă la a noua inclusiv, mă moleșesc. Pînă într-atîta mă moleșesc, că de la a zecea mi se închid ochii, la fel de irezistibil. Și ce credeți că îmi închipuiam în naivitatea mea? Îmi închipuiam: printr-un efort al voinței, trebuie să mă silesc să-mi învinge somnolența și să beau doza a unsprezecea și atunci, poate, va reîncepe recidiva maturizării. Dar ți-ai găsit! Nici un fel de recidivă, am încercat.

Cu enigma asta m-am chinuit trei ani la rînd, în fiecare zi m-am chinuit și totuși, după cea de-a zecea doză, atîpeam în fiecare zi.

Și totul s-a limpezit atît de simplu! Am constatat că, dacă ai băut-o pe a cincea, trebuie

să le bei imediat și pe a șasea, și pe a șaptea, și pe a opta, și pe a noua, să le bei la repezeală – dar să le bei *ideal*, adică să le bei numai în imaginație. Cu alte cuvinte, dintr-un singur efort al voinței, într-o singură repriză, trebuie să nu bei nici doza a șasea, nici pe-a șaptea, nici pe-a opta, nici pe-a noua.

Ci, lăsînd o pauză, să treci direct la doza a zecea și, așa cum simfonia a noua a lui Antonin Dvořák, care-i de fapt a noua, este numită convențional a cincea, tot așa și voi: doza a zecea numiți-o convențional a șasea și puteți să fiți siguri că de-acum vă veți maturiza fără piedică de la doza a șasea (a zecea) pînă la a douăzeci și opta (a treizeci și doua), adică vă veți maturiza pînă la limita dincolo de care urmează nebunia și porceala.

Nu, pe cuvînt de onoare, disprețuiesc generația care vine în urma noastră. Îmi inspiră dezgust și spaimă. Maxim Gorki n-are să cînte cîntece despre ei, nici n-are rost să ne gîndim la asta. Nu spun că la anii lor tîram după noi o grămadă întreagă de lucruri sfinte. Doamne ferește! Lucruri sfinte n-aveam decît puține, în schimb aveam atîtea lucruri de care *nu ne durea în cot*. Iar pe ăștia de toate îi doare în cot.

Iată cu ce-ar trebui să se ocupe: la anii lor beam cu pauze mari – beau, beau, încetez, beau, beau și iar încetez. Nu am dreptul să judec dacă depresia matinală este mai animată atunci cînd devine deprindere cotidiană, adică dacă de la șaisprezece ani bei cîte patru sute cincizeci de grame la ora șapte după amiază. Firește, dacă mi s-ar restitui anii și aș începe viața de la început, eu aș încerca – dar *ei*! Ei!...

Și parcă numai asta? Cît necunoscut ascund în sine alte sfere ale vieții omenești! Ia imaginați-vă, de-o pildă: o zi bei de dimineața pînă

seara numai votcă și nimic altceva, iar a doua zi numai vinuri roșii. În prima zi, spre miezul nopții, devii parcă obsedat. Spre miezul nopții ești atît de înflăcărat, încît peste tine pot sări fetele ca în noaptea de Sînziene. Și-i clar că o să sară, dacă tu ai băut numai votcă albă de dimineață pînă-n noapte.

Dar dacă de dimineață pînă noaptea ai băut numai vinuri roșii, alcoolizate... Păi fetele nici n-au să se apuce să sară peste în noaptea de Sînziene. Chiar dimpotrivă, se așază o fată în noaptea de Sînziene, iar tu nici n-ai să fii în stare să sari peste ea, nici vorbă să mai faci și altceva. Bineînțeles, cu condiția să fi băut de dimineața pînă seara numai vin roșu!...

Da, da! Și cîte descoperiri palpitante nu promit experimentele în domenii strict specializate! De pildă, sughițul. Un concetățean de-al meu, prost, Solouhin, vă cheamă în pădure să culegeți rîșcove sărate. Ia sculpați în rîșcovele lui sărate! Mai bine, haideți să ne ocupăm de sughiț, adică de studierea sughițului de bețiv sub aspect matematic...

— Ba să avem iertare! mi se strigă din toate părțile. Oare, *în afară de asta*, nu mai este nimic pe lume, care ar putea să...

— Chiar așa, nu mai e! strig eu în toate părțile. Nu mai este nimic în afară de asta! Nu-i nimic care ar putea să! Nu-s prost, înțeleg că mai sînt pe lume psihiatria, astronomia extragalactică, asta așa-i!

Dar astea nu-s ale noastre, astea vi le-au băgat pe gît Petru cel Mare și Dmitri Kibalcici[1],

1. Este vorba, probabil, de o eroare a autorului. Trimiterea este aproape cu siguranță la Nikolai Kibalcici (1854-1881), terorist din partidul Libertatea Poporului, care a fost implicat în atentatul reușit

și doar vocația noastră nu-i deloc aici, e în cu totul altă parte! Chiar în direcția în care am să vă conduc, dacă nu vă opuneți! Veți spune: „Vocația asta e infamă și falsă". Iar eu am să vă spun, am să vă repet: „Nu există vocații false, trebuie să respectăm orice vocație".

Și m-am săturat de voi, la urma urmei! Mai bine lăsați-le yankeilor astronomia extragalactică și nemților psihiatria. Iar niște porci, precum spaniolii, n-au decît să se ducă și să se uite la corida lor, nemernicul de african n-are decît să-și construiască Barajul de la Assuan, n-are decît să-l construiască, nemernicul, oricum are să-l dărîme vîntul, iar Italiei n-are decît să-i stea în gît al ei *bel canto*, n-are decît...

Iar noi, repet, ne vom ocupa de sughiț.

Kilometrul 33 – Elektrougli

Pentru a începe să-l studiem este nevoie, firește, să-l provocăm: sau *an sich* (termenul lui Immanuel Kant), adică să-l provocăm în noi înșine, sau să-l provocăm la altă persoană, dar în propriile noastre interese, deci *für sich*. Termenul lui Immanuel Kant. Cel mai bine e, desigur, și *an sich*, și *für sich*, și anume uite cum: timp de două ore la rînd beți ceva tare, votcă starka, sau votcă cu sunătoare, sau vînătorească. Beți cu pahare mari, la fiecare jumătate de oră cîte un pahar, evitînd pe cît posibil orice gustare. Dacă vreunuia îi e greu așa, poate să-și permită un minim de gustare, dar din cea mai nepretențioasă: pîine nu prea proaspătă,

---

împotriva lui Alexandru al II-lea, fiind spînzurat ca urmare a acestei crime.

scrumbie în sos picant, scrumbie în sos simplu, scrumbie în sos de tomate.

Iar pe urmă luați o pauză de o oră. Nu mîncați și nu beți nimic, relaxați-vă mușchii și nu vă încordați.

Și vă veți convinge singuri: spre sfîrșitul orei aceleia, *sughițul* va începe. Cînd veți sughița prima oară, vă va mira cît de brusc a început; apoi vă va mira iminența celui de-al doilea, celui de-al treilea sughițat *et cetera*. Dar dacă nu ești prost, renunți repede să te mai miri și te apuci de treabă: îți notezi pe hîrtie la ce intervale sughițul binevoiește să te viziteze – în secunde, desigur:

— opt – treisprezece – șapte – trei – optsprezece

Încearcă, desigur, să descoperi aici o periodicitate oarecare, măcar cea mai aproximativă, încearcă, dacă totuși ești prost, să deduci o formulă absurdă, pentru ca măcar să prevezi durata intervalului următor. N-ai decît. Viața oricum o să întoarcă pe dos construcțiile tale naive:

— șaptesprezece – trei – patru – șaptesprezece – unu – douăzeci – trei – patru – șapte – optsprezece —

Se zice că marii conducători ai proletariatului din întreaga lume, Karl Marx și Friedrich Engels, au studiat în amănunțime schimbarea formațiunilor sociale și pe această bază au izbutit să prevadă *multe*. Dar aici și ei ar fi fost neputincioși să prevadă fie și schimbările cele mai mici. Dintr-o toană, ai pătruns în sfera fatalului – potolește-te și fii răbdător. Viața va face de rușine și matematica ta elementară, și pe cea superioară:

— treisprezece – cincisprezece – patru – douăsprezece – patru – cinci – douăzeci și opt —

Așa-i că în succesiunea ridicărilor și căderilor, a extazelor și nenorocirilor fiecărui om nu există nici cea mai mică aluzie la regularitate? Nu tot așa de haotic se succed în viața omenirii catastrofele ei? Legea e mai presus de noi. Sughițul e mai presus de orice lege. Și așa cum v-a uimit bruschețea începutului său, tot așa vă va uimi sfîrșitul, pe care, ca pe moarte, nu-l veți putea prezice și preîntîmpina:

— douăzeci și două – paisprezece și gata. Liniște.

Și în această tăcere inima îți spune: e imposibil de studiat, iar noi sîntem neajutorați. Sîntem lipsiți cu totul de orice libertate de voință, sîntem în puterea arbitrarului, care nu are nume și de care, de asemenea, nu avem scăpare.

Noi sîntem niște făpturi tremurătoare, iar *ea* e atotputernică. *Ea*, adică mîna dreaptă a lui Dumnezeu, care-i ridicată deasupra noastră, a tuturor, și în fața căreia nu vor să-și plece capetele numai cretinii și escrocii. *El* este de neconceput și, prin urmare, există.

Așadar, fiți desăvîrșiți, cum desăvîrșit este Tatăl vostru Ceresc.

Elektrougli – kilometrul 43

Da, beți cît mai mult, mîncați cît mai puțin. E cel mai bun remediu împotriva înfumurării și a ateismului superficial. Ia uitați-vă la un ateu care sughiță: e distrat și negru la față, se chinuiește și e slut. Întoarceți-i spatele, scuipați și uitați-vă la mine cînd am să încep să sughiț: crezînd în predestinare și negîndindu-mă la nici un fel de împotrivire, cred că El este bun și că de aceea și eu sînt bun și senin.

El e bun. El mă duce de la suferințe la lumină. De la Moscova la Petușki. Prin chinurile de la Gara Kursk, prin purificarea de la Kucino, prin furtunile de la Kupavna, mă duce spre lumină și spre Petușki. *Durch Leiden Licht!*[1]

M-am dus la capătul vagonului cuprins de o emoție și mai teribilă. Și fumam, fumam întruna. Și, deodată, o idee pregnantă m-a lovit în creieri:

Ce să mai beau ca să nu mi se stingă și avîntul ăsta? Ce să beau în numele Tău?

Nenorocire! Nu am nimic care să fie demn de tine! „Kubanskaia" e un mare rahat! Cît despre „rossiiskaia", e ridicol să vorbesc de „rossiiskaia" în fața Ta. Și despre „roziul alcoolizat" de o rublă treizeci și șapte! Doamne!

Ah, dacă astăzi ajung viu și nevătămat la Petușki, am să creez un *cocteil* care va putea fi băut fără rușine în prezența lui Dumnezeu și a oamenilor. În prezența oamenilor și în numele Domnului. Am să-l numesc „Șuvoaiele Iordanului" sau „Steaua Bethlehemului". Dacă la Petușki am să uit, aduceți-mi aminte, vă rog.

Nu rîdeți. Am o experiență bogată în crearea cocteilurilor. De la Moscova și pînă hăt la Petușki aceste cocteiluri sînt băute pînă astăzi, fără să se știe numele autorului, oamenii beau „Balsamul Canaanului"[2], beau „Lacrima comsomolistei" și bine fac că beau. Nu putem aștepta pomeni de la natură. Și, ca să le luăm de la ea,

---

1. *Durch Leiden Licht:* prin suferință – lumina! (în germ., în orig.)
2. Probabil că denumirea acestui „cocteil" parodiază un pasaj din *Facerea* (43,11): „Luați în saci voștri din roadele pămîntului acestuia (ale Canaanului – n.n.) și duceți ca dar omului aceluia: puțin balsam și puțină miere, tămîie și smirnă, migdale și fistic".

trebuie, desigur, să cunoaștem rețetele lor exacte; și, dacă vreți, am să vă dau aceste rețete. Ascultați.

În a bea votcă simplă chiar din gîtul sticlei nu-i nimic altceva decît tînjeală a sufletului și deșertăciune. Să amesteci votca cu apa de colonie – în asta există un anumit capriciu, dar nu-i nici un fel de patos. Însă dacă bei un pahar de „Balsamul Canaanului" – în asta există și capriciu, și idee, și patos și, pe deasupra, mai este și o aluzie metafizică.

Dintre toate componentele „Balsamului Canaanului", pe care îl apreciem cel mai mult? Firește, apreciem denaturatul. Păi denaturatul, fiind doar *obiectul inspirației*, este el însuși lipsit cu totul de această inspirație. Atunci, în acest caz, ce apreciem cel mai mult la denaturat? Desigur: nuda percepție gustativă. Ca să estompăm această miasmă este nevoie măcar de o fărîmă de mireasmă. Din această cauză în denaturat se toarnă, în proporția 1:2:1, bere „catifelată", cel mai bine „ostankinskoe" sau „senator", și șerlac filtrat.

N-am să vă aduc aminte cum se filtrează șerlacul, asta o știe orice prunc. Curios lucru, nimeni nu știe în Rusia de ce a murit Pușkin, dar cum se filtrează șerlacul știe fiecare.

Pe scurt, notați-vă rețeta „Balsamului Canaanului". Viața îi este dată omului o singură dată și trebuie s-o trăiască în așa fel, încît să nu greșească rețetele[1]:

1. Parafrază a unei celebre (în perioada sovietică) sentințe din romanul *Așa s-a călit oțelul* de Nikolai Ostrovski (1904–1936): „Viața îi este dată omului o singură dată și trebuie trăită astfel încît să nu resimtă chinuitor de dureros anii trăiți, să nu-l ardă rușinea pentru trecutul mișșav și meschin".

Denaturat	-100 gr.
Bere catifelată	-200 gr.
Șerlac filtrat	-100 gr.

Așadar, aveți dinainte „Balsamul Canaanului" (în popor i se spune „vulpe brună") – lichidul este într-adevăr brun-roșcat la culoare, cu tărie moderată și aromat persistent. Nici măcar nu-i un aromat, ci un imn. Imnul tineretului democrat. Chiar așa, pentru că în cel care a băut acest cocteil se maturizează vulgaritatea și forțele oculte. Am observat asta de-atîtea ori!...

Și pentru a preîntîmpina cît de cît maturizarea acestor forțe oculte, există două soluții. În primul rînd, să nu bei „Balsamul Canaanului" și, în al doilea rînd, să bei în locul lui cocteil „Spiritul Genevei"[1].

În el nu există nici un pic de noblețe, dar are în schimb buchet. O să mă întrebați: în ce constă misterul acestui buchet? Am să vă răspund: nu știu în ce constă misterul acestui buchet. Atunci o să vă gîndiți și o să mă întrebați: care-i dezlegarea? Păi dezlegarea e că parfumul „Liliacul alb", parte componentă a „Spiritului Genevei", nu trebuie înlocuit cu nimic, nici cu iasomie, nici cu chypre, nici cu lăcrămioară. „În lumea de componenți nu avem echivalenți", cum spuneau vechii alchimiști, iar ei știau ce spun. Adică „Lăcrămioara argintie" nu-i „Liliacul

1. Aluzie la Conferința de la Geneva, desfășurată în iulie 1955, la care au participat miniștrii de externe ai celor patru mari puteri. Despre această conferință, presa sovietică era de părere că a introdus un spirit nou în diplomație, caracterizat prin dorința de colaborare și de înțelegere reciprocă.

alb", nici măcar sub aspect moral, ca să nu mai vorbim despre buchete.

„Lăcrămioara", de pildă, tulbură mintea, neliniștește conștiința, întărește spiritul de echitate. Iar „Liliacul alb", dimpotrivă, calmează conștiința și îl împacă pe om cu plăgile vieții.

Mie mi s-a întîmplat așa: am băut un flacon întreg de „Lăcrimioară argintie", stau și plîng. De ce plîng? Pentru că mi-am amintit-o pe mama, adică mi-am amintit-o și nu pot să-mi uit mama. „Mamă", zic. Și plîng. Și iar: „Mamă!" – zic și plîng din nou. Altul mai prost ar fi tot stat așa și ar fi plîns. Dar eu? Am luat un flacon de „Liliac" și l-am băut. Și ce credeți? Lacrimile mi s-au uscat, a pus stăpînire pe mine un rîs idiot, iar pe mama am uitat-o, încît nu-i mai știam nici prenumele, nici numele după tată.

Și ce ridicol mi se pare cel care, preparînd „Spiritul Genevei", adaugă „Lăcrimioară argintie" în loțiunea împotriva transpirației picioarelor! Ascultați rețeta exactă:

„Liliac alb"	- 50 gr.
Loțiune împotriva transpirației picioarelor	- 50 gr.
Bere jiguliovskoe	- 200 gr.
Lac pe bază de alcool industrial	- 150 gr.

Însă dacă omul nu vrea să calce degeaba universul, n-are decît să dea la porci și „Balsamul Canaanului", și „Spiritul Genevei". Mai bine să se așeze la masă și să-și prepare „Lacrima comsomolistei". Parfumat și bizar e acest cocteil. De ce e parfumat – o să aflați mai tîrziu. Mai întîi am să vă explic de ce-i bizar.

Cel care bea votcă simplă își păstrează și mintea limpede, și memoria fermă sau, dimpotrivă,

le pierde pe amîndouă deodată, însă în cazul „Lacrimii comsomolistei" e pur și simplu caraghios: bei o sută de grame din „Lacrima" asta, memoria ți-i fermă, însă mintea limpede parcă nici n-ai avut vreodată. Mai bei o sută de grame și te miri singur: de unde te-ai procopsit cu atîta minte limpede? Și unde ți-a dispărut memoria cea fermă?...

Chiar și rețeta însăși a „Lacrimii" e înmiresmată. Iar din cauza cocteilului preparat, din cauza miresmei lui, poți să-ți pierzi pentru moment simțurile și cunoștința. Eu, de pildă, mi le-am pierdut de mai multe ori.

Lavandă	- 15 gr.
Verbină	- 15 gr.
Apă de colonie „Apă de pădure"	- 30 gr.
Ojă pentru unghii	- 2 gr.
Elixir pentru dinți	- 150 gr.
Limonadă	- 150 gr.

Amestecul preparat astfel trebuie agitat douăzeci de minute cu o rămurică de caprifoi. Ce-i drept, unii afirmă că în caz de nevoie caprifoiul poate fi înlocuit cu cuscută. E o eroare și o crimă! Tăiați-mă în lung și-n lat – dar n-o să mă puteți sili să agit „Lacrima comsomolistei" cu cuscută, am să mă slujesc de caprifoi. Pur și simplu, mă prăpădesc de rîs cînd văd că, în prezența mea, „Lacrima comsomolistei" e agitată nu cu caprifoi, ci cu cuscută...

Dar destul despre „Lacrimă". Acum vă ofer ultima și cea mai bună rețetă. „Încununarea muncilor, mai presus de orice răsplată"[1], cum a spus poetul. Pe scurt, vă ofer cocteilul

1. Citat din poezia lui Aleksandr Blok, „Și eu păstram în altarul lui Ioan".

„Măruntaiele cățelei", o băutură care le eclipsează pe toate. Asta nici nu mai este băutură, e o muzică a sferelor. Care-i lucrul cel mai minunat în lume? Lupta pentru eliberarea omenirii. Dar și mai minunat e acesta (notați):

Bere jiguliovskoe	- 100 gr.
Șampon „Sadko, negustorul bogat"	- 30 gr.
Spray pentru curățarea părului de mătreață	- 70 gr.
Adeziv BF	- 12 gr.
Lichid de frînă	- 35 gr.
Insecticid pentru distrugerea insectelor mici	- 20 gr.

În acest amestec se pun cîteva frunze de tutun din care se fac țigările de foi și se lasă la macerat o săptămînă, după care cocteilul se servește la masă...

Pentru că veni vorba, am primit scrisori în care cititorii care n-au ce face iată ce-mi recomandă: decoctul obținut astfel trebuie trecut prin strecurătoare. Adică să-l pui în strecurătoare și să te culci... Dracu' mai știe ce-i cu toate adăugirile și amendamentele astea – provin din vestejirea imaginației, dintr-un insuficient elan al gîndirii; uite de unde apar asemenea amendamente...

Așadar, cocteilul „Măruntaiele cățelei" e servit la masă. Beți-l o dată cu apariția primei stele, cu înghițituri mari. După două pahare din cocteilul ăsta, omul devine atît de inspirat, încît te poți apropia de el și, timp de-o jumătate de oră, poți să-l tot scuipi în bot de la un metru și jumătate, iar el n-o să-ți zică nimic.

Kilometrul 43 – Hrapunovo

Măcar ați apucat să notați ceva? Deocamdată, ajungă-vă... Dar la Petușki – promit că la Petușki am să vă împărtășesc secretul „Șuvoaielor Iordanului", dacă ajung viu; dacă Domnu-i îndurător.

Iar acum haideți să ne gîndim împreună: ce să beau în momentul ăsta? Ce combinație aș putea crea din păducheria care mi-a rămas în valijoară? „Sărutul tușei Klava"? Cred că da. Din valijoara mea n-ai cum stoarce alte „Săruturi" decît „Întîiul sărut" și „Sărutul tușei Klava". Să vă explic ce înseamnă „Sărutul"? Păi „Sărutul" înseamnă: orice vin roșu amestecat în proporție de jumătate-jumătate cu orice fel de votcă. Să zicem: vin sec de struguri plus perțovka[1] sau kubanskaia – ăsta-i „Întîiul sărut". Amestecul de trascău cu vin de Porto nr. 33 este „Sărutul dat cu sila" sau, mai simplu, „Sărutul fără iubire" sau, și mai simplu, „Inessa Armand"[2].

Parcă puține „Săruturi" sînt! Ca să nu vi se facă atîta greață de la toate „Săruturile" astea, trebuie să vă obișnuiți cu ele din copilărie.

---

1. Perțovka – votcă cu ardei iute.
2. Aluzie la corespondența dintre Lenin și celebra sa amantă Inessa Armand: „Pînă și o «pasiune și o relație trecătoare» este mai «poetică și mai pură» decît «săruturile fără iubire» ale soților (vulgari și banali). Așa scrii d-ta. [...] Opoziția este oare logică? Săruturile fără iubire ale soților vulgari sînt *murdare*. De acord. Lor trebuie să le opunem... ce?... S-ar părea: săruturile *cu iubire*? Iar d-ta le opui «pasiunea» (de ce nu iubirea?) «trecătoare» (de ce trecătoare?) – rezultă că, logic, săruturile fără iubire (trecătoare) se opun săruturilor fără iubire dintre soți... Ciudat".

În valijoară am kubanskaia. Dar n-am vin sec de struguri. Prin urmare, și „Întîiul sărut" e exclus pentru mine, nu pot decît visa la el. Însă în valijoară am un sfertac și jumătate de rossiiskaia și roziu alcoolizat de o rublă treizeci și șapte. Iar combinația lor ne dă „Sărutul tușei Klava". Sînt de acord cu voi: nu-i arătos ca proprietăți gustative, e grețos în gradul cel mai înalt, e mai bine să uzi ficusul cu el decît să-l bei din sticlă – de acord, dar ce să mă fac, dacă nu am vin sec, dacă n-am nici măcar un ficus? Sînt nevoit să beau „Sărutul tușei Klava"...

M-am întors în vagon ca să fac un „Sărut" din rahaturile mele. O, de cînd n-am mai fost aici! De cînd am băut la Nikolskoe...

Dar, ca și data trecută, cu zeci de ochi mari, gata de orice, ieșind din orbite, mă privea în ochi Patria mea, ieșind din orbite, gata de orice, mare. Atunci, după o sută cincizeci de grame de rossiiskaia, îmi plăceau ochii ăștia. Acum, după cinci sute de kubanskaia eram îndrăgostit de ochii ăștia, eram îndrăgostit ca un nebun. Aproape că m-am poticnit intrînd în vagon, dar m-am dus pînă la bancheta mea absolut independent și zîmbind ușor pentru orice eventualitate...

Am ajuns la bancheta mea și am înlemnit. Unde-i sfertacul meu de rossiiskaia? Unde-i sfertacul pe care l-am înjumătățit la Secera și Ciocanul? De la Secera și Ciocanul a stat lîngă valijoară, în sticlă rămăseseră aproape o sută de grame – unde-o fi acum?

I-am învăluit cu privirea pe toți – nici unul nu a clipit. Da, sînt într-adevăr îndrăgostit și nebun. Cînd au plecat îngerii în zbor? Pe lîngă Kucino? Totuși, aveau grijă de valijoara mea atunci cînd eu lipseam – cînd au plecat în zbor? Pe lîngă Kucino? Așa. Înseamnă că votca

mi s-a furat între Kucino și kilometrul 43. În timp ce vă împărtășeam entuziasmul sentimentului meu, în timp ce vă inițiam în secretele existenței – cineva m-a lipsit de „Sărutul tușei Klava". În simplitatea mea sufletească, nu mi-am aruncat niciodată privirea în vagon – chiar că-i o comedie. Dar acum – „destul cu simplitatea", cum a spus dramaturgul Ostrovski[1]. Și *finita la comedia.* Nu orice simplitate e sfîntă. Și nu fiecare comedie e divină... Destul cu pescuitul peștilor în ape tulburi – e timpul să pescuiesc oameni!...

Dar pe cine și cum să pescuiesc?...

Naiba mai știe în ce gen am să ajung la Petușki... De la Moscova n-au fost decît eseuri filosofice și memorii, n-au fost decît poeme în proză, ca la Ivan Turgheniev... Acum începe romanul polițist... M-am uitat în valijoară: oare toate-s la locul lor? Acolo toate erau la locul lor. Totuși, unde-i suta aceea de grame? Și pe care să-l pescuiesc?

M-am uitat spre dreapta: acolo și acum mai stăteau cei doi, tontălăul și deșteptul nevoie-mare. Tontălăul îmbrăcat în pufoaică s-a amețit de mult și doarme. Iar deșteptul cu palton de covercot stă în fața tontălăului și încearcă să-l trezească. Îl trezește cumva ca un parlagiu: îl apucă de un nasture, îl trage cît poate de aproape, ca și cum ar încorda un arc, iar pe urmă îi dă drumul și tontălăul cu pufoaică zboară la locul de mai înainte, înfigîndu-se în spătarul banchetei ca o săgeată boantă a lui Amor.

„Trans-cen-den-tal..." – m-am gîndit eu. De mult oare o ține tot așa? Nu, aștia doi nu

---

1. Aluzie la comedia lui Aleksandr Ostrovski (1823-1886), *Pentru orice înțelept e destulă simplitate.*

puteau să fure. Ce-i drept, unul dintre ei e îmbrăcat cu pufoaică, iar celălalt nu doarme – înseamnă că amîndoi, în principiu, puteau să fure. Însă unul doarme, iar celălalt are pe el un palton de covercot – înseamnă că nici unul, nici celălalt nu putea să fure...

M-am uitat îndărăt – nu, nici acolo nu este nimic care m-ar putea pune pe gînduri: doi inși, ce-i drept, te pun pe gînduri, dar pe cu totul alte gînduri. Tare ciudați sînt ăștia doi: el și ea. Stau pe laturi diferite ale vagonului, la ferestre opuse și se vede clar că nu se cunosc. Însă, cu toate acestea, sînt bizar de asemănători: el are o jachetă, ea are tot o jachetă; el are pe cap o bască maro și mustăți – ea, la fel, are mustăți și bască maro...

M-am frecat la ochi și m-am mai uitat o dată înapoi... Asemănarea e uluitoare și amîndoi se cercetează mereu din ochi, privindu-se cu interes și mînie... E clar că nu puteau să fure.

Dar înainte? M-am uitat înainte.

Și înainte era aceeași situație – ciudați nu erau decît doi, un bunic și un nepot. Nepoțelul e cu două capete mai lungan decît bunicul și e slab la minte din naștere. Bunicul e cu două capete mai scund, însă tot slab la minte. Se uită drept în ochii mei și se linge pe buze...

„Suspect", m-am gîndit. De ce să se lingă pe buze? Doar toți se uită în ochii mei, însă nimeni nu se linge pe buze! Foarte suspect... Am început să-i privesc la fel de insistent cum mă priveau și ei pe mine.

Da, nepoțelul e de-a dreptul cretin. Nici gîtul nu-l are ca toată lumea. Gîtul parcă nu-i e înfipt în tors, ci crește parcă din el, ridicîndu-se spre ceafă odată cu claviculele. Și răsuflă cumva ca un idiot: la început expiră și pe urmă inspiră, în timp ce la toți oamenii e invers: mai întîi

inspiră și pe urmă expiră. Și se uită, se tot uită la mine, căscînd ochii și mijindu-și gura.

Iar bunicul - ăsta se uită și mai încordat, se uită ca într-o țeavă de pușcă. Și cu niște ochi atît de albaștri, atît de umflați, încît din ochii ăștia ca din doi înecați umezeala i se prelinge direct pe cizme. Și arată de parcă ar fi primit pedeapsa capitală, pe țeasta lui cheală parcă ar sălășlui moartea. Și toată fizionomia îi e plină de ciupituri de vărsat, ca și cum ar fi fost împușcat de aproape. Iar în mijlocul mutrei împușcate, nasul umflat și vînăt atîrnă și se clatină ca un spînzurat bătrîn...

„Foaaarte suspect", mi-am zis eu încă o dată. Și, săltîndu-mă un pic de la locul meu, le-am făcut semn cu degetul să vină la mine.

Amîndoi au sărit de îndată în picioare și s-au repezit spre mine, fără să înceteze să se lingă pe buze. „Și asta-i suspect, m-am gîndit eu, cred că au sărit ceva mai repede decît i-am chemat eu..."

Nepoțelul s-a așezat cumva ciudat. Toți ne punem pe șezut, dar el s-a așezat cumva ciudat: într-o rînă, pe șoldul stîng, parcă oferindu-mi mie un picior și lui bunicu-său pe celălalt.

Cum te cheamă, tataie, și unde te duci?

Hrapunovo – Esino

— Mă cheamă Mitrici. Iar nepoțelul meu e tot Mitrici. Mergem la Orehovo, în parc... Să ne dăm în carusel...

Iar nepoțelul a adăugat:

— I-i-i-i-i...

Era neobișnuit nepotul ăsta și mi-e al dracului de ciudă că nu-l pot reda cum se cuvine.

Nu vorbea, chițăia. Și nu vorbea cu gura, fiindcă gura îi era mereu încleștată și începea de undeva din spate. De vorbit, vorbea cu nara stîngă și cu atîta efort, de parcă nara stîngă o ridica cu nara dreapta: „I-i-i-i-i, ce repede mergem la Petușki, ce loc minunat e Petușki..." „I-i-i-i-i, ce beat e bunicul, ce bun e bunicul..."

— Așa-a. În carusel, spui?

— În carusel.

— Poate că, totuși, nu în carusel?

— În carusel, confirmă încă o dată Mitrici cu aceeași voce de osîndit, iar apa continua să-i curgă din ochi...

— Dar ia spune-mi, Mitrici, ce ai făcut aici cînd eu eram la capătul vagonului? În timp ce eu, la capătul vagonului, eram cufundat în propriile mele gînduri? În propriile mele gînduri despre propriul meu sentiment? Despre femeia iubită? Ai? Ia spune!...

Mitrici, fără să se clintească, începu parcă să tremure din tot corpul.

— Eu... N-n-nimic. N-am vrut decît să mănînc compot... Compot cu pîine albă...

— Compot cu pîine albă?

— Compot cu pîine albă.

— Excelent. Deci, așa: eu stau la capătul vagonului și-s cu totul cufundat în gîndurile despre sentimentul ce mă încearcă. Iar voi, între timp, căutați sub bancheta mea: nu cumva am compot cu pîine albă?... Și, negăsind compot...

Bunicul a fost primul care n-a rezistat și a izbucnit în plîns. Imediat l-a urmat nepoțelul: buza lui de sus a dispărut undeva, iar cea de jos i s-a lăsat pînă la buric, precum pletele unui pianist... Plîngeau amîndoi...

— Vă înțeleg, da. Pot înțelege totul, dacă am chef să iert. Sufletul meu e precum burdihanul calului troian, încap *multe* în el. Iert totul, dacă

vreau să înțeleg. Și înțeleg: voi nu vreți decît compot și pîine albă. Dar pe bancheta mea nu găsiți nici una, nici alta. Și pur și simplu *sînteți nevoiți* să beți măcar ceea ce găsiți în loc de ceea ce v-ați fi dorit.

I-am dat gata cu dovezile mele, amîndoi și-au acoperit fața, amîndoi au început să se clatine pe banchetă, în tactul acuzațiilor.

— Îmi aduceți aminte de un bătrîn din Petușki. Și el la fel – bea prin locuri străine, nu bea decît de furat: șterpelește, de-o pildă, un flacon de apă de colonie dintr-o farmacie și se duce în WC-ul gării, unde bea în tihnă. Spunea că asta înseamnă să bei la bruderșaft, era convins la modul serios că asta înseamnă să bei la bruderșaft, a și murit persistînd în eroarea asta... Deci, cum stăm? Și voi v-ați hotărît să beți la bruderșaft?

Ei se clătinau și plîngeau, iar nepotelul chiar începuse, de durere, să clipească din toate subsuorile sale...

— Bine, gata cu lacrimile. Eu, dacă vreau să înțeleg, cuprind totul. În loc de cap am o casă de toleranță. Dacă vreți, pot să mai fac cinste. Ați băut cîte 50 de grame, pot să vă mai torn cîte 50 de grame...

În momentul acela cineva s-a apropiat de noi din spate și a spus:

— Vreau să beau și eu cu voi.

Ne-am uitat la el toți o dată. Era cel cu mustața neagră, cu jachetă și bască maro.

— I-i-i-i-i, începu să chițăie tînărul Mitrici, ce nene, ce nene șmecher!...

Mustăciosul îl făcu să tacă cu o privire pe sub mustăți.

— Nu-s deloc șmecher. Nu fur, ca unii. Nu fur de la necunoscuți obiecte de primă necesitate. Am venit cu băutura mea – uite...

Și puse lîngă mine pe bancheta o sticlă de stolicinaia.

— Pe-a mea n-o s-o refuzați? mă întrebă.

M-am tras într-o parte ca să-i fac loc.

— Nu, mai pe urmă n-o s-o refuz, cred, dar deocamdată vreau să beau dintr-a mea. „Sărutul tușei Klava".

— Al tușei Klava?

— Al tușei Klava.

Ne-am turnat fiecare din băutura proprie. Bunicul și nepotul mi-au întins vasele lor: se vede treaba că le aveau pregătite cu mult timp înainte de a-i fi chemat la mine. Bunicul a scos o sticlă goală de un sfert, am recunoscut-o de îndată. Iar nepoțelul – ăsta a scos coșcogeamite căușul și l-a scos de undeva de sub pubis și diafragmă...

Le-am turnat cît le-am promis și ei au zîmbit.

— La bruderșaft, băieții?

— La bruderșaft.

Am băut cu toții, dîndu-ne capetele pe spate ca pianiștii.

„Trenul nostru nu oprește în stația Esino. Oprește în toate stațiile, exceptînd Esino."

Esino – Friazevo

Au început freamătul și plescăitul din buze. Era ca și cum un pianist, care a băut și a tot băut, după care a încetat să bea și, scăldat în plete, a început să cînte studiul *Freamătul pădurii* de Ferenc Liszt în do diez major.

Primul a început să vorbească cel cu mustăți negre și jachetă. Și cine știe de ce, mi se adresa numai mie:

— Am citit la Ivan Bunin[1] că oamenii roșcați, dacă beau, se înroșesc neapărat...

— Și ce-i cu asta?

— Cum adică „ce-i cu asta"? Dar Kuprin[2] și Maxim Gorki, ăștia în general nu se mai trezeau!...

— Excelent. Și, mai departe?

— Cum adică „și mai departe"? Ultimele cuvinte, de dinainte de moarte, ale lui Anton Cehov care au fost? Vă mai aduceți aminte? A spus: „Ich sterbe", adică: „Eu mor". Iar pe urmă a adăugat: „Turnați-mi niște șampanie". Și de-abia după aceea a murit.

— Chiar așa?

— Iar Friedrich Schiller, ăsta nu numai să moară, dar nici să trăiască nu putea fără șampanie. Știți cum scria? Își băga picioarele în cada cu apă rece ca gheața, își turna șampanie și scria. Dădea de dușcă un pocal – și gata un act întreg dintr-o tragedie. Dădea de dușcă cinci pocale – și gata toată tragedia în cinci acte.

— Așa-așa-așa. Și...

Arunca în mine ideile așa cum un triumfător aruncă banii de aur și eu de-abia apucam să-i culeg. „Și..."

— Și Nikolai Gogol...

— Ce-i cu Nikolai Gogol?

— Întotdeauna, cînd venea în vizită la familia Akasakov[3], ruga să i se pună pe masă un pocal deosebit, roz...

— Și bea din pocalul roz?

— Da. Și bea din pocalul roz.

---

1. Ivan Bunin (1870-1953) – scriitor, laureat al Premiului Nobel în anul 1933.
2. Aleksandr Kuprin (1870-1938) – scriitor.
3. Serghei Aksakov (1791-1859) – scriitor, prieten al lui Gogol.

— Dar ce bea?...

— Cine să-l mai știe? Parcă ce poți să bei dintr-un pocal roz? Firește că votcă...

Și eu, și cei doi Mitrici îl urmăream cu interes. Iar el, cel cu mustața neagră, rîdea presimțind noi triumfuri.

— Dar Modest Musorgski[1]! Doamne-Dumnezeule, dar Modest Musorgski! Știți cum a scris nemuritoarea sa operă *Hovanșcina*? E și de rîs, și de plîns. Modest Musorgski zace în șanț după o beție, iar pe alături trece Nikolai Rimski-Korsakov[2], cu smoching și baston de bambus. Se oprește Nikolai Rimski-Korsakov, îl gîdilă pe Modest cu bastonul și zice: „Ridică-te! Du-te și te spală și apucă-te de scris, ca să termini divina ta operă *Hovanșcina*!".

Și iată-i cum stau: Nikolai Rimski-Korsakov stă într-un jilț, picior peste picior, cu cilindrul în mînă. Iar în fața lui, Modest Musorgski, galeș, nebărbierit, gîrbovit pe laviță, asudă și scrie notele. De pe laviță, Modest vrea să se dreagă: mare nevoie are el de note! Iar Nikolai Rimski-Korsakov, cel cu cilindrul în mînă, nu-l lasă să se dreagă...

Dar de îndată ce ușa se închide în urma lui Rimski-Korsakov, Modest azvîrle cît acolo

---

1. Modest Musorgski (1839-1881) – mare compozitor rus. A scris, printre altele, operele *Boris Godunov* și *Hovanșcina*, aceasta din urmă neterminată și pusă în scenă în prelucrarea finală a lui Rimski-Korsakov. În istoria rusă, prin „hovanșcina" este desemnată răzmerița de la Moscova din anul 1682, după numele prințului Hovanski, susținător al Sofiei (sora vitregă a lui Petru I), care a incitat trupele militare să se amestece în lupta politică.
2. Nikolai Rimski-Korsakov (1844-1908) – celebru compozitor rus.

nemuritoarea sa operă *Hovanșcina* și - buf în șanț! Apoi se scoală și iar se cherchelește, și iar – buf!.. Iar, printre altele, social-democrații...

— A citit mult la viața lui, diavolul! îl întrerupse bătrînul Mitrici plin de încîntare, iar cel tînăr, din pricina atenției excesive, a absorbit în sine tot părul și s-a făcut brumăriu...

— Da, da! Îmi place foarte mult să citesc! În lume sînt atîtea cărți minunate! continuă insul cu jachetă. Eu, de pildă, beau o lună, mai beau una și apoi mă apuc și citesc o cărțulie, și ce bună mi se pare cărțulia asta, și atît de rău îmi par mie însumi, încît mă indispun de tot, arunc cartea și încep să beau, beau o lună, beau încă una și pe urmă...

— Stai puțin, îl întrerupsei eu, stai puțin. Ce era cu social-democrații?

— Care social-democrați? Parcă numai social-democrații? Toți oamenii de valoare ai Rusiei, toți oamenii de care avea nevoie – toți beau ca porcii. Iar cei de prisos, neghiobii, nu, nu beau. În vizită la familia Larin, Evgheni Oneghin[1] n-a băut decît vin de coacăze, ba încă l-a mai apucat și diareea. Iar contemporanii cinstiți ai lui Oneghin, „între Lafîtte și Cliqot" (remarcați: „între Lafîtte și Cliqot!"), dădeau naștere între timp științei rebele și decembrismului... Iar cînd ei, în sfîrșit, l-au trezit pe Herzen...

— Ba bine că nu! Parcă poți să-l trezești pe Herzen al vostru! mîrîi deodată cineva din partea dreaptă. Am tresărit cu toții și am întors capetele spre dreapta. Mîrîise amorașul cu palton de covercot.

— Herzen ăsta al vostru trebuia să coboare la Hrapunovo, dar încă mai merge, cîinele!...

---

1. Referire la romanul în versuri al lui Pușkin, *Evgheni Oneghin*.

Cine a vrut să rîdă a rîs. „Da" lasă-l în pace, drace, decembrist împuțit!" „Urechile, freacă-i urechile!" „E tot una dacă merge la Hrapunovo sau la Petușki, i-a venit omului chef să meargă la Petușki și tu îl gonești la Hrapunovo!" Toți se cherchelеau pe neobservate și cu bucurie, pe neobservate și urît. Și eu o dată cu ei... M-am răsucit spre jacheta cu mustață neagră:

— Bine, să zicem că l-au trezit pe Aleksandr Herzen, dar ce legătură au cu asta democrații și *Hovanșcina*?

— Uite că au! Cu asta a început principalul – a început să curgă trascăul în loc de Cliqot! Au apărut intelectualii nearistocrați, au început tărăboiul și hovanșcina!... Toți ăștia, alde Uspenski sau Pomialovski, nu puteau să scrie nici un rînd fără pahar! Am citit, știu! Beau cu disperare! Toți oamenii onești ai Rusiei! Și de ce beau? De disperare beau! Beau pentru că erau onești! Din cauză nu că nu puteau să ușureze soarta poporului! Poporul se sufoca în sărăcie și ignoranță, ia citiți-l pe Dmitri Pisarev! Chiar așa scrie: „Poporul nu-și poate permite carne de vită, iar votca e mai ieftină decît carnea de vită și de aceea bea mujicul rus, din cauza sărăciei sale bea. Nu-și poate permite o carte, pentru că la piață nu există nici Gogol, nici Belinski[1], există numai votcă, și de monopol, și de toate felurile, și la pahar, și pentru acasă! De aceea bea, din pricina ignoranței sale bea!"

Și cum să nu te apuce disperarea, cum să nu scrii despre mujic, cum să nu-l salvezi, cum să nu te apuci de băut de disperare!

---

1. Vissarion Belinski (1810-1848) – critic literar idealizant, care vedea rolul literaturii în educarea societății în spiritul idealurilor umaniste.

Social-democratul bea și scrie, și bea cum scrie. Iar mujicul nu citește și bea, bea fără să citească. Atunci Uspenski se ridică și se spînzură, iar Pomialovski se culcă sub o bancă în crîșmă și își dă duhul, iar Garșin se ridică și, beat criță, se aruncă peste balustradă...

Mustăciosul se ridicase și-și luase basca de pe cap. Gesticula ca un turbat – băutura îl biciuia și îl lovea în țeastă, totul îl pocnea și iar îl pocnea... Decembristul cu palton de covercot se lăsase și el păgubaș de Herzen al său, se așezase mai aproape de noi și își ațintise asupra oratorului ochii tulburi și jilavi.

— Uitați-vă și voi ce iese! Bezna ignoranței se întețește, iar pauperizarea crește la modul *absolut*! L-ați citit pe Marx? *Absolut*! Cu alte cuvinte, se bea din ce în ce mai mult! Proporțional, se amplifică disperarea social-democratului, acum nu mai e vorba de Lafitte, de Cliqot, care pînă la urmă, totuși, au izbutit să-l trezească pe Herzen! Iar acum toată Rusia gînditoare, părîndu-i rău de mujic, bea fără să se mai dezmeticească! Poți să tragi toate clopotele prin toată Londra[1] – în Rusia nimeni n-are să-și salte capul, toți sînt boriți și tuturor le e greu!...

Și tot așa pînă-n vremurile noastre! Pînă-n vremurile noastre! Cercul ăsta, cercul ăsta vicios al existenței mă strînge de gît! Și de îndată ce citesc o cărțulie bună – nu-mi pot da seama nicidecum care din ce pricină bea: cei de jos, uitîndu-se în sus, sau cei de sus, uitîndu-se în jos. Și nu mai pot, și arunc cartea cît acolo. Beau o lună, beau două și după aceea...

---

1. Aluzie la ziarul *Clopotul*, scos de Herzen la Londra.

— Stop! îl întrerupse decembristul. Dar nu se poate să nu bei? Să te stăpînești și să nu bei? Uite, consilierul secret Goethe, de pildă, *nu a băut deloc*.

— Nu a băut? Deloc? Mustăciosul chiar s-a săltat puțin și și-a pus basca. Asta nu se poate!

— Ba uite că se poate! A izbutit omul să se stăpînească și *n-a băut nici un gram*...

— Vă referiți la Johann von Goethe?

— Da. Mă refer la Johann von Goethe, care n-a băut nici un gram.

— Ciudat... Dar dacă l-ar fi cinstit Friedrich Schiller?... Cu o cupă de șampanie?...

— Oricum n-ar fi băut. S-ar fi abținut și nu ar fi băut. Ar fi spus: Nu beau nici un gram.

Mustăciosul se pleoști și deveni melancolic. În ochii publicului se ruina întregul lui sistem, un sistem atît de bine articulat, țesut din interpretări înflăcărate și strălucite. „Ajută-l, Erofeev, mi-am șoptit singur, ajută-l pe om. Trîntește vreo alegorie sau..."

— Deci, spuneți că consilierul secret Goethe n-a băut nici un gram? M-am întors cu fața spre decembrist. Dar de ce n-a băut, știți? Ce-l făcea să nu bea? Toate mințile oneste beau, iar el nu bea? De ce? Uite, acum mergem la Petușki și, cine știe de ce, opriri sînt peste tot, dar nu și la Esino. De ce ăștia n-ar opri și la Esino? Și uite că nu opresc. Au mînat înainte fără oprire. Și toate-s din cauză că la Esino nu au pasageri, toți urcă sau la Hrapunovo, sau la Friazevo. Da. Merg pe jos pînă la Hrapunovo sau pînă la Friazevo și acolo urcă în tren. Pentru că oricum trenul va trece prin Esino fără să oprească. Uite, așa a procedat și prostul bătrîn de Johann von Goethe. Credeți că nu avea chef să bea? Firește că avea chef. Însă,

ca să nu dea el însuși ortul popii, a fost nevoit să pună toate personajele sale să bea *în locul lui*. Luați-l măcar pe *Faust* – care nu bea acolo? Toți beau. Faust bea și întinerește, Siebel bea și se dă la Faust, Mefistofel nu face altceva decît că bea, îi cinstește pe studenți și le cîntă „Puricele". O să mă întrebați: ce nevoie avea de asta consilierul secret Goethe? Așa că o să vă răspund: dar de ce l-a silit pe Werther să-și tragă un glonț în frunte? Pentru că – avem mărturii – era *el însuși* gata-gata să se sinucidă, însă, ca să scape de ispită, l-a obligat pe Werther să facă asta în locul lui. Pricepeți? A rămas în viață, dar *parcă* s-a sinucis. Și a fost cît se poate de satisfăcut. Asta-i chiar mai rău decît sinuciderea adevărată. În asta-i mai multă lașitate și egoism, și josnicie creativă.

Păi consilierul dumneavoastră secret a băut la fel cum s-a sinucis. Mefistofel bea, iar el, cîinele bătrîn, se simte bine. Faust toarnă – și el, ghiujul bătrîn, e beat mort. Cu mine a lucrat la linie unul, nenea Kolea, care era la fel: nu bea, se teme, fiindcă de îndată ce bea și-o ia razna, o ține tot așa o săptămînă, o lună... Dar pe noi – mai că nu ne silea de-a dreptul. Ne toarnă în pahare, icnește la noi, e în culmea fericirii, nemernicul, umblă ca zănaticul...

Uite așa făcea și lăudatul dumneavoastră Johann von Goethe! Schiller îi aduce, iar el refuză – ba bine că nu! A fost un alcoolic, un bețivan ordinar a fost consilierul dumneavoastră secret, Johann von Goethe! Și în ce hal îi tremurau mîinile!

— Asta chiar că-i grozav...

Mă priveau cu încîntare și decembristul, și mustăciosul. Sistemul bine articulat fusese refăcut și o dată cu el revenise și veselia. Cu

un gest larg, decembristul a scos din paltonul de covercot o sticlă de perțovka și a pus-o la picioarele mustăciosului. Mustăciosul a scos stolicinaia lui. Toți își frecau mîinile – ciudat de exaltați. Mie mi-au turnat mai mult decît celorlalți. I-au turnat și bătrînului Mitrici. Tînărului Mitrici i-au dat un pahar – și el l-a strîns bucuros la sfîrcul drept cu coapsa stîngă, în timp ce i-au țîșnit lacrimile din amîndouă nările...

— Așadar, în sănătatea consilierului secret Johann von Goethe?

Friazevo – kilometrul 61

— Da, în sănătatea consilierului secret Johann von Goethe.

De îndată ce am băut, am simțit că mă îmbăt peste măsură și că celorlalți li se întîmplă la fel...

— A... Permiteți-mi să vă pun o întrebare neînsemnată, spuse mustăciosul printre dinți și prin sandvișul dintre mustăți. Iar mi se adresa numai mie. Permiteți-mi să vă întreb: de ce aveți atîta tristețe în ochi?... Se poate să fiți trist, avînd asemenea erudiție! S-ar putea crede că de dimineață n-ați băut nimic!

Chiar m-am supărat: „Cum, adică, nimic? Și oare asta-i tristețe? E vorba, pur și simplu, de tulburarea ochilor... Doar am accelerat un pic..."

— Nu, tulburarea asta-i de la tristețe. Sînteți ca Goethe! Prin toată înfățișarea dumneavoastră contraziceți una dintre lemele mele, o lemă întrucîtva speculativă, dar răsărită totuși din experiență! Sînteți ca Goethe, contraziceți totul...

— Prin ce o contrazic? Prin tulbureala mea?

— Chiar așa! Prin tulbureala dumneavoastră! Ascultați în ce constă lema mea sacră: cînd bem seara, iar dimineața nu bem, cum sîntem seara și cum devenim dimineața? Eu, bunăoară, dacă beau, sînt al dracului de vesel, sînt mobil și frenetic, nu-mi găsesc locul, da. Dar dimineața? Dimineața nu sînt doar *lipsit de veselie*, nu doar *imobil*, nu. La trezie, sînt exact cu atît mai posomorît, cu cît mai vesel ca de obicei fusesem în ajun. Dacă în ajun am fost obsedat de eros, dezgustul meu matinal se află într-o egalitate perfectă cu visările din ajun. Ce vreau să zic? Păi uitați-vă:

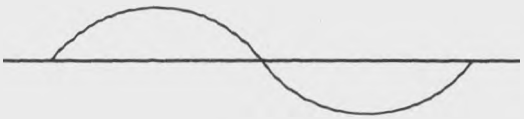

Și mustăciosul reprezentă pe hîrtie aiureala asta. Și ne explică: linia orizontală este linia treziei obișnuite, linia cotidiană. Punctul cel mai de sus al curbei este momentul adormirii, cel mai de jos – al trezirii din beție...

— Vedeți! E curat principiul oglinzii! Proasta, proasta de natură nu se îngrijește de nimic cu mai multă rîvnă decît de echilibru! Nu știu dacă grija asta-i morală, dar este *strict geometrică*! Uitați-vă: curba asta nu ne reprezintă doar tonusul vital, nu! Ea reprezintă totul. Seara, temeritate, chiar dacă avem motive să ne temem, temeritate și subestimarea tuturor valorilor. Dimineața – supraaprecierea tuturor valorilor, o supraapreciere care se transformă într-o spaimă absolut neîntemeiată.

Dacă din ajun, natura, din beție, ne-a „remis", dimineața ne „frustrează" tot pe atît, cu exactitate

matematică. Dacă de cu seară ai avut chemare spre ideal - poftim, după beție îi va lua locul chemarea spre antiideal, iar dacă idealul rămîne, provoacă antichemarea. Iată în două cuvinte care-i lema mea sacră.

Ea este universală și aplicabilă la oricine. Iar la dumneavoastră totul nu-i ca la oameni, totu-i ca la Goethe!

Am rîs: „De ce, totuși, e lemă, dacă-i universală?..."

Decembristul a rîs și el: „Dacă-i universală. Atunci de ce-i lemă?..."

— Chiar de aceea-i lemă! Pentru că nu ia în considerație femeia. Pe om în formă pură lema îl acceptă, însă pe femeie n-o acceptă! Odată cu apariția femeii se strică orice principiu al oglinzii. Dacă femeia n-ar fi femeie, lema n-ar fi lemă. Lema este universală atîta timp cît nu apare femeia. Apare femeia - lema dispare... Mai ales dacă femeia-i rea, iar lema-i bună...

Începură să vorbească toți deodată: „Dar, la o adică, ce-i lema?" „Și ce înseamnă o femeie rea?" „Femei rele nu există, există numai leme proaste..."

— Eu, de pildă, spuse decembristul, am treizeci de femei și una-i mai bună decît alta, cu toate că n-am mustață. Iar dumneavoastră, să zicem, aveți mustață și o femeie bună. Totuși, eu consider: e mai bine să ai treizeci de femei rele decît una, chiar dacă asta-i cea mai bună...

— Ce caută mustățile aici? Discuția-i despre femei, nu despre mustăți!

— Și despre mustăți. Dacă n-ar fi mustățile, n-ar exista nici discuția.

— Dracu' mai știe ce spuneți!... Totuși, eu cred că una bună face cît toate ale dumitale. Dar dumneavoastră cum vedeți lucrurile? mă întrebă mustăciosul, răsucindu-se iar către

mine. Din punct de vedere științific, cum vedeți lucrurile?

Am spus:

— Din punct de vedere științific, desigur, face. La Petușki, de exemplu, în schimbul a treizeci de sticloanțe goale ți se dă una plină de votcă cu sunătoare și, dacă, să zicem, aduci...

„Cum! Treizeci pentru una! De ce atît de multe?" Vacarmul reîncepu.

— Păi astfel cine vi le schimbă? Treizeci ori doisprezece face 3,60. Iar votca cu sunătoare face 2,62. Asta o știu și copiii. De ce a murit Pușkin – nu știu, dar asta o știu. Și totuși nu te-alegi cu nici un rest. 3,60, desigur, e bine, e mai bine decît 2,62, însă tot nu te-alegi cu rest, pentru că în spatele vitrinei stă o femeie bună, iar o femeie bună trebuie respectată...

— Și prin ce-i bună femeia aceea din spatele vitrinei?

— Păi e bună prin faptul că una rea nu ți-ar primi deloc sticloanțele. Iar o femeie bună îți ia sticloanțele rele și-ți dă în schimb una bună. Și de aceea trebuie respectată... Pentru ce, în general, există femeia pe lume?

Toți au tăcut cu un aer semnificativ. Fiecare se gîndea la ale lui, sau toți gîndeau același lucru – asta n-o știu.

— Există ca s-o respectăm. Ce spunea Maxim Gorki pe insula Capri? „Măsura oricărei civilizații e atitudinea față de femeie". Așa și eu: mă duc la magazinul din Petușki, am cu mine treizeci de sticloanțe goale. Zic: „Gazdă dragă! Vreau niște votcă cu sunătoare, fii bună..." Și doar știu că-i las aproape o rublă: 3,60 minus 2,62. Mă doare inima. Iar ea se uită la mine: să-i dau nemernicului restul, sau să nu i-l dau? Iar eu mă uit la ea: îmi dă nemernica restul, sau nu mi-l dă? Mai precis, nu, în clipa asta

nu mă uit la ea. Mă uit prin ea și în depărtare. Și ce se arată în fața privirii mele stupide? Insula Capri se arată. Cresc agave și tamarini, iar sub ei sade Maxim Gorki și, de sub pantalonii albi, i se văd picioarele păroase. Și mă amenință cu degetul: „Nu lua restul! Nu lua restul!". Eu îi fac cu ochiul: cică, n-o să avem ce înfuleca. „Bine, am să beau, dar ce-am să înfulec?"

Iar el: „Nu-i nimic, Venicika, ai să rabzi. Iar dacă vrei să înfuleci, atunci nu bea". Și plec fără nici un rest. Mă enervez, firește, mă gîndesc: „Măsura! Civilizației! Eh, Maxim Gorki, eh, tu, Maxim Gorki, din prostie sau din beție ai trîntit una ca asta în Capri? Ți-e bine – acolo ai să înfuleci agavele tale, dar eu ce să îmbuc?..."

Publicul rîdea. Iar nepoțelul chițăia: „I-i-i-i, ce mai agave, ce frumoasă insulă Capri..."

— Dar femeia rea? întreabă decembristul. Oare uneori n-ai nevoie și de o femeie rea?

— Firește, firește, avem nevoie de ea, îi răspund. Un om bun are uneori nevoie chiar de-a dreptul de o femeie rea. Uite eu, de pildă, cu douăsprezece săptămîni în urmă: eram în sicriu, zăceam de patru ani în sicriu, așa că încetasem și să mai put. Iar ei i se spune: „Uite-l, e în sicriu. Și învie-l, dacă poți." Iar ea s-a apropiat de sicriu – dacă ați fi văzut cum s-a apropiat!

— La ce bun! zise decembristul. „Merge cum scrie. Și scrie ca Leova. Iar Leova, săracu', scrie ca dracu"[1].

— Chiar așa! S-a apropiat de sicriu și a spus: „Talita kumi". Asta înseamnă, în traducere din jidănească veche: „Ție îți zic, scoală-te și umblă". Și ce credeți? M-am sculat ș. am început să umblu. Și uite că de trei luni umblu cu mintea tulbure...

1. Aluzie la Lev Tolstoi (Leova i se spunea în familie).

— Tulbureala e de la tristețe, repetă mustăciosul cu basca, iar tristețea-i de la femeie.

— Tulbureala-i vine din cauză că a accelerat, îl întrerupse decembristul.

— Ce legătură are „a accelerat" cu asta? Și de ce „a accelerat"? Pentru că, să zicem, omul e trist și călătorește spre o femeie. Și nu se poate să fii în drum spre o femeie și să nu bei! Ar însemna că femeia-i rea! Și chiar dacă-i rea, tot trebuie să bei! Dimpotrivă, cu cît femeia-i mai rea, cu atît mai tare trebuie să accelerezi!...

— Pe cuvînt de onoare! strigă decembristul. Ce bine-i că sîntem cu toții atît de evoluați! La noi e de-a dreptul ca la Turgheniev: toți stau și vorbesc despre dragoste... Hai să vă povestesc și eu ceva – despre o dragoste excepțională și despre faptul că uneori avem nevoie de femei rele. Hai să facem ca la Turgheniev! Fiecare să povestească ceva...

„Hai!" „Hai, ca la Turgheniev!" Pînă și bătrînul Mitrici a spus: „Hai!".

Kilometrul 61 – kilometrul 65

Primul a început să povestească decembristul.

— Am avut un prieten, n-am să-l uit niciodată. Întotdeauna fusese obsedat, dar o dată parcă intrase diavolul în el. A înnebunit – și știți după cine? După Olga Erdeli, celebra harpistă sovietică. Poate că și Vera Dulova e o harpistă celebră. Dar el a înnebunit anume după Olga Erdeli. Și n-o văzuse niciodată în viață, doar ascultase la radio cum zdrăngăne la harpă și – ca să vezi, s-a smintit... S-a smintit și zace. Nu muncește, nu învață, nu fumează, nu bea, nu se scoală din pat, nu-i plac fetele și nu se

apleacă pe fereastră... Dă-i-o pe Olga Erdeli și gata. Am să mă delectez, cică, cu Olga Erdeli și de-abia atunci am să înviu: am să mă scol din pat, am să muncesc și am să învăț, am să beau și am să fumez și am să mă arunc pe fereastră. Noi îi spunem:

— Dar de ce o vrei numai pe Erdeli? Ia-o măcar pe Vera Dulova. Vera Dolova interpretează excelent!

Iar el: „Sta-v-ar în gît Vera Dulova a voastră! Vedea-o-aș în mormînt pe Vera Dulova a voastră! Eu lîngă Vera Dulova a voastră nu m-aș pune alături nici ca să mă cac!"

Bine, vedem că tipul fierbe amarnic. Peste vreo două zile iar ne ducem la el.

— Ei, cum e, tot la Olga Erdeli visezi? Ți-am găsit leacul: vrei să ți-o aducem mîine pe Vera Dulova?

— Sigur că da, zice, dacă vreți s-o sugrum pe Vera Dulova a voastră cu o strună de la harpă, atunci n-aveți decît s-o aduceți. Am s-o sugrum.

Ce-i de făcut? Amicul e pe moarte, trebuie să-l salvăm. M-am dus la Olga Erdeli, am vrut să-i explic cum stă treaba, dar nu m-am putut hotărî. Am vrut să mă duc chiar și la Vera Dulova – nu, îmi zic, o s-o calce-n picioare ca pe-o floare de nu-mă-uita. Merg eu prin Moscova seara și mă simt trist: ele stau acolo și cîntă la harpă, iar din amicul meu au rămas ruine și scrum.

Și, deodată, mă întîlnesc cu o femeiușcă, nu foarte bătrînă, dar beată de tot: „O r-r-ublă, zice, dă-mi o r-rublă!". Și-n clipa aceea m-a fulgerat un gînd. I-am dat o rublă și i-am explicat totul: ea, fofoloanca asta, s-a dovedit mai de înțeles ca Erdeli, iar eu, ca să fie și mai convingătoare, am silit-o să ia o balalaică...

Și iată că am tras-o după mine la prietenul meu. Am intrat: el zace și lîncezește. Mai întîi i-am aruncat balalaica, chiar din prag. Iar apoi i-am azvîrlit-o în față pe Olga asta, am aruncat cu Olga în el... „Uite-o, e Erdeli! Dacă nu crezi, întreabă!".

Și a doua zi mă uit și văd: s-a deschis fereastra, el s-a aplecat peste pervaz și și-a aprins încetișor o țigară. Apoi, încetișor, a început să muncească, să învețe, să bea... Și a ajuns om ca toți oamenii. Uite-așa!...

— Păi unde-i aici dragostea, și unde-i Turgheniev! I-am luat noi la întrebări, aproape nelăsîndu-l să sfîrșească. Să ne povestești despre dragoste! L-ai citit pe Turgheniev? Dacă l-ai citit, povestește! Povestește-ne despre prima iubire, despre Zinocika, despre voal și despre cum ai fost pocnit cu cravașa peste bot[1] – cam despre toate astea povestește-ne...

— Desigur, am adăugat eu, la Ivan Turgheniev toate astea sînt puțin altfel, la el toți se strîng împrejurul șemineului, au cilindru pe cap și țin jaboul în mîna întinsă... Bine, noi și fără șemineu avem cu ce să ne încălzim... Iar jaboul – la ce ne trebuie nouă jaboul! Noi și fără jabou sîntem beți-criță...

— Firește, firește!

— Dacă iubești ca la Turgheniev, înseamnă să fii în stare să jertfești totul de dragul făpturii alese! Să fii în stare să faci ceea ce e imposibil de făcut dacă nu iubești ca la Turgheniev! Tu (trecusem la „tu" pe neobservate), de pildă. Tu, de pildă, ești decembrist. Ai putea să-i muști un deget prietenului de care ai povestit? De dragul femeii iubite?

---

1. Aluzie la nuvela *Prima iubire* de Ivan Turgheniev.

— De ce să-i muşc degetul? Ce legătură are degetul cu asta? gemu decembristul.

— Nu, nu, ascultă. Ai putea, noaptea, să intri pe furiş în biroul comitetului de partid, să-ţi dai jos pantalonii şi să bei o călimară întreagă de cerneală, iar apoi să pui călimara la loc, să-ţi tragi pantalonii şi să te întorci încetişor acasă? De dragul femeii iubite? Ai putea?

— Dumnezeule! Nu, n-aş putea.

— Păi asta-i...

„Ba eu aş putea!", rosti deodată bunicul Mitrici. A fost ceva atît de neaşteptat, încît toţi am început să ne frăsuim şi să ne frecăm palmele. „Aş putea povesti şi eu oarece..."

— Tu? Să povesteşti? Păi tu, pesemne, nici nu l-ai citit pe Ivan Turgheniev!...

— N-are a face că nu l-am citit... În schimb, nepoţelul meu a citit tot...

— Bine! Bine! Nepoţelul o să ne povestească mai tîrziu! Nepoţelului o să-i dăm cuvîntul mai tîrziu! Hai, dă-i drumul, povesteşte-ne despre dragoste!...

„Îmi imaginez, m-am gîndit eu, ce prostii are să spună! Ce prostii de neînchipuit!" Şi deodată mi-am amintit lauda mea în ziua cînd mi-am cunoscut regina: „Îndrug şi mai multe! Îndrug şi mai gogonate!". Fie, n-are decît să povestească acest Mitrici plîngăcios. Trebuie să respectăm, repet, străfundurile sufletului altuia. Trebuie să ne uităm în ele, chiar dacă acolo nu-i nimic, chiar dacă acolo nu-s decît alureli e tot una: uită-te şi respectă, uită-te şi nu scuipa...

Bunicul a început să povestească:

— Am avut un președinte... Lohengrin îl chema, era tare aspru... Și era plin de buboaie... Și în fiecare seară se plimba cu barca cu motor. Urcă în barcă și plutește pe pîrîu... Plutește și stoarce buboaiele din el...

Din ochii povestitorului se prelingea umezeala; era emoționat:

— Și după ce se plimbă cu barca... Vine la sediu, se culcă pe dușumea... În vremea asta-i bine să nu te apropii de el – tace și iar tace... Și dacă-i spui o vorbă contra, se întoarce cu fața spre un ungher și plînge... Stă în picioare și plînge, se pișă pe dușumea ca un copil...

Bunicul tăcu brusc. Buzele i se strîmbară, nasul lui vînăt se făcu roșu și se stinse. Plîngea! Plîngea ca o femeie, apucîndu-se cu mîinile de cap, iar umerii i se clătinau ca niște valuri...

— Și asta-i tot, Mitrici?

Vagonul se cutremură de rîs. Toți rîdeau, urît și cu bucurie. Iar nepoțelul chiar tremura din tot trupul, de sus în jos, pentru ca de la stînga la dreapta să nu-și împroaște glezna cu băutură. Mustăciosul se supără.

— Păi unde-i Turgheniev? Doar ne-am înțeles: ca la Ivan Turgheniev! Pe cînd aici naiba mai știe ce-i! Un tip plin tot de buboaie! Care pe deasupra se mai și „pișă"!

— Pesemne că a povestit un film! trînti cineva dintr-o parte. Filmul *Președintele*.

— Pe dracu', care film!...

Însă eu stăteam la locul meu și-l înțelegeam pe bătrînul Mitrici, îi înțelegeam lacrimile; pur și simplu, lui îi era milă de toți și de toate: îi era milă de președinte pentru că i se dăduse

o poreclă atît de rușinoasă, și de peretele pe care-l uda, și de barcă, și de buboaie – de toate îi era milă. Prima iubire sau ultima milă – care-i diferența. Murind pe cruce, Dumnezeu ne-a lăsat mila, iar persiflarea nu ne-a lăsat-o. Mila și iubirea pentru lume sînt tot una. Iubirea pentru fiecare boț de carne, pentru fiecare pîntece. Și mila pentru fructul fiecărui pîntece.

— Hai, tataie, i-am spus eu, hai să te cinstesc, o meriți! Ai povestit frumos despre iubire!... Haideți să bem cu toții! În cinstea aristocratului din Oriol, Ivan Turgheniev, cetățean al minunatei Franțe!

— Hai! În cinstea aristocratului din Oriol!...

Au început iarăși același gîlgîit și același zdrăngănit, apoi același freamăt și aceleași plesnituri din buze. Studiul în do diez minor, creația lui Ferenc Liszt, interpretat la „bis"...

Nimeni nu a remarcat imediat că la intrarea în „compartimentul" nostru (să-i spunem compartiment) a apărut silueta femeii cu bască, jachetă și mustăți negre. Era beată de tot, din cap pînă-n picioare, și basca îi alunecase aiurea.

— Și eu vreau Turgheniev, și eu vreau să beau, rosti ea din toate măruntaiele.

Deruta nu se prelungi mai mult de două clipe.

— Poftita vine mîncînd, spuse cu sarcasm decembristul. Toți izbucniră în rîs.

— Nu-i nimic de rîs, zise bunicul, e o femeie ca toate femeile, bună, molatică...

— Femeile astea așa de bune, spuse mustăciosul posomorît și își luă basca de pe cap, femeile astea așa de bune trebuie expediate în Crimeea, ca să le mănînce acolo lupii și urșii...

— Dar de ce, de ce! am protestat eu și am început să mă agit. Lăsați-o să stea cu noi! Să ne povestească ceva! „L-ați citit pe Turgheniev,

l-ați citit pe Maxim Gorki și tot degeaba!..." M-am dat mai încolo, i-am făcut loc și i-am turnat o jumătate de pahar de „tușa Klava".

Femeia a băut și, în loc de mulțumire, și-a săltat basca de pe cap: „Uitați-vă aici, vedeți?" și ne-a arătat tuturor cicatricea pe care o avea deasupra urechii. Iar apoi tăcu solemn și îmi întinse din nou paharul: „Tinere, mai toarnă-mi o dungă, altfel leșin".

I-am mai turnat o jumătate de pahar.

Pavlovo-Posad – Nazarievo

A băut și această porție, tot cumva mașinal. Și, după ce a băut, și-a deschis larg gura și ne-a arătat tuturor: „Vedeți că îmi lipsesc patru dinți?" „Dar unde-s dinții aștia?" „Păi cine să știe unde-s? Sînt femeie cu carte și uite că umblu fără dinți. El mi i-a dezbătut din cauza lui Pușkin. Și uite că aud – aveți aici o discuție literară: hai, îmi zic, să mă așez lîngă ei, am să beau și totodată am să le povestesc cum mie, din cauza lui Pușkin, mi s-a spart capul și mi-au fost rupți patru dinți din față..."

Și a început să povestească și monstruos era stilul povestirii ei...

— Totul a început de la Pușkin. Ne-a fost trimis un organizator de comsomol, Evtiușkin, care ciupea fetele și recita versuri. Și o dată mă înșfacă de pulpe și mă întreabă: „Privirea-mi fermecată te-a vrăjit?" Eu zic: „Mda, să zicem, m-a vrăjit..." El mă apucă iar de pulpe: „în suflet îți răsună vocea mea?"[1] Zicînd acestea, m-a

1. Personajul citează versuri din lirica de dragoste a lui Pușkin.

luat în brațe și m-a dus undeva. Iar după ce m-a scos de acolo - umblam zăpăcită zile în șir și tot repetam: „Pușkin Evtiușkin m-a vrăjit - răsună". „Răsună - m-a vrăjit Evtiușkin Pușkin." Pe urmă iar: „Pușkin Evtiușkin..."

— Treci la subiect, la dinții din față, o întrerupse mustăciosul.

Acuși, acuși vine și rîndul dinților! O să aveți și dinții!... Ce urmează?... Da, din ziua aceea totul a mers tare bine, o jumătate de an l-am mîniat cu el pe Domnul în fînărie, totul mergea strună! Pe urmă însă Pușkin ăsta a stricat totul!... Căci am procedat ca Jeanne D'Arc. Și aia, în loc să pască vacile și să secere în lan - a încălecat și s-a repezit la Orléans, ca să caute aventuri pe bucile ei. Uite-așa și eu - de cum mă îmbăt un pic, mă iau îndată de el: „Și copilașii cine o să-i crească în locul tău? Pușkin?". Iar el își arată coltii: „Care copilași? Copilași nu avem! Și ce legătură are asta cu Pușkin!". Iar eu îi răspund: „Cînd au să apară copilașii, o să fie prea tîrziu să-ți aduci aminte de Pușkin!".

Și așa de fiecare dată, de cum mă îmbătam un pic.

„Cine-o să-i crească, zic, pe copilași în locul tău?... Crezi că Pușkin?..." Iar el turbează de tot: „Pleacă, Daria, țipă la mine, pleacă! Nu mai face sufletul omului să scapere scintei!". În momentele acelea îl uram, îl uram atît de tare, încît mi se învîrtea capul dinaintea ochilor. Iar pe urmă era totuși bine, îl iubeam din nou, îl iubeam atît de tare, încît noaptea mă trezeam din cauza asta...

Și uite că o dată m-am îmbătat lemn. Dau fuga la el și urlu: „Crezi că Pușkin are să-ți crească copilașii? A? Pușkin?". De cum a auzit de Pușkin, el s-a făcut negru la față și a început

să tremure: „Bea, îmbată-te, dar de Pușkin să nu te atingi! De copilași să nu te atingi! Bea tot, bea-mi sîngele, dar pe Domnul-Dumnezeul tău nu-l ispiti!". Pe atunci eram în concediu medical, comoție cerebrală și ocluzie intestinală, iar în sud era toamnă și uite ce i-am strigat: „Pleacă de la mine, criminalule, pleacă de tot de la mine! O să mă descurc fără tine. O să curvăsăresc o lună și o să mă arunc înaintea trenului! Iar apoi o să mă duc la mănăstire și o să mă călugăresc! Ai să vii la mine să-mi ceri iertare, iar eu am să-ți zgîrîi botul cu propria ta tiflă! Pleacă!". Iar pe urmă urlu: „Măcar sufletul mi-l iubești? Sufletul mi-l iubești?". Iar el se cutremură tot și se face negru: „Cu inima, zbiară, cu inima îți iubesc sufletul, dar cu sufletul – nu, nu ți-l iubesc!".

Și cumva sălbatic, ca la operă, a rîs, m-a înșfăcat, mi-a spart țeasta și a plecat în Vladimir-pe-Kliazma. De ce a plecat? La cine a plecat? Nedumerirea mi-o împărtășea toată Europa. Iar bunica mea, surdomută, îmi zice de pe cuptor: „Vezi cît de departe ai ajuns, Dașenka, în căutarea propriului eu!".

Da! Și peste o lună s-a întors. Eu eram beată mangă și, de cum l-am văzut, m-am prăbușit pe masă, am izbucnit în rîs și am început să dau picioare: „Aha! am strigat. Te-ai cărat în Vladimir-pe-Kliazma! Dar copilașii cine o să-i..." Iar el, fără să zică nici pîs, s-a apropiat de mine, mi-a spart patru dinți din față și a plecat în Rostov-pe-Don, cu o foaie de drum de la comsomol...

— Sînt gata să leșin, dragule. Mai toarnă-mi un pic...

Toți muream de rîs. Ne dăduse gata mai ales bunica aceea surdomută.

— Și unde-i acum Evtiușkin al tău?

— Cine să-l știe? Sau în Siberia, sau în Asia Mijlocie. Dacă a ajuns la Rostov și-i încă viu, înseamnă că-i undeva prin Asia Mijlocie. Iar dacă la Rostov nu a ajuns și a murit, înseamnă că-i în Siberia.

— Bine zici, am susținut-o eu. În Asia Mijlocie nu mori, în Asia Mijlocie se poate trăi. Eu n-am fost acolo, dar prietenul meu Tihonov a fost. Zice: mergi, mergi și vezi un chișlac[1], unde se face focul cu tizic și nu-i nimic de băut, însă mîncare-i multă: acîni[2], saxaul... Așa s-a hrănit aproape o jumătate de an: cu acîni și saxaul. Și a fost bine – a venit puvah, cu ochii bulbucați...

— Dar în Siberia?

— Păi în Siberia – nu, în Siberia nu poți trăi. De altminteri, nimeni nu trăiește în Siberia, numai negrii trăiesc. Alimente nu li se duc, n-au ce să bea, ca să nu mai vorbim despre de-ale gurii. Numai o dată pe an li se aduc de la Jitomir ștergare brodate – și negrii se spînzură cu ele...

— Care negri? tresări decembristul, care aproape atipise. Ce negri să fie în Siberia! Negrii trăiesc în State, nu în Siberia. Să presupunem că în Siberia ați fost. Dar în State ați fost?

— Am fost în State! Și n-am văzut acolo nici un fel de negri!

— Nici un fel de negri? În State?

— Da! În State! Nici picior de negru!...

Toți se tîmpiseră în asemenea hal și era atîta ceață în fiecare cap, încît nu mai rămînea loc pentru nici un pic de nedumerire. Pe femeia cu destin complex, cu cicatrice și fără dinți, o uitară imediat toți o dată. Și ea parcă uitase de

---

1. Chișlac – sat (în Asia Mijlocie).
2. Acîn – poet și cîntăreț popular (în Kazahstan, Kirghizstan).

sine, și ceilalți uitaseră de sine; numai tînărul Mitrici, ca să se dea isteț în prezența doamnei, scuipa mereu un fel de urină de-a curmezișul cefei...

— Deci, ați fost în State, bolborosi mustăciosul. E foarte și foarte extraordinar! Negri nu sînt acolo și nici n-au fost, cu asta sînt de acord... Vă cred ca pe un frate... Dar spuneți-mi: nici libertatea n-a fost și nici nu este?... Libertatea rămîne în continuare o fantomă pe acest continent al tristeții? Spuneți-mi...

— Da, răspunsei eu, libertatea continuă să rămînă o fantomă pe acest continent al tristeții și toți s-au obișnuit atît de bine cu asta, încît aproape că nu-și dau seama. La ei – am umblat mult și m-am uitat cu atenție – la ei în nici o grimasă, în nici un gest, în nici o replică nu există nici cea mai mică jenă, cu care noi sîntem atît de obișnuiți. Într-un minut, pe fiecare mutră se zugrăvește atîta demnitate, că nouă ne-ar ajunge tuturor pentru întregul nostru șeptenal măreț. „De unde li s-o fi trăgînd asta?", m-am întrebat eu și am cotit de pe Manhattan pe 5th Avenue și mi-am răspuns singur: „De la scîrboasa mulțumire de sine, de la nimic altceva". Dar de unde se iscă mulțumirea de sine? Am încremenit pe Avenue ca să dezleg enigma: „În lumea ficțiunilor propagandistice și a subterfugiilor publicitare, de unde atîta mulțumire de sine?". Mergeam prin Harlem și strîngeam din umeri: „De unde? Sînt jucăriile ideologilor monopolurilor, sînt marionetele regilor tunurilor – de unde au atîta poftă de mîncare? Înfulecă de cîte cinci ori pe zi, foarte consistent și cu aceeași demnitate infinită – dar parcă un om bun poate avea poftă de mîncare, mai ales în State!..."

— Da, da, da, zise bătrînul Mitrici dînd din cap, ei, acolo, mănîncă, iar noi aproape că nu

mai mîncăm nimic... Tot orezul l-am exportat în China, tot zahărul îl exportăm în Cuba... Dar noi ce-o să mai mîncăm?

— Nu-i nimic, tataie, nu-i nimic!... Tu ți-ai mîncat mălaiul, e păcat să vorbești. Dacă ajungi în State, ține minte lucrul cel mai important: nu-ți uita patria și bunătatea ei n-o uita. Maxim Gorki n-a scris doar despre femei, a scris și despre Patrie. Îți amintești ce a scris?...

— Cum să nu... Îmi amintesc... spuse el și toată băutura i se revărsa din ochi. Îmi amintesc: „Eu și bunica ne afundam tot mai adînc în pădure..."

— Păi asta-i despre Patrie, Mitrici? se supără, moțăind, mustăciosul. Asta-i despre bunica, nu-i cîtuși de puțin despre patrie!...

Și Mitrici începu să plîngă din nou...

Nazarievo – Drezna

Și mustăciosul spuse:

— Dumneavoastră ați văzut multe, ați călătorit mult. Spuneți-mi: rusul unde este prețuit mai mult, de partea asta, sau de cealaltă parte a Pirineilor?

— Nu știu cum e în partea cealaltă. Dar în partea asta nu-i prețuit deloc. Eu, de pildă, am fost în Italia și acolo rusului nu i se acordă nici o atenție. Italienii stau degeaba, doar cîntă și desenează. Unul, să zicem, stă în picioare și cîntă. Iar alături altul stă jos și-l desenează pe cel care cîntă. Iar un al treilea, mai de departe, cîntă despre cel care desenează... Și-așa tristețe te-apucă văzînd toate astea! Însă ei nu înțeleg tristețea noastră...

— Parcă italienii sînt în stare să priceapă ceva! mă susținu mustăciosul.

— Chiar așa. Cînd am fost la Veneția, în ziua sfîntului Marcu, mi-a venit chef să văd niște curse de canotaj. Și-așa m-am întristat văzînd cursele acelea! Inima îmi lăcrima, dar buzele îmi rămîneau mute. Iar italienii nu pricep, rîd, mă arată cu degetul: „Ia uitați-vă, Erofeev iar mișună de parcă i-ar fi pus-o careva!". Cum să mi-o fi pus careva? Pur și simplu, buzele-mi rămîn mute...

De fapt, în Italia n-aveam nevoie de nimic. Nu voiam să văd decît trei lucruri: Vezuviul, Herculanele și Pompeiul. Dar mi-au spus că Vezuviul nu mai există de mult și m-au trimis la Herculane. Iar la Herculane mi-au spus: „Ce nevoie ai tu, prostule, de Herculane? Ia du-te mai bine la Pompei!". Ajung la Pompei și ei îmi zic: „Ți s-a pus pata pe Pompei! Ia du-te la Herculane!..."

Am dat a lehamite din mînă și m-am cărat spre Franța. Merg, merg, mă apropii de-acum de linia Maginot și de-odată mi-am adus aminte: hai, zic, să mă întorc și să stau un pic la Luigi Longo, închiriez de la el un pat, citesc o carte, ca să nu umblu fără rost. Firește, ar fi fost mai bine să închiriez un pat de la Palmiro Togliati, însă a murit de curînd... Dar cu ce-i mai rău Luigi Longo?...

Totuși, nu am făcut cale întoarsă. Am pornit prin Tirol înspre Sorbona. Ajung la Sorbona și zic: vreau să învăț ca să iau bacalaureatul. Iar ăia mă întreabă: „Dacă vrei să înveți pentru bacalaureat, trebuie să ai ceva specific ca fenomen. Și ce ai tu specific ca fenomen?". Ei, ce să le răspund? Le zic: „Păi ce-mi poate fi mie specific ca fenomen? Eu sînt orfan". „Din Siberia?", mă

întreabă. Zic: „Din Siberia". „Bine, dacă ești din Siberia, în cazul ăsta măcar psihicului tău trebuie să-i fie specific ceva. Ce-i e specific psihicului tău?" Eu m-am gîndit: totuși, aici nu-i Hrapunovo, e Sorbona, trebuie să spun ceva inteligent. M-am gîndit și am spus: „Mie, ca fenomen, mi-e specific logosul care se dezvoltă spontan". Însă, în timp ce eu mă gîndeam la ceva inteligent, rectorul Sorbonei s-a furișat încetișor în spatele meu și m-a trosnit amarnic peste ceafă: „Ești un prost, zice, nu ești nici un fel de logos!". „Afară, strigă, afară, Erofeev, din Sorbona noastră!" Atunci am regretat pentru prima dată că nu am rămas să locuiesc în apartamentul tovarășului Luigi Longo...

Ce-mi mai rămînea de făcut, decît să mă duc la Paris? Ajung. Merg spre Notre Dame, merg și mă mir: de jur împrejur sînt numai bordeluri. Se înalță doar Turnul Eiffel, iar în vîrful lui stă generalul de Gaulle, mănîncă întruna castane și se uită cu binoclul spre toate cele patru părți ale lumii. Dar ce rost are să te uiți, dacă în toate părțile nu-s decît bordeluri?

Pe bulevarde, să zicem, n-ai acolo nici o posibilitate să te plimbi. Toți forfotesc – de la bordel la clinică și de la clinică iar la bordel. Și de jur împrejur, atîta blenoragie, încît ți-e și greu să răsufli. O dată am băut ceva și am pornit pe Cîmpiile Elizee – de jur împrejur era atîta blenoragie, încît picioarele mi se mișcau cu greu. Văd doi inși cunoscuți, el și ea, amîndoi înfulecă lacomi castane și amîndoi sînt bătrîni. Unde i-am văzut? În ziare? Nu-mi aduc aminte. Pe scurt, i-am recunoscut: erau Louis Aragon și Elsa Triolet. „Interesant, îmi dădu ghes un gînd, oare de unde vin și unde se duc: de la clinică la bordel sau de la bordel la clinică?".

Și mi-am retezat-o singur: „Să-ți fie rușine. Ești la Paris, nu la Hrapunovo. Mai bine pune-le întrebări sociale, întrebările sociale cele mai chinuitoare..."

Îl ajung din urmă pe Louis Aragon și-i vorbesc, îmi deschid inima, îi spun că mi-am pierdut toate speranțele, că nu mă îndoiesc de nimic, că mor din cauza contradicțiilor lăuntrice și multe altele – iar el doar s-a uitat la mine, a dus mîna la cozoroc ca un veteran bătrîn, a luat-o de braț pe Elsa lui și și-a văzut de drum. Iar îi ajung din urmă și acum nu mă mai adresez lui Louis, ci Elsei Triolet: îi spun că mor din pricina lipsei impresiilor, că mă copleșesc îndoielile chiar atunci cînd încetez să mai disper, în timp ce în momentele de disperare nu știam ce-s îndoielile... – iar ea, ca o tîrfă bătrînă, m-a mîngîiat pe obraz, l-a luat de braț pe Aragon al ei și și-a văzut de drum...

Pe urmă, firește, am aflat din presă că erau alți oameni, am aflat că erau Jean-Paul Sartre și Simone de Beauvoir, dar ce importanță mai are acum pentru mine? M-am dus la Notre Dame și am închiriat acolo o mansardă. Mansardă, mezanin, atenansă, antresol, pod – pe toate le încurc și nu văd nici o diferență. Pe scurt, am închiriat lucrul pe care poți sta culcat, poți scrie și fuma pipă. Am fumat douăsprezece pipe și am trimis la *Revue de Paris* eseul meu cu titlul franțuzesc „Șic și strălucire immer elegant". Eseul era dedicat problemelor iubirii.

Știți și voi ce greu e să scrii în Franța despre iubire. Pentru că tot ce este legat de iubire s-a scris demult în Franța. Acolo se știe totul despre iubire, iar la noi nu se știe nimic despre iubire. Arată-i unuia de-al nostru cu studii medii, arată-i un șancru tare și întreabă-l: „Ce fel de

șancru-i ăsta, tare sau moale?" – și el o să-ți răspundă neapărat: „Moale, firește". Iar dacă-i arăți unul moale, se zăpăcește de tot. Însă acolo – nu. Poate că acolo nu știu cît costă „sunătoarea", însă, dacă șancrul e moale, pentru fiecare o să fie moale și nimeni n-o să spună că-i tare...

Pe scurt, *Revue de Paris* mi-a returnat eseul sub pretextul că-i scris rusește, că franțuzesc nu-i decît titlul. Credeți că am disperat? Am fumat la antresol încă treisprezece pipe[1] și am creat un nou eseu, dedicat și el tot iubirii. De data asta era scris franțuzește de la început pînă la sfîrșit și rusesc era numai titlul: „Tîrfozitatea ca cel mai înalt și ultim stadiu al curvăsăriei". Și l-am expediat la *Revue de Paris*.

— Și iar vi l-au trimis înapoi? întrebă mustăciosul în semn de simpatie pentru povestitor și vorbind parcă prin somn...

— Sigur că mi l-au trimis. Au recunoscut că limba este extraordinară, dar că ideea de bază este falsă. La condițiile Rusiei, mi-au spus, toate astea, poate, sînt aplicabile, dar la cele din Franța – nu; tîrfozitatea, mi-au zis, la noi încă nu-i gradul cel mai înalt și nu-i nici pe departe ultimul; la voi, la ruși, curvăsăria voastră, atingînd limita tîrfozității, va fi suprimată forțat și înlocuită cu onanismul printr-un program obligatoriu; pe cînd la noi, la francezi, deși în viitor nu-i exclusă pătrunderea organică a cîtorva elemente ale onanismului rusesc, cu un program mai arbitrar, în sodomia noastră națională, în care – prin incest – se transformă tîrfozitatea noastră, această pătrundere se va produce totuși pe făgașul curvăsăriei noastre tradiționale și cu desăvîrșire permanent!...

---

1. Aluzie la scriitorul Ilya Ehrenburg (1891-1967), autor al cărții *Treisprezece pipe*.

Pe scurt, mi-au frecat creierii. Atunci am scuipat, mi-am ars manuscrisele o dată cu mansarda și antresolul și, prin Werden, am tăiat-o spre La Manche. Cîntam, mă gîndeam și pășeam către Albion. Pășeam și mă gîndeam: „De ce, totuși, nu am rămas să stau în apartamentul lui Luigi Longo?!". Pășeam și cîntam: „Regina Britaniei e grav bolnavă, zilele și nopțile îi sînt numărate..." Iar la periferia Londrei...

— Dați-mi voie, mă întrerupse mustăciosul, mă uimește avîntul dumneavoastră, nu, vă cred ca pe un frate, dar mă uimește ușurința cu care ați depășit toate frontierele de stat...

Drezna – kilometrul 85

— Ce poate fi uimitor în asta? Și care frontiere? De frontieră ai nevoie ca să nu confunzi națiunile. La noi, de pildă, stă proțăpit grănicerul și știe sigur că frontiera asta nu-i o ficțiune și nici o emblemă, pentru că de o parte a frontierei oamenii vorbesc rusește și beau mai mult, iar de partea cealaltă beau mai puțin și vorbesc nerusește...

Dar acolo? Ce fel de frontiere pot fi acolo, dacă toți oamenii beau la fel și vorbesc nerusește. Acolo, poate, ar fi bucuroși să pună undeva un grănicer, dar pur și simplu n-au unde să-l pună. Și uite că grănicerii umblă fără nici o treabă, tînjesc și-ți cer foc... Așa că acolo în privința asta e libertate totală... Vrei, de pildă, să te oprești în Eboli, poftim, oprește-te în Eboli. Vrei să mergi la Canossa, nu te oprește nimeni, du-te la Canossa. Vrei să treci Rubiconul, trece-l...

Așa că nu-i nimic de-a mirării... La ora douăsprezece zero-zero după Greenwich i-am și fost prezentat directorului Muzeului Britanic, avea un nume de familie prostesc, ceva cam ca sir Kombi Korm[1]. „Ce doriți de la noi?", m-a întrebat directorul Muzeului Britanic. „Vreau să mă angajez la dumneavoastră. Mai precis, să mă angajați, asta vreau..."

„Cu nădragii ăștia să vă angajez?", a spus directorul Muzeului Britanic. „Păi ce au nădragii?", l-am întrebat eu cu ciudă ascunsă. Iar el, parcă fără să mă audă, s-a așezat în fața mea în patru labe și s-a apucat să-mi adulmece ciorapii. După ce mi i-a adulmecat, s-a ridicat, s-a strîmbat, a scuipat și m-a întrebat: „Cu ciorapii ăștia să vă angajez?".

Păi ce au ciorapii mei? l-am luat eu la rost fără să-mi mai ascund ciuda. Ce-i cu ciorapii? Ciorapii pe care îi purtam în patrie puteau într-adevăr, da. Însă înainte de plecare îi schimbasem, pentru că la om totul trebuie să fie minunat: și sufletul, și gîndurile, și...[2]

Însă el nu a vrut să asculte. S-a dus în Camera Lorzilor și acolo a spus: „Lorzilor! Am la ușă un nemernic. Vine din Rusia înzăpezită dar parcă n-ar fi foarte beat. Ce să fac cu el, cu necăjitul ăsta? Să angajez momîia asta? Sau să nu-i dau sperietorii nici un angajament?". Iar lorzii se uită la mine prin monocluri și zic: „Păi încearcă, William! Încearcă să-l expui, ca să-l vadă lumea! Labagiul ăsta prăfos se potrivește cu orice interior!". În momentul ăsta a luat cuvîntul regina Britaniei. A ridicat mîna și a strigat...

---

1. Joc de cuvinte: „kombikorm", în limba rusă, este o abreviere care înseamnă „furaje combinate".
2. Citat din Cehov: „La om totul trebuie să fie minunat: și chipul, și hainele, și sufletul, și gîndurile".

Controlorii! Controlorii! se auzi prin tot vagonul. Strigătul răsună și explodă: Controlorii!

Povestirea mea se curmă în momentul cel mai interesant. Dar nu numai povestirea se curmă: și moțăiala bețivă a mustăciosului, și somnul decembristului – totul se curmă la jumătatea drumului. Bătrînul Mitrici se dezmetici cu lacrimi în ochi, iar tînărul îi orbi pe toți cu un căscat șuierător, care trecea în rîs și defecare. Numai femeia cu destin complex, acoperindu-și cu basca dinții sparți, dormea precum fata-morgana...

La drept vorbind, pe linia secundară către Petușki, nimeni nu se teme de controlori, pentru că toți sînt fără bilete. Dacă vreun renegat, din beție, își cumpără bilet, îi e jenă, desigur, atunci cînd vin controlorii: cînd ajung la el și-i cer biletul, el nu se uită la nimeni, nici la controlor, nici la public, de parcă îi vine să se lase înghițit de pămînt. Iar controlorul se uită la biletul lui cu atîta scîrbă, iar la el însuși se uită distrugător, ca la un netrebnic. Iar publicul se uită la „blatist" cu ochii mari, frumoși, parcă spunînd: Ți-ai lăsat ochii în pămînt, lăbarule! Ți s-a făcut rușine, ritan de jidan! Iar în ochii controlorului se uită cu și mai multă hotărîre: uite, așa sîntem noi, poți tu să ne judeci? Vino la noi, Semionîci, noi n-o să te jignim...

Înainte ca Semionîci să fi devenit controlor-șef, totul arăta altfel: în zilele acelea călătorii fără bilet, ca hindușii, erau mînați în rezervații și li se dădea peste cap cu Efron și Brockhaus[1], iar apoi erau amendați și vărsați din vagoane. În acele zile, încercînd să scape de controlor, de-a lungul trenului fugeau turme cuprinse de panică,

1. Enciclopedie într-o sută de volume, apărută înainte de 1917, numită astfel după numele editorilor.

luîndu-i înainte chiar și pe cei care aveau bilet. O dată, sub privirile mele, doi băietandri, cedînd panicii generale, au fugit împreună cu turma și au fost striviți mortal – au rămas să zacă pe culoar, strîngînd biletele în mîinile învinețite...

Controlorul-șef Semionîci a schimbat totul; a abolit toate amenzile și rezervațiile. Proceda mai simplu: lua de la cei fără bilet cîte un gram pe kilometru. În toată Rusia șoferimea ia de la autostopiști cîte o copeică de kilometru, iar Semionîci lua cu o dată și jumătate mai ieftin: cîte un gram de kilometru. Dacă, de pildă, mergi de la Ciuhlinka la Usad, pe distanța de nouăzeci de kilometri, îi torni lui Semionîci nouăzeci de grame și călătorești mai departe absolut liniștit, tolănindu-te pe banchetă ca un negustor...

Deci, noua rînduială stabilită de Semionîci întărea legătura controlorului cu masele largi, ieftinea această legătură, o simplifica și o umaniza... Și în fiorul general pe care îl provoacă strigătul „Controlorii!" nu-i nici un pic de spaimă. În fiorul ăsta nu-i decît anticipare...

Semionîci intră în vagon zîmbind libidinos. De-abia se mai ținea pe picioare. De regulă, ajungea numai pînă la Orehovo-Zuevo și, la Orehovo-Zuevo, sărea jos și se ducea în biroul său, după ce turnase în el atît de mult, încît îi venea să borască...

Iar circuli, Mitrici? Iar la Orehovo? Să te dai în carusel? O sută optzeci pentru amîndoi. Tu ești, mustăciosule? Saltîkovskaia – Orehovo-Zuevo? Șaptezeci și două de grame. Treziți-o pe tîrfa asta și întrebați-o cît trebuie să dea. Iar tu, covercotule, unde și de unde? Secera și Ciocanul Pokrov? O sută cinci, fiți amabil. Blatiști sînt din ce în ce mai puțini. Cîndva

asta provoca „mînie și indignare", iar acum provoacă „mîndrie legitimă"... Dar tu, Venea?

Și Semionîci mă învălui feroce, din cap pînă-n picioare, cu duhoarea băuturii:

— Da' tu, Venea? Ca întotdeauna: Moscova – Petușki?...

Kilometrul 85 – Orehovo-Zuevo

— Ca întotdeauna. Și de-acum pe vecie: Moscova Petușki...

— Și crezi, Șeherezada, că și de data asta ai să scapi de mine?... Da?...

Aici trebuie să fac o mică digresiune și, în timp ce Semionîci își bea doza contravențională ce i se cuvine, am să vă explic repejor de ce-mi spune „Șeherezada" și ce înseamnă „ai să scapi".

Sînt de-acum trei ani de cînd m-am ciocnit pentru prima dată cu Semionîci. Pe atunci de-abia intra în schimb. A venit la mine și m-a întrebat: „Moscova – Petușki? O sută douăzeci și cinci". Și cînd eu n-am înțeles despre ce-i vorba, el mi-a explicat despre ce-i vorba. Și cînd i-am spus că n-am nici un gram la mine, el mi-a zis drept răspuns: „Și atunci ce-i de făcut? Să-ți stîlcesc botul dacă n-ai la tine nici un gram?". I-am răspuns că nu trebuie să mă stîlcească și i-am bîiguit ceva din domeniul dreptului roman. Asta l-a interesat teribil și m-a rugat să-i povestesc mai amănunțit despre tot ce-i antic și roman. Am început să-i povestesc și am ajuns pînă la scandaloasa istorie cu Lucreția și Tarquinius[1], dar el a trebuit să

1. Lucreția — soția cetățeanului roman Traquinius Collatinus, vărul lui Tarquinius Superbus, al

co boare la Orehovo-Zuevo și n-a reușit să afle ce s-a întîmplat, totuși, cu Lucreția: și-a făcut mendrele haimanaua de Tarquinius, sau nu și le-a făcut?...

Iar Semionîci, între noi fie vorba, e un muieratic și un utopist cum rar sînt pe lume, istoria lumii îl atrăgea numai sub aspectul alcovului. Și cînd, peste o săptămînă, în raionul Friazevo iar au dat buzna controlorii, Semionîci nu mi-a mai spus: „Moscova–Petuşki? O sută douăzeci și cinci". Nu, s-a repezit la mine ca să afle continuarea: „Ei, cum a fost? I-a pus-o pînă la urmă Lucreției?".

I-am povestit ce a urmat după aceea. Și de la istoria romană am trecut la cea creștină și am ajuns pînă la istoria cu Hipatia[1]. I-am spus: „Și așa, după cum i-a învățat patriarhul Chiril, călugării din Alexandria, apucați de fanatism, au smuls veșmintele de pe frumoasa Hipatia și..." – însă în clipa aceea trenul nostru, de parcă ar fi prins rădăcini în pămînt, s-a oprit în Orehovo-Zuevo, iar Semionîci a sărit pe peron, cu interesul trezit pentru totdeauna...

Și așa a continuat trei ani, săptămînă de săptămînă. Pe linia „Moscova – Petuşki" eram singurul blatist care nu-i dăduse lui Semionîci nici măcar un gram și cu toate acestea rămînea în viață și nebătut. Dar orice istorie are un sfîrșit, iar istoria universală – la fel...

șaptelea rege al Romei (534–510 î.Hr.). Violată de Sextus, fiul regelui, Lucreția s-a sinucis, ceea ce a provocat o răscoală, în urma căreia Tarquinii au fost expulzați din Roma.

1. Hipatia – profesoară de filosofie la Alexandria la sfîrșitul secolul al IV-lea și începutul secolului al V-lea. A fost ucisă de creștini în anul 415 la îndemnul lui Chiril, patriarhul Alexandriei.

Săptămînă trecută ajunsesem la Indira Ghandi, Moshe Dayan și Dubček. Mai departe nu se mai putea merge.

Și iată – Semionici și-a băut contravenționala, a plescăit și s-a uitat la mine precum șarpele-boa și sultanul Șahriar:

— Moscova – Petușki? O sută douăzeci și cinci.

— Semionîci, i-am răspuns eu aproape cu implorare. Semionici! Ai băut mult astăzi?

— Destul, mi-a răspuns Semionîci nu fără mulțumire de sine. Era beat clampă.

— Înseamnă că ai imaginație? Înseamnă că ești în stare să te avînți cu mine în viitor? Înseamnă că te poți deplasa împreună cu mine din universul trecutului întunecat în veacul de aur, care „acuși-acuși va să vină"?...

— Pot Venea, pot! Astăzi pot orice!...

— De la cel de-al Treilea Reich, de la cea de-a patra vertebră, de la cea de-a cincea republică și de la congresul al șaptesprezecelea – poți păși, împreună cu mine, în lumea celui de-al cincilea regat, rîvnit de toți iudeii, pînă la cel de-al șaptelea cer și a doua venire?...

— Pot! murmură Semionici. Spune, Șeherezada!

— Atunci, ascultă! Va fi o zi, „cea mai aleasă dintre zile". În ziua aceea Simeon cel sleit de puteri va spune, în sfîrșit: „Azi îl slobozești pe robul Tău, stăpîne..." Iar arhanghelul Gavriil va spune: „Născătoare de Dumnezeu, bucură-te, binecuvîntată între femei". Și doctorul Faust va rosti: „Uite clipa! Lungește-te și oprește-te!" Și toți cei care au numele înscrise în cartea vieții vor începe să cînte: „Isaiia, dănțuiește!" Și Diogene își va stinge felinarul. Și va fi bunătate și frumusețe și totul va fi bine, și

toți vor fi buni și, în afară de bunătate și frumusețe, nimic nu va mai fi și se vor împreuna în sărut...

— Se vor împreuna în sărut?... se bîțîi Semionici, care-și pierduse răbdarea.

— Și se vor împreuna în sărut călăul și jertfa; și răutatea, și cugetul, și socoteala vor părăsi inimile, iar femeia...

— Femeia! fremătă Semionîci. Ce-i? Ce-i cu femeia?!

— Și femeia Orientului își va arunca de pe ea feregeaua! Își va arunca definitiv de pe ea feregeaua împilata femeie a Orientului! Și se va culca...

— Se va culca?!

— Da! Și se va culca lupul alături de miel, și nici o lacrimă nu se va vărsa, iar cavalerii își vor alege domnișoarele, care cui îi place...

— O-o-o! gemu Semionîci. Și ea curînd?... Curînd va fi? Și deodată, ca o gitană, își frînse mîinile și apoi agitat, încurcîndu-se în haine, începu să se dezbrace de veston, de pantalonii de uniformă, de tot, pînă la intimitatea cea mai dedesubt...

Eu, oricît eram de beat, m-am uitat la el cu uimire. Iar publicul, toți cei treji aproape că săreau de la locurile lor și în zeci de ochi era scris un urias „oho!". El, publicul ăsta, înțelesese totul pe dos...

Și trebuie să vă fac observația că, deși homosexualitatea este lichidată definitiv în țara noastră, nu-i lichidată chiar în întregime. Mai bine zis, în întregime, dar nu de tot. Și chiar e mai corect așa: în întregime și de tot, dar nu definitiv. Căci ce are acum publicul în cap? Numai homosexualitate. Bine, mai are în cap Israelul, înălțimile Golan, îl mai are pe Moshe

Dayan. Și dacă-l alungi pe Moshe Dayan de pe înălțimile Golan, iar pe arabi și pe iudei îi împaci? Ce mai rămîne atunci în mintea oamenilor? Homosexualitate curată și atîta tot.

Să zicem că se uită la televizor: generalul de Gaulle și Georges Pompidou se întîlnesc la o recepție diplomatică. Natural, amîndoi își zîmbesc și își string mîinile. Iar în public: „Oho!? zic. Oho, generale de Gaulle!". Sau: „Oho! Oho, măi Georges Pompidou!".

Uite-așa se uitau acum și la noi. În ochii rotunzi ai fiecăruia era scris acest „oho!".

— Semionîci! Semionîci! L-am înșfăcat și l-am tras spre capătul vagonului. Se uită lumea la noi!... Dezmeticește-te! Să plecăm de aici, Semionîci, să plecăm!...

Era monstruos de greu. Era moleșit și instabil. De-abia l-am tăbîrcit la capătul vagonului și l-am proțăpit în dreptul ușii...

Venea! Spune-mi... Femeia Orientului... Dacă-și scoate de pe ea feregeaua?... Rămîne ceva pe ea?... Are ceva sub feregea?...

N-am apucat să-i răspund. Ca și cum ar fi prins rădăcini, trenul s-a oprit în stația Orehovo-Zuevo și ușa s-a deschis automat...

Orehovo-Zuevo

Intrigat a o mie una oară, mai mult mort decît viu, descheiat la pantaloni, controlorul-șef Semionîci a fost ejectat pe peron și trîntit cu capul de balustradă. Vreo două sau trei clipe a mai rezistat în picioare, ca un fir gînditor de trestie, iar apoi s-a prăbușit sub picioarele publicului ce cobora din tren, după care toate

amenzile pentru călătoria fără bilet au țișnit din pîntecele lui, lăbărțîndu-se pe peron...

Toate astea le-am văzut absolut clar și pot depune mărturie în fața lumii. Însă toate celelalte – nu le-am mai văzut, nu pot depune nicio mărturie. Cu marginea conștiinței, cu marginea cea mai mică a conștiinței, am înregistrat că avalanșa publicului ce cobora la Orehovo s-a încurcat în mine și mă absorbea, vrînd să mă acumuleze în sine ca pe o salivă parșivă și să mă scuipe pe peronul din Orehovo. Dar scuipatul nu izbutea, fiindcă publicul care urca în vagon îi închidea gura celui care cobora. Mă zbăteam ca un coi în căldare.

Și dacă *acolo* Dumnezeu m-ar întreba: „Venea, oare chiar nu mai ții minte nimic? Oare chiar te-ai cufundat de îndată în somnul cu care au început nenorocirile tale?...", eu am să-i spun: „Nu, Doamne, nu de îndată..." – cu marginea conștiinței, cu aceeași margine, am înregistrat că pînă la urmă am reușit să birui forțele naturii și să răzbat în spațiul vagonului, unde m-am trîntit pe bancheta cuiva, prima de lîngă ușă...

Și cînd m-am trîntit, Doamne, m-am lăsat îndată în voia torentului viguros de visări și de somnolență leneșă. O, nu! Iar mint! Iar mint în fața chipului Tău, Doamne! Nu eu mint, memoria mea slăbită e cea care minte! Nu m-am lăsat imediat în voia torentului, am pipăit în buzunar sticla neîncepută de kubanskaia și am înghițit din ea de cinci sau șase ori, și abia după aceea, dînd drumul vîslelor să atîrne, m-am lăsat în voia torentului viguros de visări și somnolență leneșă...

„Unde-s scornelile voastre despre veacul de aur, repetam eu, totu-i minciună și deprimare. Dar eu, acum două săptămîni, i-am văzut

prototipul și peste o jumătate de oră îmi va sclipi în ochi răsfrîngerea lui – a treisprezecea oară. Acolo cîntecul păsărilor nu încetează nici noaptea, nici ziua, acolo nici iarna, nici vara nu se scutură iasomia – și ce-i acolo, în iasomie? Cine-i acolo, învești mîntat în purpură și în in răsucit, cine și-a plecat genele și miroase crinii?..."

Și eu zîmbesc ca un idiot și dau deoparte tufele de iasomie...

Orehovo-Zuevo – Krutoe

... iar din tufele de iasomie iese, umflat de somn, Tihonov și își mișcă ochii din cauza mea și a soarelui.

— Ce faci aici, Tihonov?

— Prelucrez tezele. Totu-i de mult gata pentru discurs, cu excepția tezelor. Însă acum sînt gata și tezele...

— Deci, după părerea ta, situația e iminentă?

— Cine s-o mai știe! De îndată ce beau un pic, mi se pare că-i iminentă, dar de cum îmi trece amețeala – nu, îmi zic, încă nu-i iminentă, e încă prea devreme să punem mîna pe arme...

— Ia și bea niște votcă cu sunătoare, Vadea...

Tihonov bău niște votcă cu sunătoare, plescăi din buze și se întristă.

— Ei, cum e? A devenit iminentă situația?

— Stai un pic, acuși devine...

— Și cînd ținem discursul? Mîine?

— Cine s-o mai știe! De cum beau un pic, mi se pare că azi trebuie să ținem discursul, căci nici ieri n-ar fi fost prematur să-l ținem. Dar cum începe să-mi treacă amețeala – nu, mă gîndesc, și ieri era prematur, nici poimîine n-o să fie tîrziu.

— Mai bea, Vadimcik, mai bea niște sunătoare...

Vadimcik bău din nou și se întristă.

— Ei, ce zici? Crezi că-i timpul?...

— E timpul... Să nu uiți parola. Și spune-le tuturor să n-o uite: mîine dimineață între satul Tartino și satul Eliseikovo, lîngă ferma de vite, la nouă zero-zero după Greenwich...

— La nouă zero-zero după Greenwich...

— La revedere, tovarășe. Încearcă să ațipești noaptea asta.

— O să încerc să ațipesc, la revedere, tovarășe...

Aici trebuie să fac o mențiune, trebuie să spun în fața lumii întregi: de la bun început am fost împotriva acestei aventuri sterpe ca un smochin (excelent spus: „stearpă ca un smochin"). De la bun început am spus că revoluția ajunge la un rezultat necesar dacă se săvîrșește în inimi, nu la răspîntii. Însă, dacă au început fără mine, nu puteam să nu fiu de partea celor care o începuseră, în tot cazul, puteam să previn o prea mare încrîncenare a inimilor și să temperez vărsarea de sînge...

Și spre ora nouă după Greenwich, pe iarba de lîngă ferma de vite, stăteam tolăniți și așteptam. Fiecărui nou venit îi spuneam: „Stai jos, lîngă noi, tovarășe, adevărul nu-i în picioare" – și fiecare rămînea în picioare, zdrăngănindu-și arma și repetînd o propoziție convențională din Antonio Salieri: „Dar adevăr nu-i nici mai sus"[1]. Zburdalnică și ambiguă era parola asta, dar nouă nu ne ardea de ea: se apropia nouă zero-zero după Greenwich...

Cu ce a început totul? Totul a început cu faptul că Tihonov a bătut în cuie pe poarta

1. Replică din tragedia lui Pușkin *Mozart și Salieri*.

sovietului sătesc din Eliseikovo cele paisprezece teze ale sale. Mai exact, nu le-a bătut în cuie pe poartă, ci le-a scris pe gard cu cretă și mai degrabă acestea erau cuvinte decît teze, cuvinte precise, lapidare și nu teze, și nu erau decît două, nu paisprezece – însă, oricum, așa a început totul.

În două coloane, cu stindarde, am pornit, o coloană spre Eliseikovo, cealaltă spre Tartino. Și am mărșăluit fără piedici pînă la asfințit: morți n-au fost nici de-o parte, nici de cealaltă, nici răniți n-au fost, n-a fost decît un prizonier, fostul președinte al sovietului sătesc din Larionovo, dat afară din slujbă la bătrînețe pentru beție și debilitate mintală congenitală. Eliseikovo era cucerit, Cerkasovo zăcea la picioarele noastre, Neugodovo și Pekșa ne implorau să le cruțăm. Toate centrele vitale ale județului Petuski – de la magazinul din Polomi pînă la depozitul cooperativei de consum din Andreevskoe – au fost ocupate de forțele insurgenților...

Iar după asfințitul soarelui, satul Cerkasovo a fost proclamat capitală, tot acolo a fost dus prizonierul și tot acolo am improvizat congresul învingătorilor. Toți cei care luau cuvîntul erau beți criță și toți bleotocăreau aceleași lucruri: Maximilian Robespierre, Oliver Cromwell, Sonia Perovskaia[1], Vera Zasulici[2], detașamentele de

1. Sonia Perovskaia (1853-1881) – revoluționară-teroristă; a condus atentatul săvîrșit asupra împăratului Nicolae al II-lea (1 martie 1881); a fost executată prin spînzurare.
2. Vera Zasulici (1849-1919) – scriitoare, revoluționară-teroristă; l-a rănit cu un foc de revolver (1878) pe guvernatorul Petersburgului, Feodor Trepov; a fost achitată în instanță, după care a emigrat în străinătate, unde a luat parte la crearea partidului social-democrat rus.

pedeapsă din Petuşki, războiul cu Norvegia şi iar Sonia Perovskaia şi Vera Zasulici...

Dintr-un loc se striga: „Dar unde-i Norvegia asta?". „Păi cine ştie pe unde-o mai fi! se răspundea din alt loc. La dracu-n praznic, unde-a-nţărcat mutu' iapa!" „Oriunde-ar fi, potoleam eu gălăgia, fără intervenţie nu putem face nimic. Pentru ca economia să fie refăcută, trebuie mai întîi distrusă, iar pentru asta e nevoie de un război civil sau măcar de un război oarecare, e nevoie de cel puţin douăsprezece fronturi..." „E nevoie de polonezii albgardişti!", strigă Tihonov, care se îmbătase. „Eşti idiot! îl întrerupsei eu. Mereu trînteşti cîte-o prostie! Tu, Vadim, eşti un teoretician strălucit, tezele tale ni le-am bătut în cuie pe inimi, dar cînd e vorba de fapte nu eşti decît un căcat. La ce-ţi trebuie, prostule, polonezii albgardişti?..." „Păi nu te contrazic! ceda Tihonov. Parcă am mai multă nevoie de ei decît voi! Dacă-i Norvegia, Norvegia să fie..."

Din grabă sau din frenezie toţi uitaserăm că Norvegia asta e de vreo douăzeci de ani în NATO şi Vadim Ţ-ski dădu fuga la poşta din Larionovo cu un teanc de cărţi poştale şi scrisori. O scrisoare îi era adresată regelui Norvegiei, Olaf, cu declaraţia de război şi confirmare de primire. Altă scrisoare, care, mai precis, nici nu era scrisoare, ci doar o foaie albă de hîrtie, i-a fost expediată generalului Franco: să vadă în asta, tontul bătrîn, un deget ameninţător, să se facă alb la faţă ca foia aceea de hîrtie, caudillo bătrîn şi de rahat!... Premierului Imperiului Britanic, Harold Wilson, i-am cerut doar o nimica toată: ia-ţi, premierule, canoniera tîmpită din Golful Akaba şi mai departe fă cum te taie capul... Şi, în sfîrşit, a patra scrisoarea i-am

trimis-o lui Wladyslaw Gomulka[1], căruia îi scriam: tu, Wladystaw Gomulka, ai dreptul deplin și inalienabil la coridorul polonez, însă uite că Josef Cyrankiewicz[2] nu are nici un drept asupra coridorului polonez...

Și am trimis patru cărți poștale: lui Abba Eban, lui Moshe Dayan, generalului Suharto[3] și lui Alexander Dubček. Toate cele patru cărți poștale erau foarte frumoase, cu viniete și ghinde. Pasămite, să se bucure băieții și poate că au să ne recunoască pe noi, buzații, drept subiecți ai dreptului internațional.

Nimeni nu a dormit în noaptea aceea. Pe toți i-a apucat entuziasmul, toți se uitau la cer, așteptau bombele norvegiene, deschiderea magazinelor și intervenția și își imaginau ce bucuros va fi Wladyslaw Gomulka și cum își va smulge părul din cap Josef Cyrankiewicz...

Nu dormea nici prizonierul, fostul președinte al sovietului sătesc Anatoli Ivanovici, urla din șura lui ca un dulău apucat de urît:

— Băieți!... Înseamnă că mîine dimineață nimeni n-are să-mi aducă de băut?

— Oho, uite de vrea! Măcar spune mulțumesc că o să-ți dăm de mîncare conform Convenției de la Geneva!

— Dar ce-i asta?...

— O să afli ce-i asta! Adică, picioarele o să ți le mai tîrăști, Ivanici, dar pentru curve n-o să te mai ținã cureaua!

---

1. Wladyslaw Gomulka (1905-1982) – prim-secretarul Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Unit Polonez în perioada 1956-1970.
2. Josef Cyrankiewicz (1911-1989) - președintele Consiliului de Miniștri al Republicii Populare Polone (1947-1952; 1954-1970).
3. Mohamed Suharto – președintele Indoneziei în perioada 1967-1998.

Krutoe – Voinovo

Iar dimineața, încă înaintea deschiderii magazinelor, a avut loc o plenară. A fost o plenară lărgită și a avut loc avut loc în luna octombrie. Însă întrucît toate plenarele noastre au fost lărgite și au avut loc în luna octombrie, noi, ca să nu le încurcăm, ne-am decis să le numerotăm: plenara I, plenara a II-a, plenara a III-a și plenara a IV-a...

Plenara întîi a fost dedicată în întregime alegerii președintelui, adică alegerii mele ca președinte. Asta ne-a luat un minut și jumătate sau două, nu mai mult. Iar tot timpul rămas a fost consumat de dezbaterile pe o temă pur abstractă: cine va deschide magazinul mai repede, tușa Mașa din Andreevskoe sau tușa Șura din Polomî?

Iar eu, stînd la prezidiul meu, ascultam discuțiile acelea și mă gîndeam așa: dezbaterile sînt absolut necesare, dar mult mai necesare sînt decretele. Oare de ce uităm că fiecare revoluție trebuie să se încununeze cu ceea ce se cheamă „decrete"? De pildă, un decret ca ăsta: s-o obligăm pe tușa Șura din Polomî să deschidă magazinul la șase dimineața. S-ar părea că nu-i nimic mai simplu ca noi, investiți cu puterea, să ne apucăm și s-o obligăm pe tușa Șura să-și deschidă magazinul la șase dimineața și nu la nouă treizeci. Cum de nu mi-a venit mai devreme în minte?...

Sau, de pildă, un decret cu privire la pămînt: să dăm poporului tot pămîntul județului, cu toate bunurile funciare și cu tot inventarul mobil, cu toate băuturile alcoolice și fără răscumpărare? Sau să facem așa: să dăm acul ceasului cu două ore înainte sau cu una și

jumătate înapoi, n-are importanță cum, numai să-l mișcăm. Pe urmă, să impunem din nou scrierea cuvîntului „ciort“[1] cu „eo“, iar o literă s-o eliminăm definitiv din alfabet, numai să ne gîndim care anume să fie[2]. Și, în sfîrșit, s-o obligăm pe tușa Masa din Andreevskoe să deschidă magazinul la cinci treizeci, nu la nouă...

Gîndurile mi se învălmășeau, mi se învălmășeau atît de tare, încît mi s-a urît, l-am chemat pe coridoare pe Tihonov, am băut amîndoi votcă cu chimen și i-am spus:

— Ascultă, cancelare!

— Ce-i?

— Păi nu-i nimic. Ești un cancelar de căcat, asta-i.

— Găsește-ți altul, se supără Tihonov.

— Nu de asta-i vorba, Vadea. Ci uite despre ce-i vorba: dacă ești un cancelar bun, așază-te la masă și scrie decrete. Mai bea un pic și apucă-te de scris. Am auzit că nu te-ai abținut, l-ai ciupit de pulpă pe Anatol Ivanîci? Ce-i asta – inaugurezi teroarea?

— Păi așa... Un pic...

— Și ce fel de teroare inaugurezi? Albgardistă?

— Albgardistă.

— N-are rost, Vadea. De altfel, bine, acum n-avem timp de asta. Mai întîi trebuie să scrii un decret, măcar unul, chiar dacă ar fi unul infam... Hîrtie, cerneală ai? Apucă-te de scris. Pe urmă bem și alcătuim declarația drepturilor. Și-abia după aceea ajungem la teroare. După care bem și – învățați, învățați, învățați...[3]

---

1. Ciort – drac.
2. Aluzie la reforma ortografiei, impusă de bolșevici în 1918, prilej cu care au fost eliminate din alfabet cîteva litere.
3. Îndemn atribuit lui Lenin.

Tihonov scrise două cuvinte, bău și oftă.

— Da-a-a... Am dat-o în bară cu teroarea asta... Însă într-o treabă ca a noastră e imposibil să nu greșești pentru că ceea ce facem noi e nemaiauzit de nou și putem zice că precedente n-au existat...[1] Ce-i drept, au existat precedente, dar...

— Păi alea au fost precedente? O nimica toată! Mofturi! Un zbor de bondar, amuzamente de strengari adulți, nu precedente! Ce zici, calendarul îl schimbăm[2], sau îl lăsăm așa cum e?

— Mai bine să-l lăsăm. Cum se spune, nu te-atinge de rahat și n-o să pută...

— Bine zici. Ești un teoretician strălucit, Vadea, și asta-i bine. Cred că ar fi cazul să închid plenara. Tusa Șura din Polomî a și deschis magazinul. Cică ar avea rossiiskaia.

— Închide-o, firește. Oricum mîine dimineață o să avem plenara a doua. Să mergem la Polomî.

Într-adevăr, tușa Șura din Polomî avea rossiiskaia. În legătură cu asta și, de asemenea, în așteptarea expedițiilor de pedeapsă de la centru am hotărît să mutăm temporar capitala de la Cerkasovo la Polomî, cu douăsprezece verste mai în interiorul republicii.

Și acolo, a doua zi dimineața, a fost deschisă cea de-a doua plenară, dedicată în întregime demisiei mele din funcția de președinte.

— Părăsesc fotoliul de președinte, am spus eu în discursul meu, scuip pe fotoliul de președinte. Consider că postul de președinte trebuie

---

1. Cuvintele lui Lenin despre inerența greșelilor în instituirea noii orînduiri.
2. În 1917, bolșevicii au decretat trecerea de la calendarul iulian la cel gregorian.

ocupat de un om căruia nu-i poți drege mutra la trei zile după o beție. Și oare avem asemenea oameni printre noi?

— N-avem din ăștia! mi-au răspuns delegații în cor.

— Mutra mea, de pildă, nu poate fi dreasă la trei zile după o beție?

O secundă sau două s-au uitat iscoditor la fața mea, iar apoi mi-au răspuns în cor:

— Poate!

— Așa deci, am continuat eu, o să ne descurcăm fără președinte. Uite cum e mai bine să facem: mergem cu toții în lunci să facem punci, iar pe Borea îl încuiem cu lacătul. Întrucît e un om cu înalte calități morale, să stea aici și să formeze cabinetul...

Discursul meu a fost întrerupt de ovații și plenara a fost închisă; prin luncile din împrejurimi începu să pîlpîie o lumină albastră. Numai eu nu împărtășeam însuflețirea generală și încrederea în succes, ci umblam printre focuri cu un singur gînd îngrijorat: de ce în lume nimeni n-are nici cea mai mică treabă cu noi? De ce atîta tăcere în lume? Județul e cuprins de flăcări și lumea tace fiindcă-și ține răsuflarea – să zicem. Dar de ce nu ne întinde nimeni mîna nici din est, nici din vest? Unde se uită regele Olaf? De ce din sud nu ne presează unitățile regulate?...

L-am tras încetișor deoparte pe cancelarul care duhnea a punci.

— Vadea, tie îți place revoluția noastră?

— Da, răspunse Vadea, e febrilă, dar e minunată.

— Așa... Dar despre Norvegia, Vadea, despre Norvegia nu se aude nimic?

— Deocamdată, nimic... Dar ce nevoie ai tu de Norvegia?

— Cum ce nevoie am de Norvegia?! Sîntem în stare de război cu ea sau nu sîntem? Că totul iese tare prosteşte. Noi luptăm cu ea, iar ea nu vrea să lupte cu noi.... Dacă mîine nu încep să ne bombardeze, mă instalez iar în fotoliul de preşedinte şi atunci ai să vezi ce-o să fie!...

— Instalează-te, îmi răspunse Vadea, cine nu te lasă, Erofeicik? Dacă vrei, instalează-te...

Voinovo – Usad

Nici dimineaţa n-a căzut asupra noastră vreo bombă. Şi atunci, deschizînd plenara a treia, am spus:

Senatori! Văd că în lume nimeni nu vrea să ne împrietenim, nici să ne certăm. Toţi ne-au întors spatele şi şi-au oprit răsuflarea. Şi, întrucît detaşamentele de pedeapsă din Petuşki vor sosi mîine spre seară, iar tuşa Şura va termina rossiiskaia mîine dimineaţă, iau în mîinile mele puterea totală; adică, proştilor care nu înţeleg le explic: introduc restricţii de circulaţie. Mai mult decît atît, împuternicirile preşedintelui le declar extraordinare şi în acelaşi timp devin preşedinte. Adică persoana aflată *mai presus de lege şi proroci*...

Nimeni nu se împotrivi. Numai premierul Borea S., auzind cuvîntul „proroci", tresări, se uită ciudat la mine şi toate părţile lui de sus vădeau dorinţa sălbatică a răzbunării...

Peste două ore îşi dădu sufletul în braţele ministrului apărării. A murit de jale şi din cauza exageratei sale înclinaţii către generalizări. Alte cauze parcă n-au fost şi de făcut autopsia nu i-am făcut-o, pentru că de autopsie

ne era scîrbă. Iar spre seara aceleiași zile toate telexurile din întreaga lume au recepționat comunicatul: „Moartea a survenit din cauze naturale". Nu se spunea moartea cui, dar lumea își dădea seama.

Cea de-a patra plenară a fost funebră.

Am luat cuvîntul și am spus: „Delegați! Dacă vreodată voi avea copii, le voi pune pe perete portretul procuratorului Iudeii, Pilat din Pont, pentru ca pruncii să crească în curățenie. Procuratorul stă în picioare și se spală pe mîini – iată cum va fi portretul. La fel și eu: mă ridic și mă spăl pe mîini. M-am alăturat vouă numai din beție și în pofida oricărei evidențe. V-am spus că trebuie să revoluționăm inima, că trebuie să ridicăm sufletele pînă la însușirea categoriilor morale eterne – iar restul, tot ce ați pus voi la cale aici, nu-i decît deșertăciune și lîncezeală a spiritului, netrebnicie și frecangeală...

Și gîndiți-vă și singuri la ce ne putem aștepta! În piața comună n-o să ne primească nimeni. Navele celei de-a șaptea flote americane n-au să treacă pe aici, nici măcar n-au să vrea..."

În momentul acesta au început să-mi strige din mulțime:

— Nu dispera, Venea! Nu mai trage vîntoase! Au să ne dea bombardiere! B-62 au să ne dea!

— Ba bine că au să ne dea B-62! Puneți-vă pofta-n cui! Zău că-mi vine să rîd auzindu-vă, senatori!

— Au să ne dea „Fantome"!

— Ha-ha! Care a spus „Fantome"? Încă un cuvînt despre „Fantome" și plesnesc de rîs...

Aici, de la locul lui, Tihonov spuse:

— Poate că „Fantome" n-au să ne dea, dar devalorizarea francului precis au să ne-o dea...

— Ești prost, Tihonov, după cum văd! Nu zic nu, ești un teoretician valoros, dar cînd

trînteşti cîte una!... De fapt, nu despre asta-i vorba. De ce întregul raion Petuşki e cuprins de flăcări, însă *nimeni, nimeni* nu bagă asta de seamă, nici măcar în raionul Petuşki? Pe scurt, eu string din umeri şi părăsesc postul de preşedinte. Eu, precum Pilat din Pont, mă spăl pe mîini şi beau în faţa voastră ultimele picături de rossiiskaia. Da, calc în picioare împuternicirile mele şi plec. La Petuşki.

Vă puteţi imagina ce furtună s-a stîrnit printre delegaţi, mai ales cînd am băut ultimele picături!...

Iar cînd m-am ridicat să plec, cînd am plecat – ce vorbe mi-au zburat din urmă! Puteţi şi voi să vi le imaginaţi, eu n-am să vi le reproduc...

În inima mea nu era nici o urmă de căinţă. Mergeam printre pajişti şi tufe de sulfină, printre hăţişuri de cacadîri şi cirezi de vaci, în cîmpie îmi făceau plecăciuni grînele şi îmi zîmbeau albăstrelele. Dar, repet, n-aveam în inimă nici un strop de căinţă... Soarele asfinţea, iar eu mergeam întruna.

„Împărăteasă a Cerurilor, ce mult mai e pînă la Petuşki!", mi-am spus eu. „Merg, merg şi nu dau de Petuşki. De-acum e întuneric peste tot – de ce n-am ajuns la Petuşki?"

„Unde-o fi Petuşki?", am întrebat eu, apropiindu-mă de veranda iluminată a cuiva. De unde a apărut veranda asta? Poate că nu-i deloc verandă, ci-i o terasă, un mezanin sau o atenansă? Căci nu mă pricep deloc la aşa ceva, mereu le încurc.

Am bătut şi am întrebat: „Unde-i Petuşki? Mai e mult pînă la Petuşki?". Şi ca răspuns, toţi cei de pe verandă au izbucnit în rîs şi nu mi-au spus nimic. Nu m-am supărat şi am bătut din nou – nechezatul de pe verandă s-a

stîrnit iarăși. Ciudat! Ca și cum asta n-ar fi fost de-ajuns, cineva necheza în spatele meu.

M-am uitat peste umăr: pasagerii trenului „Moscova – Petușki" ședeau la locurile lor și zîmbeau murdar. Așa deci? Înseamnă că încă mai merg cu trenul?...

„Nu-i nimic, Erofeev, nu-i nimic. N-au decît să rîdă toți, nu le acorda atenție. Cum a spus Saadi, fii drept și simplu precum chiparosul și fii, ca palmierul, darnic. Nu înțeleg ce caută aici palmierul, dar n-are a face, fii oricum ca palmierul. Ți-a mai rămas kubanskaia în buzunar? Ți-a rămas. Bine, du-te la capătul vagonului și bea. Bea, ca să nu-ți mai fie atîta greață".

M-am dus spre capătul vagonului, strîns din toate părțile de un cerc de surîsuri prostești. De pe fundul sufletului meu se ridica neliniștea și nu puteam înțelege ce fel de neliniște e, de unde a apărut și de ce-i așa de nedeslușită...

— Ne apropiem de Usad, da? Mulțimea se înghesuia la ușă, așteptînd să coboare, lor le-am adresat întrebarea. Ajungem la Usad?

— Decît să pui, din beție, întrebări prostești, mai bine-ai sta acasă, îmi răspunse un bătrîn, și ți-ai face lecțiile. Cred că nu ți-ai învățat lecțiile pentru mîine, mama are să te certe.

Iar pe urmă a adăugat:

— Nu și-a șters cașul de la gură, dar a învățat să judece!...

Ce-o fi cu moșul, s-o fi tîmpit? Care mamă? Care lecții? Care caș?... Ba nu, nu moșul s-a tîmpit, eu m-am tîmpit. Pentru că alt moșulică, cu fața albă-albă, s-a oprit lîngă mine, mi s-a uitat de jos în sus în ochi și mi-a spus:

— La drept vorbind, unde vrei să te duci? Vremea măritișului ți-a trecut, la cimitir e prea devreme să te duci. Unde vrei să mergi, dragă pribeagă?...

„Dragă pribeagă!!!?"

Am tresărit și m-am mutat în celălalt capăt al vagonului. Ceva nu-i bine în lume. E ceva putred în tot regatul și toți au creierii pe-o parte. Pentru orice eventualitate, m-am pipăit peste tot: după toate astea, ce fel de „dragă pribeagă" mai sînt și eu? De unde și pînă unde? Și la ce bun? Se poate, firește, să glumești, dar nu într-un fel atît de neghiob!

Eu sînt în toate mințile, iar ei nu sînt – sau poate dimpotrivă: ei sînt în toate mințile, iar eu nu sînt? De pe fundul sufletului, neliniștea se tot ridica și se ridica. Și atunci cînd am ajuns în stație și ușa s-a deschis, n-am rezistat și am mai întrebat o dată, l-am întrebat pe unul dintre cei care coborau:

— E stația Usad, nu?

Iar el (cu totul pe neașteptate) a luat poziția de drepți în fața mea și a zbierat: „Nu, să trăiți!" – după care mi-a strîns mîna, s-a aplecat și mi-a spus la ureche: „N-o să uit niciodată cît de bun ați fost cu mine, tovarășe locotenent-major!"...

Și a coborît din tren, ștergîndu-și o lacrimă cu mîneca.

Usad – kilometrul 105

Am rămas la capătul vagonului, într-o singurătate deplină și într-o nedumerire deplină. Nici măcar nu era întru totul nedumerire, era aceeași neliniște ce trecea în amărăciune. La urma urmei, ducă-se dracului, fie „dragă pribeagă", fie „locotenent-major" – dar *de ce* dincolo de fereastră e întuneric? Spuneți-mi, vă rog. De ce dincolo de fereastră e beznă, dacă trenul

a plecat dimineața și a parcurs exact o sută de kilometri?... De ce?

Mi-am lipit capul de ferestruică – o, ce întunecime! Și ce-i acolo, în întunecimea asta – ploaie sau ninsoare? Sau pur și simplu mă uit în întunecime printre lacrimi? Doamne.

— A! Tu ești! spuse cineva din spatele meu cu voce plăcută și atît de bucuroasă și răutăcioasă în același timp, încît eu nici nu m-am întors. Am înțeles de îndată *cine*-i în spatele meu. „Acusi are să mă ispitească, rîtanul parșiv! Și-a găsit momentul să mă ispitească!"

— Deci tu ești, Erofeev?

— Firește că-s eu. Cine altul să fie?

— Ți-e greu, Erofeev?

— Cred și eu că mi-e greu. Numai că asta nu te privește pe tine. Vezi-ți de drum, nu te-ai luat de omul potrivit[1].

Vorbeam tot așa, cu capul proptit de ferestruica din capătul culoarului și fără să mă întorc spre el.

— Dacă ți-e greu, continuă satana, înfrînează-ți avîntul. Înfrînează-ți avîntul spiritual și-ți va fi mai ușor.

— Pentru nimic în lume n-am să mi-l înfrînez.

— Atunci ești prost.

— Asta mi-o spune un prost.

— Bine, bine... N-are voie omul să spună o vorbă... Uite ce-i: mai bine ia și sari din tren în timpul mersului. Poate că n-ai să-ți rupi gîtul...

Mai întîi m-am gîndit și pe urmă i-am răspuns:

— Nu-u, nu sar, mi-e frică. Negreșit mi-aș rupe gîtul...

Și satana a plecat făcut de rușine.

---

1. Parodie a cunoscutului episod din romanul *Frații Karamazov* de Dostoievski.

Iar eu – ce-mi mai rămîne de făcut? – am supt șase înghițituri din gîtul sticlei și iar mi-am proptit capul de ferestruică. Întunecimea tot plutea dincolo de geam și mă tot neliniștea. Și-mi trezea un gînd negru. Îmi încordam creierii ca să șlefuiesc acest gînd, dar nu puteam nicidecum să-l șlefuiesc, așa că gîndul se prelingea precum berea vărsată pe masă. „Nu-mi place bezna asta de dincolo de fereastră, nu-mi place deloc."

Dar cele șase înghițituri de kubanskaia se apropiau de-acum de inimă, pe furiș, una cîte una, se apropiau de inimă și inima intra în luptă corp la corp cu rațiunea...

„Și de ce nu-ți place bezna asta? Bezna-i beznă și n-ai ce să-i faci. Beznei îi ia locul lumina, iar luminii îi ia locul bezna – asta-i părerea mea. Și chiar dacă nu-ți place, ea nu încetează să fie beznă pentru că nu-ți place ție. Deci, rămîne o ieșire: să accepția bezna asta. Noi, proștii, nu putem pune stăpînire pe legile veșnice ale existenței. Astupîndu-ne nara stîngă, nu ne putem sufla mucii decît pe nara dreaptă. Nu-i așa? Atunci n-are rost să pretinzi ca dincolo de fereastră să fie lumină, dacă-i întuneric..."

„Asta-i așa... Dar am plecat dimineața... La opt și șaisprezece, de la Gara Kursk..."

„Mare lucru că ai plecat dimineața!... Acum, slavă Domnului, zilele-s scurte, n-apuci să te dumirești și – pleosc! Iar s-a făcut întuneric... Și doar pînă la Petușki e ta-a-re mult de mers! De la Moscova la Petușki e ta-a-re mult de mers!..."

„Care «ta-a-re»! Ce-i tot dai cu «ta-a-re» și iar cu «ta-a-re»! De la Moscova la Petușki e de mers exact două ore și cincisprezece minute. Vinerea trecută, de pildă..."

„Ce nevoie ai tu de vinerea trecută? N-are importanță ce-a fost vinerea trecută! Vinerea

trecută și trenul a circulat aproape fără să oprească. Și în general mai înainte trenurile mergeau mai repede... Iar acum, dracu' știe de ce stă pe loc. Te-apucă și greața uneori: stă și iar stă. Și tot așa la fiecare stîlp... În afară de Esino..."

M-am uitat pe fereastră și iar m-am posomorît.

„Da-a... Ciudat, totuși... Am plecat la opt dimineața... Și încă mai mergem..."

Aici însă a explodat inima: „Dar ceilalți? Ceilalți sînt mai răi decît tine? Ceilalți merg și nu întreabă de ce merg atît de mult și de ce-i așa de întuneric. Merg liniștiți și se uită pe geam... De ce tu trebuie să mergi mai repede decît ei? Îmi vine să rîd ascultîndu-te, Venea, îmi vine să rîd și mi-e scîrbă... Grăbit mai ești! Dacă ai băut, Venea, fii mai modest, nu-ți închipui că ești mai deștept și mai bun decît ceilalți!..."

Toate astea m-au calmat cu totul. M-am dus din nou în vagon și m-am așezat pe banchetă, încercînd să nu mă uit pe fereastră. Tot publicul din vagon, vreo cinci sau vreo șase oameni, dormeau cu capetele în piept, precum copiii de țiță... Era să aținesc și eu...

Și deodată am sărit ca ars: „Doamne milostive! Păi la unsprezece dimineața ea trebuia să mă aștepte. La unsprezece dimineața o să mă aștepte, iar afară-i încă întuneric... Înseamnă că va trebui s-o aștept pînă în zori. Căci nu știu unde stă. Am nimerit la ea acasă de douăsprezece ori tot prin dosul unor case și beat-mort... Ce rău îmi pare că a treisprezecea oară merg spre ea treaz cu desăvîrșire. Din pricina asta va trebui să aștept pînă cînd se va face ziuă în sfîrșit! Pînă cînd se vor arăta zorii celei de-a treisprezecea vineri!

De altfel, stop! Cînd am plecat din Moscova, zorii vinerii mele se arătaseră. Înseamnă că azi e vineri! De ce-i așa de întuneric dincolo de fereastră?..."

„Iar! Iar o ții morțiș cu întunericul tău! Ți s-a pus pata pe întunericul ăsta!"

„Păi vinerea trecută..."

„Iar mă iei cu vinerea trecută! Văd, Venea, că ești cu totul în trecut. Văd că nu vrei deloc să te gîndești la viitor!..."

„Nu, nu, ascultă... Vinerea trecută, la unsprezece dimineața fix, stătea pe peron, cu cosița de la ceafă pînă la poponeață... Și era lumină de-a binelea, asta o țin bine minte, și cosița o țin bine minte..."

„Mare lucru «cosița»! Pricepe odată, prostule, îți repet: ziua se micșorează, pentru că-i toamnă. Vinerea trecută la unsprezece dimineața, nu te contrazic, era lumină. Iar vinerea asta, la unsprezece, poate să fie întuneric de-a binelea, de să-ți bagi degetul în ochi. Știi cum se micșorează ziua acum? Știi? Văd că nu știi nimic, numai te lauzi că știi tot!... Și-ai mai zis: «cosița»! Păi cosița, poate, crește: poate că de vinerea trecută a ajuns mai jos de poponeață... Însă ziua de toamnă, dimpotrivă, nu-i mai mare decît o sulă bleagă!

Totuși, ce aiurit ești, Venea!"

M-am plesnit, nu foarte tare, peste obraz, am mai supt trei înghițituri și mi-au dat lacrimile. De pe fundul sufletului, în locul neliniștii, s-a ridicat dragostea. M-am pleoștit de tot: „I-ai promis purpură și crini și-i duci trei sute de grame de bomboane Albăstrele. Și uite: peste douăzeci de minute vei ajunge la Petușki și, pe peronul inundat de soare, te vei fîstîci și vei întinde Albăstrelele astea. Și toți cei din jur vor spune: «De treisprezece ori la rînd nu vedem

decît Albăstrele. Dar niciodată n-am văzut nici crini, nici purpură». Iar ea o să izbucnească în rîs și-o să spună: «.....».

În momentul acesta am ațipit de tot. Mi-am lăsat capul pe umeri și nu mai voiam să mi-l ridic pînă la Petuški. Iarăși m-am lăsat în voia torentului...

Kilometrul 105 – Pokrov

Dar am fost împiedicat să mă las în voia torentului. De îndată ce am ațipit, cineva m-a lovit cu coada pe spinare. Am tresărit și am întors capul: în fața mea stătea unul fără picioare, fără coadă și fără cap.

— Cine ești? îl întrebai eu cuprins de mirare.

— Ghicește! spuse el și izbucni în rîs, într-un rîs canibal...

— Asta-i bună! M-oi apuca de ghicit!...

Supărat, i-am întors spatele, ca să picotesc din nou. Însă deodată, din elan, cineva m-a pocnit cu capul în spinare. M-am întors din nou: dinaintea mea era același cineva fără picioare, fără coadă și fără cap.

— De ce mă lovești? îl întrebai.

— Ghicește de ce!... răspunse celălalt cu același rîs canibal.

De data asta m-am hotărît să ghicesc. „Altfel, dacă-i întorci spatele, nu-i mare lucru să te trosnească pe spinare cu picioarele..."

Mi-am lăsat ochii în pămînt și am început să mă gîndesc. El a așteptat să mă gîndesc și, în așteptare, mi-a plimbat coșcogea pumnul chiar pe lîngă nări. Parcă îi ștergea mucii prostului de mine...

Totuși, primul a început tot el să vorbească:

— Mergi la Petuşki? În oraşul unde nici vara, nici iarna nu se scutură şi aşa mai departe?

— Da. Unde nici vara, nici iarna nu se scutură şi aşa mai departe.

— Unde parşiva ta se tăvăleşte în iasomie şi în şi păsărele zburătăcesc deasupra ei şi o sărută unde au chef?

— Da. Unde au chef.

El rise din nou şi mă pocni la lingurică.

— Atunci, ascultă. În faţa ta e sfinxul. Şi n-o să te lase să intri în oraşul ăsta.

— De ce să nu mă lase? De ce să nu mă laşi? Ce să fie acolo, în Petuşki? Molimă? Acolo cineva a pus şaua pe fiică-sa? Şi tu...

— Acolo-i mai rău decît fiica şi molima. Ştiu mai bine decît tine ce-i acolo. Dar ţi-am spus că nu te las şi asta înseamnă că nu te las. Mai bine zis, te las doar cu condiţia să-mi dezlegi cinci ghicitori.

„La ce-i trebuie nemerniculuí ghicitorile?", m-am gîndit în sinea mea. Dar cu voce tare am spus:

— Hai, nu mă mai fierbe, zi-mi ghicitorile. Ia-ţi de-aici pumnul, nu mă pocni la lingurică şi spune-mi ghicitorile.

„La ce i-or fi trebuind nătîngului ghicitorile?", m-am gîndit încă o dată. Dar el o şi începuse pe prima:

„Celebrul muncitor fruntaş Aleksei Stahanov[1] se ducea de două ori cu treaba mică şi o dată la două zile cu treaba mare. Iar la beţie se ducea

1. Aleksei Stahanov (1905-1977) – miner, care în anii '30 ai secolul trecut a stabilit cîteva recorduri de extragere a cărbunelui ; propaganda bolşevică a făcut din el un erou, în întreaga ţară răspîndindu-se mişcarea „stahanoviştilor" (a fruntaşilor-recordsmeni în diferite sectoare de producţie).

de patru ori pe zi cu treaba mică, iar cu treaba mare nu se ducea niciodată. Socotește de cîte ori pe an fruntașul Aleksei Stahanov ieșea cu treaba mică și de cîte ori cu treaba mare dacă se știe că era beat trei sute douăsprezece zile pe an."

În sinea mea m-am gîndit: „La cine face aluzie, porcul? La WC nu se duce niciodată? Bea, fără să se trezească? La cine face aluzie, canalia?..."

M-am supărat și am spus:

— E o ghicitoare proastă, sfînxule. E o ghicitoare cu context de purceluș. N-am să-ți dezleg ghicitoarea asta proastă.

— Ah, n-ai s-o dezlegi! Bine, bine! Te fac eu să cînți! Ascult-o pe a doua:

„Cînd navele celei de-a șaptea flote americane au acostat în gara Petuški, fete membre de partid nu erau acolo, dar, dacă le considerăm pe comsomoliste membre de partid, atunci fiecare a treia dintre ele era blondă. După plecarea celei de-a șaptea flote americane s-au descoperit următoarele: fiecare a treia comsomolistă era violată, fiecare a patra violată era comsomolistă, fiecare a cincea comsomolistă violată era blondă, fiecare a noua blondă violată era comsomolistă. Dacă în Petuški sînt de toate 428 de fete, află cîte brunete membre de partid au rămas neatinse."

„La cine, la cine face acum aluzie, cîinele? De ce brunetele sînt toate nevătămate, iar blondele sînt violate pînă la una? Ce vrea să spună cu asta, parazitul?"

— N-am să-ți dezleg ghicitoarea asta, sfînxule. Iartă-mă, dar n-am s-o dezleg. E o ghicitoare foarte urîtă. Mai bine spune-mi-o pe a treia.

— Ha-ha! Dezleag-o pe a treia:

„Așa cum se știe, în Petuški nu există punctele A. Cu atît mai mult, nu există punctele C,

Nu există decît punctele B. Așadar: Papanin[1], dorind să-l salveze pe Vodopianov, a plecat din punctul B1 către punctul B2. În aceeași clipă, Vodopianov, dorind să-l salveze pe Papanin, a plecat din punctul B2 spre punctul B1. Nu se știe de ce, amîndoi s-au pomenit în punctul B3, aflat față de punctul B1 la distanța de 12 scuipături ale lui Vodopianov și față de punctul B2 la distanța de 12 scuipături ale lui Papanin. Dacă știm că Papanin scuipa la trei metri șaptezeci și doi de centimetri, iar Vodopianov nu știa deloc să scuipe, a plecat oare Papanin să-l salveze pe Vodopianov?"

„Dumnezeule! Și-o fi ieșit din minți sfînxul ăsta parșiv? Ce îndrugă. De ce în Petușki nu-i nici A, nici C și este doar B? La cine, măgarul, face aluzie?..."

Ha-ha! strigă, frecîndu-și palmele, sfînxul. Nici pe asta n-o s-o dezlegi?! Nici pe asta? Te-ai blocat, stîrpitură înaltă ce ești? Te-ai blocat? Atunci, na-ți-o și pe-a patra:

„Lordul Chamberlain, premierul Imperiului Britanic, ieșind din restaurantul stației Petușki, a alunecat pe boritura cuiva și în cădere a răsturnat masa de alături. Înainte de cădere, pe masă erau: două prăjituri de cîte 35 de copeici, două porții de beauf Stroganov de cîte 73 de copeici fiecare, două porții de uger de cîte 39 de copeici. Și două carafe cu Xérès de cîte 800 de grame fiecare. Toate hîrburile au rămas întregi.

---

1. Ivan Papanin (1894-1986) explorator al Polului Nord; în 1934 a înființat o stație biologică la Capul Celiuskin. Spărgătorul de gheață din dotarea stației s-a scufundat și membrii expediției, surprinși pe un sloi uriaș aflat în derivă, au fost salvați de cîțiva aviatori, dintre care cel mai cunoscut era Mihail Vodopianov (1899-1980). În textul lui Erofeev avem, deci, o ironie: nu Papanin l-a salvat pe Vodopianov, ci Vodopianov pe Papanin.

Însă mîncărurile n-au mai fost bune de nimic. Iar cu Xêrêsul s-a întîmplat așa: o carafă nu s-a spart, dar din ea a curs tot vinul, pînă la ultima picătură; ce-a de-a doua carafă s-a făcut țăndări, dar din ea nu a curs nici o picătură. Dacă știm că prețul unei carafe goale e de șase ori mai mare decît prețul unei porții de uger, iar prețul Xêrêsului îl știe fiecare copil – află ce notă de plată i-a fost prezentată lordului Chamberlain, premierul Imperiului Britanic, la restaurantul Gării Kursk".

— Cum adică al „Gării Kursk"?

— Chiar așa: al „Gării Kursk"!

— Păi unde a alunecat, unde? Doar a alunecat la Petușki! Doar lordul Chamberlain a alunecat la restaurantul din Petușki!

— Iar nota de plată a achitat-o la Gara Kursk. Cît a fost totalul de pe notă?

„Dumnezeule! De unde apar sfincșii ăștia? Fără picioare, fără cap, fără coadă, ba pe deasupra mai îndrugă și atîtea nerozii! Și cu o asemenea mutră de bandit!... La cine face aluzie, lepădătura?..."

— Asta nu-i ghicitoare, sfînxule. Asta-i bătaie de joc.

— Nu, nu-i bătaie de joc. E ghicitoare. Dacă nu-ți place, atunci...

— Atunci spune-o pe ultima, hai!

— Ghicește-o pe ultima. Numai ascultă-mă cu atenție:

— „Uite că merge Minin[1] și din direcția cealaltă vine Pojarski[2]. «Arăți ciudat astăzi, Minin,

---

1. Kuzma Minin (?-1616) – negustor din Nijni-Novgorod, care în 1611 a chemat poporul la lupta de eliberare a Moscovei de sub ocupația poloneză.
2. Dmitri Pojarski (1578-1641) – conducătorul oștilor populare care au eliberat Moscova în 1612.

zice Pojarski, de parcă ai băut mult astăzi.» «Și tu ești ciudat, Pojarski, mergi și dormi mergînd.» «Spune-mi cinstit, Minin, cît ai băut azi?» «Îți spun îndată: mai întîi 150 de grame de rossiiskaia, pe urmă 580 de grame de kubanskaia, 150 de stolicinaia, 125 de perțovka și 700 de grame de carcalete. Dar tu?» «Și eu tot atît, Minin.»

«Așadar, unde te duci acum, Pojarski?» «Cum unde? La Petușki, desigur. Dar tu, Minin?» «Păi și eu tot la Petuski. Iar tu, cneazule, mergi în cu totul altă direcție!» «Ba nu, tu mergi în altă direcție, Minin.» Pe scurt, s-au convins unul pe altul că trebuie să facă amîndoi cale-întoarsă. Pojarski a pornit în direcția în care mergea Minin, iar Minin în direcția în care mergea Pojarski. Și amîndoi au nimerit la Gara Kursk.

Așa. Iar acum spune-mi: dacă n-ar fi schimbat amîndoi direcția și ar fi mers înainte, unde ar fi nimerit? Unde ar fi ajuns Pojarski? Spune!"

— La Petușki? șoptii eu, plin de speranță.

— Ba bine că nu! Ha-ha! Pojarski ar fi ajuns la Gara Kursk! Uite unde ar fi nimerit!

Și sfînxul a izbucnit în rîs și s-a ridicat pe ambele picioare.

— Dar Minin? Unde ar fi ajuns Minin dacă și-ar fi văzut de drum și nu ar fi ascultat sfaturile lui Pojarski? Unde ar fi nimerit Minin?

— Poate că la Petușki? spusei eu, fără să mai am mari speranțe și aproape plîngînd. La Petuski, da?

— Dar la Gara Kursk nu vrei? Ha-ha! Și sfînxul, de parcă i-ar fi fost prea cald, de parcă ar fi asudat de-acum din cauza triumfului și bucuriei răutăcioase, își făcu vînt cu coada. Și Minin o să ajungă la Gara Kursk!... Deci, care din ei o să nimerească la Petuski, ha-ha? Păi la Petuski, ha-ha, nimenin u ajunge îndeobște!...

Ce mai rîdea ticălosul! Niciodată în viața mea nu mai auzise mun asemenea rîs de hingher! Și dacă numai ar fi rîs! Însă, rîzînd mereu, mă apucă de nas cu două articulații și mă tîrî undeva...

— Unde? Unde mă tîrăști, sfînxule? Unde mă tîrăști?

— O să vezi tu unde! Ha-ha! O să vezi!...

Pokrov – kilometrul 113

M-a tras la capătul culoarului, m-a răsucit cu mutra spre fereastră și s-a topit în văzduh... Ce nevoie avea să facă asta?

M-am uitat pe fereastră. Într-adevăr, întunericul de mai înainte nu mai era dincolo de geam. Pe sticla aburită cineva scrisese cu degetul: „..." – și în dîrele acelea transparente am zărit luminile unui oraș, multe lumini și, rămînînd în urmă, tabla cu denumirea stației „Pokrov".

„Pokrov! Un oraș din raionul Petușki! Trei opriri și pe urmă Petușki! Ești pe drumul cel bun, Venedikt Erofeev." Și neliniștea mea, care pînă atunci se tot ridica de pe fundul sufletului, se lăsă deodată la fundul sufletului și se potoli acolo...

Trei sau patru clipe, zăcu acolo potolită. Iar apoi – apoi nu că începu să se ridice de pe fundul sufletului, nu, sări de pe fundul sufletului: un gînd, un gînd monstruos se năpusti în mine, încît chiar genunchii începuseră să-mi tremure.

Uite, acum am plecat din stația Pokrov. Am văzut că scrie „Pokrov", am văzut luminile strălucitoare. Toate-s bune – și „Pokrov", și luminile strălucitoare. Dar de ce erau pe partea dreaptă

în direcția de mers a trenului? Sînt de acord: rațiunea mea-i într-o anumită eclipsă, însă nu-s copil, știu că dacă stația Pokrov era la dreapta, înseamnă că merg de la Petușki la Moscova și nu de la Moscova la Petușki!... O, sfînx parșiv!

Am amuțit și am început să mă agit prin tot vagonul, mai ales că nu era în el nici un suflet de om. „Stai, Venicika, nu te grăbi. Inimă proastă, nu te zbate[1]. Poate că ai încurcat ceva: poate că Pokrov era, totuși, pe partea stîngă și nu pe cea dreaptă? Du-te din nou la capătul culoarului, uită-te mai bine pe care parte față de direcția de mers a trenului este scris «...»."

M-am repezit la capătul culoarului și m-am uitat la dreapta: pe sticla aburită era scris clar și frumos:"...". M-am uitat la stînga: și acolo, la fel de frumos, era scris: „...". Doamne, m-am apucat cu mîinile de cap și m-am întors în vagon și acolo iar am amuțit și am început să mă agit.

„Stai, stai... Ia amintește-ți, Venicika, tot drumul de la Moscova ai stat în partea stîngă față de direcția trenului, și toți mustăcioșii, toți mitricii, toți decembriștii – toți ședeau în partea stîngă față de direcția de mers a trenului. Și înseamnă că, dacă mergi în direcția bună, valijoara ta trebuie să fie în partea stîngă față de direcția de mers a trenului. Vezi ce simplu e!..."

Am început să alerg prin tot vagonul în căutarea valijoarei – valijoara nu era nicăieri, nici în stînga, nici în dreapta.

Unde-i valijoara mea?!

„Bine, bine, Venea, calmează-te. Lasă. Valijoara-i un fleac, ai s-o găsești mai pe urmă. Mai întîi limpezește-ți gîndul: În ce direcție mergi?

---

1. Primul vers dintr-o poezie fără titlu de Serghei Esenin (ciclul *Motive persane*).

Și-abia după aceea caută-ți valijoara. Mai întîi șlefuiește-ți gîndul – și pe urmă valijoara. Gîndul să ți-l limpezești sau – milionul?[1] Firește, mai întîi gîndul și de-abia pe urmă – milionul."

„Ești mărinimos, Venea. Bea tot restul de kubanskaia – pentru că ești mărinimos."

Și iată, mi-am dat capul pe spate, bînd ultimele picături. Și imediat s-a împrăștiat întunericul în care eram cufundat și a început să licărească răsăritul din profunzimile sufletului și rațiunii; și au început să lucească fulguranții, cîte o fulguranție o dată cu fiecare înghițitură și la fiecare înghițitură cîte o fulguranție...

„Omul nu trebuie să fie singur – asta-i părerea mea. Omul trebuie să se dăruiască oamenilor, chiar dacă ei nici nu vor să-l primească. Și dacă e totuși singur, trebuie să umble prin vagoane. Trebuie să-i găsească pe oameni și să le spună: «Uite. Sînt singur. Mă dăruiesc vouă cu totul, fără să păstrez nimic pentru mine. (Fiindcă ultimele picături de-abia le-am băut, ha-ha!) Iar voi dăruiți-vă mie și, după ce v-ați dăruit, spuneți-mi: în ce direcție mergem? De la Moscova la Petușki sau de la Petușki la Moscova?»" „Și, după părerea ta, chiar așa trebuie să procedeze omul?", m-am întrebat singur, aplecîndu-mi capul spre stînga:

„Da. Chiar așa, mi-am răspuns singur, aplecîndu-mi capul spre dreapta. Doar n-am să stau un secol uitîndu-mă la «...» de pe sticlele aburite și lăsînd să mă chinuiască întrebarea asta fără răspuns!..."

Și am pornit prin vagoane. În primul nu era nimeni, numai ploaia împroșca prin ferestrele

1. Parafrază după *Adolescentul* de Dostoievski; eroul principal năzuiește „nu să cîștige un milion, ci să-și limpezească gîndul".

deschise. Nici în al doilea nu era nimeni; nici măcar ploaia nu împroșca... În al treilea – era cineva...

Kilometrul 113 - Omutișce

...o femeie, toată în negru din cap pînă-n picioare, stătea la fereastră și, scrutînd nepăsătoare negura de afară, își ducea la buze o batistă brodată. „Leit copia «Tristeții nemîngîiate», copia ta, Erofeev", m-am gîndit eu îndată și am izbucnit iute în rîs.

Încetișor, în vîrful picioarelor, ca să nu sperii farmecul, m-am apropiat de ea din spate și m-am pitit. Femeia plîngea.

Uite! Omul se izolează ca să plîngă. Dar la origini el nu e singur. Cînd omul plînge, pur și simplu nu vrea ca cineva să-i împărtășească lacrimile. Și bine face, căci ce e pe lume mai presus de lipsa consolării?... O, aș spune acum ceva, ceva încît să țîșnească lacrimi din ochii tuturor mamelor, încît să se îmbrace în doliu toate palatele și bordeiele, chișlacurile și aulurile!

Dar ce să spun?

— Prințesă, o chemai eu încet.

— Ce vrei? îmi răspunse prințesa, uitîndu-se pe fereastră.

— Nimic. Din spate se vede că ai o muzicuță, uite ce-i.

— Nu da din picioare, băiete. Nu-i muzicuță, e rădăcina nasului... Mai bine șezi și taci, ai putea trece drept deștept...

„Eu, în situația mea, să tac! Eu care am străbătut toate vagoanele ca să dezleg enigma!...

Păcat că am uitat care-i enigma, dar, mi-aduc aminte, e ceva foarte important... De altminteri, nu-i nimic, o să-mi amintesc mai tîrziu... Femeia plînge și asta-i mult mai important... O, nerușinaților! Au prefăcut pămîntul meu în iadul cel mai de rahat – și ne silesc să ne ascundem de oameni lacrimile, iar rîsul să ni-l expunem în văzul lumii!.. O, canalii josnice! Nu le-au lăsat oamenilor nimic în afară de «mîhnire» și «spaimă» și, după toate astea, rîsul lor e public, iar lacrimile-s sub interdicție!...

O, să spun acum ceva ca să-i ard pe toți netrebnicii cu verbul meu![1] Ceva să arunce popoarele antice pradă dezorientării!..."

M-am gîndit și am spus:

— Prințesă... Hei, prințesă!...

— Eh, ce mai vrei?

— Nu mai ai muzicuța. Nu se vede.

— Atunci ce vezi?

— Doar niște tufe (îmi răspundea uitîndu-se mereu pe fereastră și nu se întorcea spre mine).

— Tufă ești chiar tu, după cum văd...

„Bine, dacă-i să fiu tufă, să fiu." M-am potolit imediat, m-am așezat pe o banchetă și m-am moleșit. Nicicum, chiar să mă omori, nu-mi puteam aduce aminte de ce pornisem prin vagoane și o întîlnisem pe femeia aceea... Totuși, ce-i lucrul acela „important"?

— Ia ascultă, prințesă!... Dar unde-i valetul tău, Piotr? Nu l-am văzut de anul trecut, din august.

— Ce bazaconii spui?

— Pe cuvînt de onoare, de atunci nu l-am văzut... Unde-i, unde-i valetul tău?

---

1. Parafrază a unui vers din poezia „Prorocul" de Pușkin: „Cu verbul să arzi inimile oamenilor".

— E și al tău, la fel cum e și al meu! se răsti prințesa. Și deodată se smulse din loc și porni spre ușă, măturînd cu rochia podeaua vagonului. Chiar lîngă ușă se opri, întoarse spre mine fața ei răgușită, hodorogită, scăldată de lacrimi, și-mi strigă:

— Te urăsc, Andrei Mihailovici! Te u-răsc!

Și dispăru.

„Așa da-a-a, am lungit eu exclamația, cum făcea decembristul mai înainte, bine m-a mai ras!" Și a plecat fără să-mi răspundă la ceea ce-i mai important!... Împărătească a cerurilor, dar ce-i important? În numele binefacerilor tale, lasă-mă să-mi amintesc!... Valetule!

Am sunat clopoțelul... Peste o oră am sunat din nou.

— Va-le-tu-le!

Îmbrăcat tot în galben, a intrat servitorul, valetul meu, pe care-l cheamă Piotr. Nu știu cum, la o beție, l-am sfătuit să umble în galben pînă la moarte și el, prostul, m-a ascultat și de-atunci numai în galben umblă.

— Știi ceva, Piotr? Am dormit acum sau nu – tu ce crezi? Am dormit?

— În vagonul celălalt – da, ai dormit.

— Dar în ăsta – nu?

— În ăsta – nu.

— Asta mă miră, Piotr... Ia aprinde candelabrele. Îmi place cînd ard candelabrele, deși nu știu prea bine ce-s astea. Altfel, știi tu, iar mă apucă neliniștea... Deci, Piotr, dacă-i să-ți dau crezare, în vagonul celălalt am dormit, iar în ăsta m-am trezit? Așa-i?

— Nu știu. Eu însumi am dormit – în vagonul ăsta.

— Hm. Bine. Dar de ce nu te-ai sculat și nu m-ai trezit? De ce?

— De ce să te fi trezit? În vagonul ăsta n-avea rost să te trezesc pentru că ai dormit în celălalt; iar în celălalt de ce să te trezesc, dacă în ăsta te-ai trezit și singur?...

— Nu mă zăpăci, Piotr, nu mă zăpăci... Lasă-mă să mă gîndesc. Vezi tu, Piotr, nu pot nicidecum să-mi limpezesc un gînd. Așa de mare-i gîndul ăsta.

— Și care-i gîndul?

— Păi uite care-i: mi-a mai rămas ceva de băut?...

Omutișce – Leonovo

Nu, să nu crezi că ăsta-i chiar gîndul, nu-i decît un mijloc de a-l limpezi. Înțelegi, cînd beția iese din inimă, apar spaimele și șubrezenia conștiinței. Dacă aș bea ceva acum, n-aș mai fi atît de dezintegrat și incoerent... Se vede bine că-s dezintegrat?

— Nu se vede nimic. Numai mutra ți s-a umflat.

— Bine, nu-i nimic. Mutra încă nu înseamnă nimic...

— Și nici de băut nu mai este nimic, îmi sugeră Piotr, se ridică și aprinse candelabrele.

Am tresărit. „Bine că le-a aprins, bine, că altfel, știi, sînt puțin neliniștit. Mergem, mergem de-o noapte întreagă și nimeni nu-i cu noi în afară de noi."

— Dar unde-i prințesa ta, Piotr?

— A coborît de mult!

— Unde a coborît?

— La Hrapunovo. Venea de la Petușki la Hrapunovo. La Orehovo-Zuevo a urcat, și la Hrapunovo a coborît.

— Care Hrapunovo! Ce bazaconii spui, Piotr?... Nu mă zăpăci, nu mă zăpăci... Așa, așa... Gîndul cel mai important... Cine știe de ce, mi se tot învîrtește prin cap Anton Cehov. Și Friedrich Schiller. Friedrich Schiller și Anton Cehov – habar n-am de ce. Da, da... Uite, acum e mai clar: Friedrich Schiller, cînd se apuca de scris o tragedie, își vîra întotdeauna picioarele în șampanie. Mai bine zis, nu. Consilierul secret Goethe era acela care, la el acasă, umbla în papuci și halat. Dar eu – nu, și prin casă umblu fără halat; și pe stradă umblu în papuci... Dar Schiller ce caută aici? Da, uite ce caută: cînd i se întîmplă să bea votcă, își vîra picioarele în șampanie. Și le vîra și bea. Bine! Iar Cehov Anton înainte de moarte a spus: „Vreau să beau". Și a murit...

Piotr se tot uita la mine, proțăpit în fața mea. Și continua să nu înțeleagă mai nimic.

— Ferește-ți ochii, măgarule, nu te mai uita. Eu îmi adun gîndurile, iar tu te holbezi. Mai era și Hegel. Asta mi-o aduc aminte foarte bine: era și Hegel. Spunea: „Nu există deosebiri, în afara deosebirii de grad între gradele diferite și absența deosebirii". Adică, dacă-i să traducem asta într-un limbaj ca lumea: „Cine nu bea acum?"... Avem ceva de băut, Piotr?

— Nu avem. Totul s-a băut.

— Și în tot trenul nu-i nimeni?

— Nimeni.

— Așa...

Iar am căzut pe gînduri. Și ciudat era gîndul ăsta. Se învălătucea împrejurul a ceva ce se învălătucea la rîndu-i în ceva. Și acest „ceva" era tot ciudat. Și gîndul – greu era gîndul...

Ce făceam eu în clipa aceea – aținpeam sau mă trezeam? Nu știu și de unde să știu? „Există existența, dar ce nume să-i dăm? Ea

nu e vis, nici veghe"[1]. Am ațipit vreo 12 sau 35 de minute.

Și cînd m-a dezmeticit, în vagon nu mai era nici un suflet de om, iar Piotr dispăruse undeva. Trenul gonea întruna prin ploaie și beznă. Era ciudat să aud pocnetul ușilor în toate vagoanelor: era ciudat pentru că în nici un vagon nu era țipenie de om...

Zăceam ca un cadavru, scăldat într-o sudoare de gheață, și spaima mi se tot acumula sub inimă...

— Va-le-tu-le!

În ușă a apărut Piotr cu fața vînătă și răutăcioasă. „Vino aici, Piotr, vino, de ce ești ud tot? Tu trînteai ușile mai înainte, da?"

— N-am trîntit nimic. Am dormit.

— Atunci cine le trîntea?

Piotr se uita la mine fără să clipească.

— Bine, nu-i nimic, nu-i nimic. Dacă sub inimă crește neliniștea, înseamnă că trebuie s-o înăbuș, iar ca s-o înăbuș, trebuie să beau. Avem ceva de băut?

— N-avem nimic. Totul s-a băut.

— Și în tot universul nu-i nimeni-nimeni?

— Nimeni.

— Minți, Piotr, mă minți mereu!!! Dacă nu-i nimeni, atunci cine izbește ușile și ferestrele? A? Știi?... Auzi?... Sînt sigur că ai și de băut, dar mă minți mereu...

Tot fără să clipească și cu răutatea întipărită pe față, Piotr se uita la mine. Vedeam pe mutra lui că-l ghicisem, că-l înțelesesem și că el se temea acum de mine. Da, da, s-a trîntit peste candelabru și l-a stins cu trupul său, apoi a pornit prin vagon, stingînd luminile. „Îi e rușine,

---

1. Vers de Evgheni Baratînski (1800-1844).

îi e rușine!", m-am gîndit eu. Dar Piotr sărise deja pe fereastră.

— Întoarce-te, Piotr! Am strigat în așa hal, încît nu mi-am recunoscut vocea. Întoarce-te!

— Escrocule! mi-a răspuns el de dincolo de fereastră.

Și deodată, a pătruns din nou în vagon, a zburat spre mine, m-a tras de păr, mai întîi înainte și pe urmă înapoi, după care m-a mai tras o dată înainte, toate astea cu răutatea cea mai disperată...

— Ce-i cu tine, Piotr? Ce-i cu tine?!...

— Nimic! Rămîi! Rămîi aici, bunicuță! Rămîi, tîrfă bătrînă! Du-te la Moscova! Vinde-ți semințele. Eu nu mai pot, nu mai po-o-o-ot!

Și a zburat din nou, de data asta pentru totdeauna.

„Dracu' știe ce-i asta! Ce-i cu ei toți?" Mi-am încleștat tîmplele, am tresărit și am început să mă zbat. Odată cu mine au tresărit și au început să se zbată vagoanele. Mi-am dat seama că ele se zbăteau și tremurau de mult...

Leonovo – Petușki

...ușile vagoanelor au început să clănțănească, apoi au prins să vuiască tot mai clar și mai deslușit. Și iată – a intrat în zbor în vagonul meu și a trecut de-a lungul vagonului, cu fața învinețită de spaimă, tractoristul Evtiușkin. Iar după zece clipe pe aceeași cale au dat buzna niște hoarde de erinii și s-au năpustit în urma lui. Bubuiau dairalele și chimvalele...

Părul mi s-a făcut măciucă. Fără să știu ce fac, am sărit, am început să bat din picioare: „Opriți-vă, fetelor! Zeițe ale răzbunării, opriți-vă!

Pe lume nu-s vinovați!..." însă ele continuau să alerge.

Și cînd ultima a ajuns în dreptul meu, am început să fierb, am înșfăcat-o din spate, iar ea răsufla greu din pricina alergării.

— Încotro? Unde fugiți toate?...

— Ce vrei?! Ia slăbe-e-este-mă! Dă-mi dru-u-umul!...

— Încotro? Și încotro mergem cu toții???...

— Nu te privește, turbatule-e-e!...

Și deodată s-a răsucit spre mine, mi-a înșfăcat capul cu palmele și m-a sărutat pe frunte – atît de puțin mă așteptam la asta, încît m-am fîstîcit, m-am așezat pe banchetă și am început să ronțăi semințe de floarea-soarelui.

Și, în timp ce eu ronțăiam semințe, ea s-a îndepărtat un pic în goană, s-a uitat la mine, s-a întors și mi-a tras o scatoalcă peste obrazul stîng. După ce m-a pocnit, a fîlfîit în sus, spre tavan și s-a repezit să-și ajungă prietenele din urmă. M-am năpustit după ea, arcuindu-mi criminal grumazul...

Asfințitul ardea și caii tremurau, și unde-i fericirea despre care se scrie în ziare? Fugeam și iar fugeam prin vijelie și beznă, smulgînd ușile din țîțîni, știam că trenul „Moscova-Petușki" deraiază. Vagoanele se ridicau și iar se prăbușeau, ca și cum ar fi dat turbarea în ele... Și atunci m-am poticnit și am strigat:

— O-o-o-o-o! Sta-a-a-ați!... A-a-a-a!...

Am strigat și am rămas perplex: corul de erinii alerga înapoi, dinspre vagonul din față spre mine, fugea ca o turmă cuprinsă de panică. Din urmă le fugărea, întărîtat, Evtiușkin. Toată această avalanșă m-a dărîmat din picioare, m-a astupat...

Iar chimvalele continuau să zdrăngăne și dairalele bubuiau. Și stelele cădeau în cerdacul sfatului popular. Și hohotea Sulamita.

Petuşki. Peronul

Iar pe urmă, firește, totul s-a învîrtejit. Dacă o să spuneți că era ceață, eu, cred, am să fiu de acord – da, parcă era ceață. Și dacă voi o să spuneți – nu, nu era ceață, era flacără și gheață, cînd gheață, cînd flacără, eu am să vă spun la asta: cred că da, gheață și flacără, adică mai întîi îți îngheață, îți îngheață sîngele și, cînd îți îngheață de tot, începe îndată să fiarbă și, după ce a fiert, îngheață din nou[1].

„Febra asta, m-am gîndit eu, ceața asta fierbinte de peste tot e de la febră, pentru că eu însumi sînt apucat de frisoane și pretutindeni e ceață fierbinte." Iar din ceață iese cineva foarte cunoscut, Ahile, poate nu Ahile, dar un ins foarte cunoscut. O! Acum l-am recunoscut: e regele Pontului, Mitridates. Era mînjit tot de muci, iar în mîini avea un cuțitaș...

— Mitridates, tu ești? Îmi era atît de greu, încît vorbeam aproape fără să scot un sunet. Tu ești, Mitridates?

— Eu, răspunse regele Pontului, Mitridates.

— Și de ce ești așa de mînjit?

— Așa-s eu mereu. De cum e lună plină, îmi curg mucii...

— Dar în alte zile nu-ți curg?

— Se întîmplă să mai și curgă. Dar nu chiar ca atunci cînd e lună plină.

— Și tu ce faci, nu-i ștergi deloc? începui eu să vorbesc aproape în șoaptă.

— Păi cum să zic? Se întîmplă că-i mai și șterg, numai că pe lună plină poți să-i ștergi? Mai degrabă îi lăbărțezi decît îi ștergi. Căci

---

1. Parafrază a unei strofe din romanul în versuri *Eugheni Oneghin* de Pușkin.

fiecare are gustul lui – unuia îi place să-i curgă mucii, altuia să-i steargă, altuia să-i lăbărțeze. Însă pe lună plină...

L-am întrerupt:

— Vorbești frumos, Mitridates, dar de ce ai cuțitasul în mînă?..

— Cum de ce?... Ca să te tai – uite de ce!... Mai și întrebi de ce!... Ca să te tai, firește...

Și ce mult s-a schimbat deodată: vorbise pașnic și brusc a început să rînjească, s-a făcut negru la față – și unde i-au dispărut mucii? Și pe deasupra a mai izbucnit și în hohote de rîs! Apoi iar a rînjit, pe urmă a rîs iar cu hohote!

Din nou m-au apucat frisoanele: „Ce faci, Mitridates, ce faci! șopteam sau țipam. Strînge cuțitul, strînge-l, la ce bun?..." Însă el nu mai auzea nimic, și-a luat vînt, ca și cum intraseră în el o mie de diavoli negri: „Bestie!". Și în clipa asta m-a străpuns în coasta stîngă, iar eu am gemut, pentru că n-aveam în mine nici măcar puterea să mă apăr cu mîna de cuțitaș... „încetează, Mitridates, încetează..."

Dar în clipa asta mi-a străpuns coasta dreaptă, apoi iar pe cea stîngă, după care mi-a străpuns-o din nou pe cea dreaptă – eu nu apucam decît să țip neputincios și am început să mă zvîrcolesc de durere pe tot peronul. Și m-am trezit cuprins de convulsii. Împrejur nu era nimeni, în afară de vînt, de întuneric și de un frig cînesc. „Ce-i cu mine și unde sînt? De ce burnițează? Doamne..."

Am adormit din nou. Și iar au început toate: și frigurile, și febra, și scuturăturile; și de acolo, din depărtare, din ceață, au ieșit cele două namile din sculptura Muhinei[1] – muncitorul

1. Vera Muhina (1889-1953) – sculptor, autoarea statuii *Muncitorul și colhoznița*, cunoscută mai

cu ciocanul și țăranca cu secera, și s-au apropiat de mine și amîndoi rîdeau cu răutate. Și muncitorul m-a pocnit cu ciocanul în cap, iar pe urmă țăranca m-a izbit cu secera în ouă. Am țipat, pesemne că am țipat cu voce tare – și iar m-am trezit, de data asta chiar cutremurat de convulsii, pentru că acum totul tremura în mine – și fața, și hainele, și sufletul, și gîndurile.

O, ce durere! O, ce frig cîinesc! O, ce imposibilitate! Dacă fiecare zi de vineri a mea va fi și pe viitor ca asta de azi – o să mă spînzur într-una din zilele de joi!... Asemenea spasme așteptam eu de la tine, Petușki? În timp ce veneam spre tine, cine ți-a tăiat păsărelele și ți-a strivit iasomia?... Împărătească a cerurilor, sînt în Petușki!...

„Nu-i nimic, nu-i nimic, Erofeev. *Talita kumi*, cum a spus Mîntuitorul, adică scoală-te și du-te. Știu, știu, ești zdrobit cu toate membrele și cu tot sufletul și peronul e ud și pustiu, și nimeni nu te-a așteptat și nimeni n-o să te aștepte vreodată. Și totuși, scoală-te și du-te. Încearcă... Dar valijoara ta, Doamne, unde-i valijoara ta cu dulciuri?... Două pahare de alune pentru cel mic, bomboanele Albăstrele și sticlele goale... Unde-i valijoara?"

„Nu-i nimic, nu-i nimic, Erofeev... Cine și de ce a furat-o – doar aveai în ea dulciurile!... Dar vezi, vezi dacă mai ai bani, poate că mai ai ceva!... Da, da, mai am ceva, puțini de tot; dar ce mai înseamnă acum banii?... O, efemeritate!, O, deșertăciune! O, timpul cel mai mîrșav, cel mai rușinos din viața poporului meu – intervalul de la închiderea magazinelor pînă la răsărit!..."

---

ales ca emblemă a studiourilor cinematografice Mosfilm.

„Nu-i nimic, Erofeev... *Talita kumi*, cum a spus regina ta cînd zăceai în sicriu – adică scoală-te, netezește-ți paltonul, curăță-ți nădragii, scutură-te și du-te. Încearcă să faci măcar doi pași și pe urmă o să-ți fie mai ușor. O să-ți fie din ce în ce mai ușor. Chiar tu îi spuneai băiețelului bolnav: «Un-doi-încalță-ți-pantofii-nu-ți-e-rușine-să-dormi?» Cel mai important e să te îndepărtezi de șine, pe aici mereu trec trenurile de la Moscova la Petușki, de la Petușki la Moscova. Îndepărtează-te de șine. Acuși o să afli de ce nu se zărește nicăieri țipenie de om și de ce ea nu te-a așteptat, ai să afli tot... Du-te, Venicika, du-te."

Petușki. Piața Gării

„Dacă vrei să te duci la stînga, Venicika, du-te la stînga. Dacă vrei la dreapta, du-te la dreapta. Ți-e tot una unde te duci. Mai bine mergi înainte, încotro vezi cu ochii..."

Cineva mi-a spus cîndva că e foarte simplu să mori: că pentru asta trebuie să tragi aer în piept adînc, adînc, cît de adînc posibil, și să scoți afară tot atîta, din adîncul inimii – și atunci îți dai sufletul. Oare să încerc?

O, așteaptă, așteaptă!... Nu-i prea devreme, poate, să afli? Să afli cît e ora?... Păi de la cine să afli, dacă în piață nu-i nici țipenie, adică chiar nu-i nici un suflet de om... Și chiar dacă aș întîlni vreun suflet viu – oare aș putea să-mi deschid gura din pricina frigului și a amărăciunii? Da, din pricina amărăciunii și a frigului... O, mutenie!

Și dacă am să mor cîndva – și am să mor curînd, știu că am să mor – fără să accept lumea asta, după ce am cunoscut-o de aproape

și de departe, după ce am cunoscut-o pe dinafară și dinăuntru, însă neacceptînd-o – am să mor și El o să mă întrebe: „Oare ți-a fost bine *acolo*? Ți-a fost rău?" – am să tac, am să-mi plec ochii în pămînt și am să tac, și muțenia asta le e cunoscută tuturor celor care știu deznodămîntul unei beții de multe zile și grele. Căci oare viața omului nu este turmentarea de-o clipă a sufletului? Și eclipsa sufletului, de asemenea? Toți parcă sîntem beți, numai că fiecare în felul lui, unul a băut mai mult, altul mai puțin. Și depinde cum acționează asupra fiecăruia: unul îi rîde în față lumii asteia, iar altul plînge la sînul lumii asteia. Unul a apucat să borască și îi e de-acum bine, iar altuia de-abia i se face greață. Dar eu – ce-i cu mine? Am supt destul și nu simt nici un efect, nici n-am rîs cum trebuie măcar o dată și mi s-a făcut greață de multe ori. Eu, care am supt pe lumea asta atît de mult, încît pierd socoteala și succesiunea – eu sînt mai treaz decît toți în lumea asta, pur și simplu, pur și simplu asupra mea n-are efect băutura... „De ce taci?" o să mă întrebe Domnul, înconjurat cu totul de fulgere albastre. Ei, ce-o să-i răspund? Așa o să fac: o să tac, o să tac...

Poate, totuși, să-mi deschid gura? Să găsesc un suflet viu și să-l întreb cît e ora?...

La ce-ți trebuie, Venicika, să știi cît e ora? Mai bine du-te, du-te, înfășoară-te în palton ca să nu te spulbere vîntul și du-te încetișor... Ai avut cîndva raiul ceresc, ai fi aflat vinerea trecută cît e ora – dar acum raiul ceresc nu-l mai ai, la ce-ți trebuie ora? Regina n-a venit să te aștepte pe peron, cu genele lăsate în jos; divinitatea ți-a întors spatele – atunci ce nevoie mai ai să afli cît e ora? „Nu-i femeie, e *blanc manger*", cum i-ai spus tu în glumă, și n-a venit la tine pe peron. Bucuria neamului omenesc, crinul

luncii – nu a venit și nu te-a așteptat. După asta, ce rost mai are să afli cît e ora, Venicika?...

Ce ți-a mai rămas? Dimineața – geamătul, seara – plînsul, noaptea – scrîșnetul dinților... Și pe cine, pe cine în lumea asta îl interesează inima ta? Pe cine? Uite, intră într-o casă din Petușki și întreabă la oricare prag: „Ce vă interesează pe voi inima mea?". Doamne-Dumnezeule!

Am dat colțul și am bătut chiar la prima ușă.

Petușki. Sadovoe Kolțo

Am bătut și, tremurînd de frig, am început să aștept să mi se deschidă.

„În Petușki s-au construit o mulțime de blocuri ciudat de înalte!... De altfel, așa-i întotdeauna după o beție grea, prelungită mai multe zile: oamenii ți se par respingător de supărați, străzile – excesiv de largi, clădirile – ciudat de înalte... Toate lucrurile cresc la mahmureală exact cu cît păreau mai infime ca de obicei atunci cînd erai beat... Îți mai aduci aminte lema mustăciosului?" Am mai bătut o dată, și mai tare.

„Oare-i chiar atît de greu să-i deschizi ușa unui om și să-l lași trei minute înăuntru ca să se încălzească? Asta n-o înțeleg... Ei, cei serioși, asta n-o înțeleg, iar eu, superficialul, n-o s-o înțeleg niciodată... *Mene, techel ufarsin* – adică tu ai fost cîntărit în cîntar și ai fost găsit ușor, adică «techel»...[1] Bine, fie, fie...

---

1. Parafrază după Daniel 5, 24-27: „Atunci a trimis El vîrful mîinii care a scris aceste cuvinte. Iată inscripția care a fost scrisă: *Mene, mene, techel ufarsin*. Aceasta este tîlcuirea cuvîntului *mene*:

Dar dacă există acolo cîntar sau nu – mi-e indiferent, pe cîntarul *acela* oftatul și lacrima vor trage mai greu decît calculul și premeditarea. Asta o știu mai sigur decît știți voi ceva. Am trăit mult, am băut și am gîndit mult – și știu ce vorbesc. Toate stelele voastre călăuzitoare se rostogolesc spre apus și, dacă nu se rostogolesc, oricum de-abia clipocesc. Nu vă cunosc, oameni, nu vă știu bine, arareori v-am acordat atenție, dar am ceva cu voi: mă interesează ce-i acum în sufletul vostru ca să știu sigur dacă se aprinde din nou steaua Bethlehemului sau începe să pîlpîie și asta-i tot ce poate fi mai important. Pentru că toate celelalte se rostogolesc spre asfințit și, dacă nu se rostogolesc, atunci de-abia clipocesc și, chiar dacă strălucesc, nu fac nici cît două scuipături.

Este acolo cîntar, nu este *acolo* cîntar – *acolo* noi, ușuraticii, vom precumpăni și vom învinge. Cred în asta mai ferm decît credeți voi în orice. Dar de ce au lărgit atît de ciudat străzile în Petușki?..."

M-am îndepărtat de ușă și mi-am mutat privirea grea de la un bloc la altul, de la o scară la alta. Și, în timp ce în mine își făcea loc un gînd greoi, pe care mi-e frică să-l rostesc, împreună cu o bănuială greoaie, pe care, de asemenea, mi-e frică s-o rostesc – mergeam și iar mergeam, cercetînd de aproape fiecare clădire și nu puteam s-o cercetez bine: din cauza frigului sau din altă pricină ochii mi se împăienjeniseră de lacrimi...

„Nu plînge, Erofeev, nu plînge... De ce plîngi? Și de ce tremuri în halul ăsta? De frig sau mai ai vreo pricină?... Nu trebuie..."

Dumnezeu a numărat zilele regatului rău și i-a pus capăt. *Techel*: l-a cîntărit în cîntar și l-a găsit ușor".

Dacă aș avea măcar douăzeci de înghițituri de kubanskaia! Mi s-ar apropia de inimă și inima ar fi în stare să convingă rațiunea de faptul că mă aflu în Petușki. Dar kubanskaia nu aveam: am cotit pe o stradelă și am început din nou să tremur și să plîng...

Și aici a început o istorie mai groaznică decît toate cele pe care le văzusem în vis. Chiar pe stradela aceea veneau spre mine patru... I-am recunoscut de îndată, n-am să vă explic cine erau cei patru... Am început să tremur și mai tare și m-am transformat cu totul într-un ghem de spasme...

Iar ei s-au apropiat și m-au înconjurat. Cum să vă explic ce mutre aveau? Nu, nu aveau deloc mutre de bandiți, mai degrabă dimpotrivă, mutrele lor aveau o nuanță clasică și în ochii tuturor celor patru – știți ce era? Ați stat vreodată pe vine în WC-ul gării din Petușki? Vă aduceți aminte că acolo, la o adîncime enormă, sub găurile rotunde, plescăie și lucește zeama aceea cafenie? Uite, așa erau ochii celor patru. Iar al patrulea semăna... De altfel, o să vă spun pe urmă cu cine semăna...

— Uite că te-am prins, spuse unul.

— Cum adică... m-ați prins? Vocea îmi tremura groaznic din cauza mahmurelii și frisoanelor. Ei au crezut că de frică.

— Păi uite că te-am prins! N-o să te mai duci nicăieri.

— De ce?..

— De aia.

— Ascultați... Vocea îmi era întretăiată, pentru că îmi tremura fiecare nerv, nu numai glasul. Noaptea nimeni nu poate fi sigur pe el, adică vreau să spun: noaptea, pe frig. Și apostolul l-a trădat pe Hristos înainte de a fi cîntat cocoșul a treia oară. Știu de ce l-a trădat – pentru

că tremura de frig, da. El încă se mai și încălzea la foc împreună cu *ăștia*. Dar eu nu am foc, eu sînt după o beție de o săptămînă. Și dacă m-ar pune acum la încercare, L-aș trăda și de șapte ori șaptezeci de ori, și de mai multe ori L-aș trăda...

— Ascultați, le spuneam eu cum puteam, dați-mi drumul... Ce nevoie aveți de mine?... Pur și simplu, n-am ajuns pînă la o fată... Am plecat și n-am ajuns... M-a furat somnul și, în timp ce dormeam, mi-au furat valijoara... Aveam acolo niște fleacuri și totuși îmi pare rău... Albăstrele...

— Care albăstrele? întrebă unul cu răutate.

— Bomboane, bomboane Albăstrele... Și două sute de grame de alune, i le-am promis băiețelului pentru că știe bine o literă... Dar astea-s prostii... Numai să se lumineze de ziuă și plec din nou... Ce-i drept, fără bani, fără cadouri, dar ei au să mă primească și așa și n-au să-mi spună o vorbă... Chiar dimpotrivă.

Toți patru mă priveau fix și pesemne că toți patru se gîndeau: „Ce fricos și elementar e ticălosul ăsta!". O, n-au decît, n-au decît să creadă, numai să mă lase să plec!... Unde, în ce ziare am văzut mutrele astea?...

— Vreau să merg din nou la Petușki...

— Nu te duci tu la nici un Petușki.

— Bine... Nu mă duc, vreau să ajung la Gara Kursk!

— N-ai să vezi tu nici o gară!

— Adică de ce?...

— De aia!

Unul și-a făcut vînt și m-a pocnit în obraz, altul m-a trosnit cu pumnul în față, ceilalți doi se dădeau și ei la mine – nu pricepeam nimic. Totuși, am rezistat pe picioare și mă trăgeam înapoi încet, încet, dar cei patru înaintau și ei încet...

„Fugi, Venicika, fugi undeva, oriunde!... Fugi la Gara Kursk! La stînga, la dreapta sau înapoi – oricum ai să nimerești acolo! Fugi, Venicika, fugi!..."

M-am apucat cu mîinile de cap și am luat-o la fugă. El a pornit în urma mea...

Petușki. Kremlinul. Monumentul lui Minin și Pojarski

„Poate că, totuși, aici e Petușki?... De ce pe străzi nu-s oameni? Unde au pierit cu toții?... Dacă aștia mă ajung din urmă, mă omoară... Dar cui să-i strigi? Nu este lumină la nici o fereastră... Și becurile de pe stîlpi ard fantastic, ard fără să clipească..."

„Se prea poate să fie Petușki... Uite, clădirea asta, pe lîngă care fug, e casa raională de asigurări sociale, iar dincolo de ea – bezna... Asigurările sociale din Petușki și mai încolo beznă în vecii vecilor și sălașul sufletelor celor morți... O, nu, nu!"

Am ieșit în fugă într-o piață pavată cu piatră cubică, umedă, mi-am tras sufletul și m-am uitat împrejur:

„Nu, orașul ăsta nu-i Petușki!... Dacă El, dacă El a părăsit pentru totdeauna pămîntul, dar ne vede pe fiecare din noi – știu că în direcția asta El nu s-a uitat niciodată... Și dacă El n-a părăsit niciodată pămîntul meu, dacă l-a străbătut desculț și cu înfățișare de rob – El a ocolit locul ăsta și a trecut pe-alături..."[1] „Nu, nu-i Petușki! Pe lîngă Petușki El n-a făcut ocol.

---

1. Parafrază a unei strofe din poezia „Aceste așezări sărmane" de Feodor Tiutcev (1803-1873).

El, obosit, s-a odihnit acolo la lumina focului și eu am remarcat în multe suflete cenușa și fumul odihnei Lui acolo. Nu-i nevoie de flacără, de-ar fi cenușă..."

Orașul ăsta nu-i Petușki, nu! Kremlinul strălucea deasupra mea în toată splendoarea lui. Și cu toate că auzeam din urmă tropăitul celor care mă fugăreau, am apucat să mă gîndesc: „Eu, care am străbătut Moscova în lung și-n lat, treaz și mahmur, n-am văzut niciodată Kremlinul și, în căutarea Kremlinului, nimeream întotdeauna la Gara Kursk. Și uite că l-am văzut acum, cînd cel mai mult pe lume am nevoie de Gara Kursk!..." „Nebănuite sînt căile Tale..."

Tropăitul se apropia și eu nu puteam nicidecum să trag destul aer în piept ca să fug mai departe, de-abia m-am tîrît pînă la zidul Kremlinului și m-am prăbușit... Nu mai aveam putere să tremur și spaima mă dăduse gata – îmi era tot una...

Ei se apropiau prin piață, cîte doi pe fiecare latură. „Ce fel de oameni sînt și ce le-am făcut eu oamenilor ăstora?" – întrebarea asta nu mi-o puneam. „Mi-e tot una. Și dacă mă zăresc, și dacă nu mă zăresc – mi-e tot una. Nu vreau să tremur, vreau să am pace, iată toate dorințele mele... Apără-mă, Doamne..."

Totuși, ei m-au zărit. S-au apropiat și m-au înconjurat, gîfîind din greu. Bine că am apucat să mă ridic în picioare, altfel m-ar fi omorît...

— De noi ai vrut să scapi cu fuga? De noi? șuieră unul printre dinți, mă înșfăcă de păr și, din răsputeri, mă izbi cu capul de zidul Kremlinului. Mi s-a părut că m-am sfărîmat de durere, sîngele îmi curgea pe față și pe sub

guler... Era cît pe ce să cad, dar m-am ținut pe picioare... A început maltratarea.

— Izbește-l în burtă, în burtă, cu cizma! Să se chircească!

Doamne! M-am smuls din mîinile lor și am fugit în jos, prin piață. „Fugi, Venicika, dacă poți, fugi, ai să scapi fiindcă ei nu știu deloc să fugă!" Pentru două clipe m-am oprit lîngă monument; mi-am șters sîngele de pe sprîncene, ca să văd mai bine. Mai întîi m-am uitat la Minin, apoi la Pojarski, pe urmă iar la Minin – încotro să fug? În care direcție să fug? Unde-i Gara Kursk și unde să fug? N-aveam timp de gîndire – am fugit în direcția în care se uita cneazul Dmitri Pojarski...

Moscova – Petușki. O casă a scării necunoscută

Totuși, pînă în ultima clipă, tot mai speram să scap de ei. Și cînd am dat buzna într-o casă a scării necunoscută, m-am tîrît pînă la palierul de sus și m-am prăbușit din nou – încă mai speram... „O, nu-i nimic, nu-i nimic, peste o oră inima se va potoli, sîngele ai să-l speli, stai aici Venicika, stai întins pînă în zori și apoi – la Gara Kursk și... Nu trebuie să tremuri în halul ăsta, ți-am spus că nu trebuie..."

Inima îmi bătea atît de tare, încît mă împiedica să trag cu urechea și totuși am auzit: ușa de jos a casei scării s-a întredeschis încet și nu s-a închis la loc vreo cinci clipe...

Tremurînd tot, mi-am spus: „Talita kumi", adică ridică-te și pregătește-te de moarte. Simt că asta nu mai e „Talita kumi", că asta-i „Lama

sabachtani", cum a spus Mîntuitorul... Adică: „De ce, Doamne, M-ai părăsit?". Totuși, de ce, Doamne, m-ai părăsit?

Domnul tăcea.

„Îngeri cerești, ăștia urcă scara! Ce să fac? Ce să fac acum, ca să nu mor? Îngerilor!..."

Și îngerii au izbucnit în rîs. Știți cum rîd îngerii? Sînt niște fățuri infame, acum știu. Să vă spun cum au izbucnit acum în rîs? Cîndva, demult tare, în Lobno, lîngă gară, un om a fost tăiat de tren și a fost tăiat într-un fel de neînchipuit: toată jumătatea de jos i-a fost tocată mărunt și împrăștiată pe terasament, iar jumătatea de sus, de la brîu, rămăsese ca vie și stătea drept lîngă șine, așa cum stau pe postamente busturilor feluritelor lepădături. Trenul plecase și jumătatea aceea rămăsese pe loc și pe față avea întipărită un fel de nedumerire, iar gura îi era întredeschisă. Mulți nu puteau să se uite, întorceau capul, pălind și simțind moleșeala morții în inimă. Iar niște copii, vreo trei sau patru, au dat fuga la mort, au ridicat de pe undeva un chiștoc de țigară, care încă mai scotea fum, și l-au pus în gura moartă, întredeschisă. Și chiștocul tot fumega, iar copiii țopăiau împrejur și rîdeau cu hohote de această priveliște amuzantă...

Așa și îngerii cerești rîdeau acum de mine. Ei rîdeau, iar Dumnezeu tăcea... Iar pe cei patru îi și văzusem – *ei* urcau de la parter... Și cînd i-am văzut, mai mare decît orice spaimă (pe cuvînt de onoare, mai mare) mi-a fost uimirea: ei, toți patru, urcau desculți și își duceau încălțările în mîini – de ce oare? Ca să nu facă zgomot pe scară? Sau să se furișeze spre mine fără să-i aud? Nu știu, dar ăsta-i ultimul lucru pe care l-am înregistrat. Adică uimirea asta.

Nici măcar nu s-au oprit să-și tragă sufletul. De pe ultima treaptă s-au năpustit să mă sugrume, cu cinci sau șase mîini odată; eu, cum puteam, le descleștam mîinile și îmi apăram gîtul. Și iată că acum s-a întîmplat restul: unul din ei, cel cu profilul cel mai feroce și mai clasic, a scos din buzunar o sulă uriașă cu mîner de lemn, poare chiar nu o sulă, ci șurubelniță sau mai știu eu ce. Însă le-a poruncit celorlalți să mă țină de mîini și, oricît m-am apărat eu, cu totul înnebunit, m-au țintuit de podea...

— De ce – de ce?... De ce – de ce – de ce?... bîiguiam eu.

Mi-au înfipt sula chiar în gît...

N-am știut că există asemenea chin pe lume și m-am chircit de durere; groasă, roșie, litera „u" mi s-a lăbărțat în ochi și a început să tremure. Și de atunci nu mi-am mai recăpătat cunoștința și niciodată n-am să mi-o mai recapăt.

La lucrările de montare a cablurilor
în Șeremetievo, toamna anului 1969